This is a digital copy of a book that was preserved for generations on library shelves before it was carefully scanned by Google as part of a project to make the world's books discoverable online.

It has survived long enough for the copyright to expire and the book to enter the public domain. A public domain book is one that was never subject to copyright or whose legal copyright term has expired. Whether a book is in the public domain may vary country to country. Public domain books are our gateways to the past, representing a wealth of history, culture and knowledge that's often difficult to discover.

Marks, notations and other marginalia present in the original volume will appear in this file - a reminder of this book's long journey from the publisher to a library and finally to you.

Usage guidelines

Google is proud to partner with libraries to digitize public domain materials and make them widely accessible. Public domain books belong to the public and we are merely their custodians. Nevertheless, this work is expensive, so in order to keep providing this resource, we have taken steps to prevent abuse by commercial parties, including placing technical restrictions on automated querying.

We also ask that you:

+ *Make non-commercial use of the files* We designed Google Book Search for use by individuals, and we request that you use these files for personal, non-commercial purposes.
+ *Refrain from automated querying* Do not send automated queries of any sort to Google's system: If you are conducting research on machine translation, optical character recognition or other areas where access to a large amount of text is helpful, please contact us. We encourage the use of public domain materials for these purposes and may be able to help.
+ *Maintain attribution* The Google "watermark" you see on each file is essential for informing people about this project and helping them find additional materials through Google Book Search. Please do not remove it.
+ *Keep it legal* Whatever your use, remember that you are responsible for ensuring that what you are doing is legal. Do not assume that just because we believe a book is in the public domain for users in the United States, that the work is also in the public domain for users in other countries. Whether a book is still in copyright varies from country to country, and we can't offer guidance on whether any specific use of any specific book is allowed. Please do not assume that a book's appearance in Google Book Search means it can be used in any manner anywhere in the world. Copyright infringement liability can be quite severe.

About Google Book Search

Google's mission is to organize the world's information and to make it universally accessible and useful. Google Book Search helps readers discover the world's books while helping authors and publishers reach new audiences. You can search through the full text of this book on the web at `http://books.google.com/`

Dette er en digital kopi af en bog, der har været bevaret i generationer på bibliotekshylder, før den omhyggeligt er scannet af Google som del af et projekt, der går ud på at gøre verdens bøger tilgængelige online.

Den har overlevet længe nok til, at ophavsretten er udløbet, og til at bogen er blevet offentlig ejendom. En offentligt ejet bog er en bog, der aldrig har været underlagt copyright, eller hvor de juridiske copyrightvilkår er udløbet. Om en bog er offentlig ejendom varierer fra land til land. Bøger, der er offentlig ejendom, er vores indblik i fortiden og repræsenterer en rigdom af historie, kultur og viden, der ofte er vanskelig at opdage.

Mærker, kommentarer og andre marginalnoter, der er vises i det oprindelige bind, vises i denne fil - en påmindelse om denne bogs lange rejse fra udgiver til et bibliotek og endelig til dig.

Retningslinjer for anvendelse

Google er stolte over at indgå partnerskaber med biblioteker om at digitalisere offentligt ejede materialer og gøre dem bredt tilgængelige. Offentligt ejede bøger tilhører alle og vi er blot deres vogtere. Selvom dette arbejde er kostbart, så har vi taget skridt i retning af at forhindre misbrug fra kommerciel side, herunder placering af tekniske begrænsninger på automatiserede forespørgsler for fortsat at kunne tilvejebringe denne kilde.

Vi beder dig også om følgende:

- Anvend kun disse filer til ikke-kommercielt brug
  Vi designede Google Bogsøgning til enkeltpersoner, og vi beder dig om at bruge disse filer til personlige, ikke-kommercielle formål.
- Undlad at bruge automatiserede forespørgsler
  Undlad at sende automatiserede søgninger af nogen som helst art til Googles system. Hvis du foretager undersøgelse af maskinoversættelse, optisk tegngenkendelse eller andre områder, hvor adgangen til store mængder tekst er nyttig, bør du kontakte os. Vi opmuntrer til anvendelse af offentligt ejede materialer til disse formål, og kan måske hjælpe.
- Bevar tilegnelse
  Det Google-"vandmærke" du ser på hver fil er en vigtig måde at fortælle mennesker om dette projekt og hjælpe dem med at finde yderligere materialer ved brug af Google Bogsøgning. Lad være med at fjerne det.
- Overhold reglerne
  Uanset hvad du bruger, skal du huske, at du er ansvarlig for at sikre, at det du gør er lovligt. Antag ikke, at bare fordi vi tror, at en bog er offentlig ejendom for brugere i USA, at værket også er offentlig ejendom for brugere i andre lande. Om en bog stadig er underlagt copyright varierer fra land til land, og vi kan ikke tilbyde vejledning i, om en bestemt anvendelse af en bog er tilladt. Antag ikke at en bogs tilstedeværelse i Google Bogsøgning betyder, at den kan bruges på enhver måde overalt i verden. Erstatningspligten for krænkelse af copyright kan være ganske alvorlig.

Om Google Bogsøgning

Det er Googles mission at organisere alverdens oplysninger for at gøre dem almindeligt tilgængelige og nyttige. Google Bogsøgning hjælper læsere med at opdage alverdens bøger, samtidig med at det hjælper forfattere og udgivere med at nå nye målgrupper. Du kan søge gennem hele teksten i denne bog på internettet på `http://books.google.com`

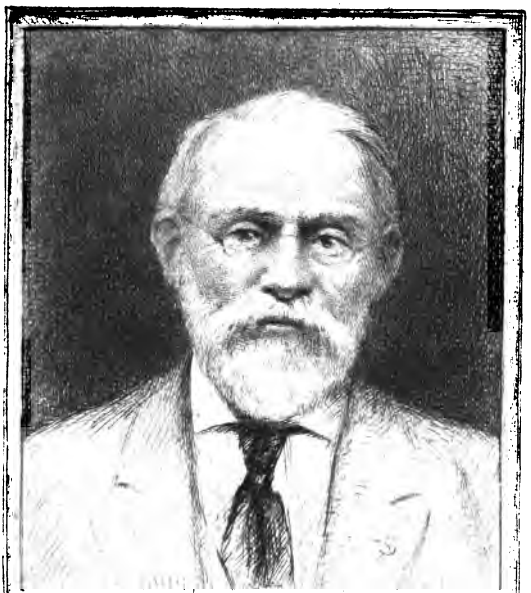

SILAS WRIGHT DUNNING
BEQUEST.
UNIVERSITY OF MICHIGAN
GENERAL LIBRARY

DL
271
.H6
B7

142

Fra Vendsyssel.

Reiseindtryk og Optegnelser

af

Camilla Brunn.

Kjøbenhavn.
I Commission hos Jacob Lund.
Trykt i Hjørring.
1866.

DUNNING
HILL
12-14-39
39883

Forord.

I den Hensigt, at give Læserne af den af mig udgivne „Hjørring Amtstidende" historiske Meddelelser om Stæder og Herregaarde i Vendsyssel, hentede fra saadanne Kilder, som vare mig nærmest ved Haanden, paabegyndte jeg for kort Tid siden i Bladet en Feuilleton med Overskrift „Noticer fra Vendsyssel". I disse Meddelelser var jeg netop kommen til at omtale Skagen, da jeg af Interesse for Emnet gjorde en Reise dertil; men derved kom jeg uvilkaarlig til at opgive min oprindelige Plan, idet jeg foretrak for Fremtiden at nedskrive mine egne Reiseindtryk tilligemed de Noticer, jeg deels ved denne Leilighed indsamlede, deels fra tidligere Tid havde opbevaret i min Hukommelse, uden just derfor ganske at forlade det Historiske.

De foreliggende Blade gjengive for Størstedelen Indholdet af bemeldte Avisfeuilleton og røber vistnok desværre altfor tydelig den afbrudte og successive Maade, den er bleven til paa. Imidlertid har jeg dog ikke tabt den bindende Traad, selve Reisen, af Sigte.

Idet jeg har fulgt nogle Venners Raad, at forelægge disse fordringsløse Blade samlede for Offentligheden, skeer det med fuld Bevidsthed om, at saavel de benyttede Emner som disses Behandling stundom trænge til Overbærelse. Jeg har søgt at afvinde dem baade den alvorlige og comiske Side, dog skulde det gjøre mig ondt om jeg, hvad jeg ikke haaber, derved var kommen til at saare Nogen. Saavidt jeg veed, ere ei alene de Paagjældende, men ogsaa deres Slægt, uddøde.

Den Omstændighed, at der i Bogen ikke vil findes en eneste Meddelelse, som ei iforveien er kjendt i de paagjældende Egne, turde maaskee netop gjøre Samlingen interessant for den Provinds, hvorfra Indholdet tilsammen er hentet.

Med disse Ord anbefaler jeg dette lille Skrift til skaansom Bedømmelse.

Hjørring, i December 1865.

Camillo Brunn.

„Jeg gjorde engang en Reise; den Reise forglemmer jeg aldrig!“ Den gik fra Hjørring og til — naturligviis til Skagen. Den var saa interessant, at jeg ikke kan modstaae Lysten til ligestraa at gjøre den om igjen; men ikke alene; Du maa følge mig, Læser! og da jeg er nogenlunde localiseret, vil det ikke fortryde Dig at være med. Vognen er forspændt; vær saa god at sidde op. Kjør Kudsk! Touren gaaer ad Vestkysten. Veien er gruusbelagt og god, den løber jevn imellem ret frodige Marker; men endnu have vi kun tilbagelagt trefjerdedeel Miil.

Læg Mærke til Forandringen: hvilken yndig Duft af Hø! vi passere tvers over smukke Engstrækninger, der snoe sig ind i Landet til begge Sider for Landeveien, begrændsede af høie Bakker; fjernt i Dalen tilvenstre see vi de røde Tage af Hovedgaarden Kjærsgaard; hvor den nu ligger og her hvor vi kjøre har rimeligviis engang i Fortiden en Fjord bugtet sig ind fra det en Miilsvei borte liggende Vesterhav. Veien gaaer op ad en temmelig høi og langstrakt Bakke; vi ere nu paa Toppen og befinde os tæt udenfor Bjergby Kirke, hvor vi et Øieblik ville gjøre Holdt. Følg med, at vi kunne tage den i lidt nærmere Øiesyn.

Den er uden Taarn, men ret smuk og regelmæssig opført af hugne Kampesteen; den er tækket med Bly og ansees for en af de ældste Kirker i Landet. Indvendig kunne vi ikke faae den at see, da det vilde sinke os formeget at sende Bud efter Nøglen; men et Blik igjennem Vinduet viser os, at Loftet er uden Hvælvinger, saa at den sagtens ligner andre Landsbykirker; men see Dig om herudenfor; hist ligger en stor oval Steen op imod Kirkegaardsmuren; man vil vide, at under den ligger en af de catholske Bisper begraven. Sagnet fortæller, at han var spedalsk og derfor i sine sidste Leveaar holdt sig afsondret fra andre Folk; før sin Død forlangte han selv at blive jordet paa dette Sted. Endvidere fortælles der, at den anden Præst her efter Reformationen, Peter Vognførre, lagde sig efter Troldomskonster og blev brændt paa en Høi en Miilsvei længere imod Nord. Vi ville udefra kaste et Blik ind i den venlige Præstegaard; her fødtes, den 26de October 1685, den berømte Historieskriver og Philolog Hans Gram, medens hans Fader, Niels Hansen Gram var Præst her, fra 1676 til 1702.

Vi kjøre videre, men nu gaaer det kun langsomt; thi med den gruuslagte Vei (den saakaldte grundforbedrede Deel af Skazensveien) er det allerede forbi; desbedre Tid have vi til at see os om, og her er en herlig Udsigt: Til Venstre for os ligger Horne Sogn, udentvivl det fordums Hjaranda (forkortet Hjarne) Syssel, der efter Knytlinga Saga er „en Landtange vester paa Vendilskaga, som gaaer ud vester af Jylland", hvor Thord Skore og Tolar Vervil samlede Vendelboerne til Thinge for at byde dem op imod Knud den Hellige. Vi komme nu ud af det bakkede Terrain, og

befinde os i Mygdal Sogn (fordum efter Egnen **Meyendal**; eller ogsaa **Møgdal** efter noget Andet; i Sognet findes ogsaa et **Skarndal**). Den gamle Gaard, der ligger der tilhøire for os er Herregaarden **Odden**. Den er, ligesom den nærliggende Asdal, en meget gammel Herregaard, om hvilken Bircherod siger i sine Dagbøger: „Odden er en med de allerældste Sædegaarde i ganske Jylland, som i Hedenskabets Tid skal først være bygget, saa at man for mange hundrede Aar siden haver vidst at sige: **Odden hin olde og Asdal hin bolde**" Hist henne tæt udenfor Gaarden ligger den Høi paa hvilken den foran omtalte Præst fra Bjergby, Peter Vognførre, blev brændt. Men vi have forsilde begivet os paa Veien, lader os derfor slaae os til Ro paa Odden for inat, vi faae da Leilighed til at lære Gaarden nøiere at kjende, og kunne imorgen med friske Kræfter fortsætte Reisen til Skagen.

Du spørger mig sagtens, Læser, hvorledes jeg har sovet paa Odden inat? jeg kunde gjøre Gjengjæld; men af Frygt for at Du skal blive mig Svaret skyldig, vil jeg det ikke, men kun betroe dig, at der vist har været et eller andet Galt fat med **Lungerne**; jeg sover rigtignok altid daarligt paa Reise; men inat —! jeg vil betroe dig, at det har spøgt ganske gyseligt indenfor de urgamle, favntykke Mure. Dog, der kommer en Nat efter denne og det er ikke min Hensigt at forstyrre din Ro ved at forskrække dig med en Spøgelsehistorie. **A propos** om Lungerne: Odden, der i gamle Dage har været omgivet af Grave, tilhørte i det 15de Aarhundrede den ældre Familie **Lunge**, fra hvilken

den i Slutningen af samme Aarhundrede ved Gistermaal gik over til at besiddes af Henrik Friis, hvis Datter bragte den til sin Mand Ove Lunge til Tirsbek af den yngre Familie af dette Navn. Men alt dette og mere til kan Du læse i Traps statist.-topogr. Beskrivelse, jeg vil derfor gaae til 1704, da Gaarden eiedes af Niels Jensens Enke, **Magdalene Alberts** Datter. Enkestanden behagede hende ikke, hun giftede sig derfor med Borgermester **Herm. Merchor** (eller Merker, som han ogsaa kaldes) fra Skagen; Bryllupet fandt Sted paa Odden og det var et tredoppelt Bryllup; thi begge Enkens Døttre bleve samme Dag viede, den ene: **Ide Nielsdatter Birk**, som ogsaa var Enke, til Biskop Bircherods forrige Amanuensis, **Niels Hjermand**, dengang Forpagter paa Dyben, den anden, **Vibeke Nielsdatter** Birk, til Forpagteren paa Odden, **Claus Svendsen Bonsdorph**. De to Førstnævnte viedes af Biskoppen selv, som i den Anledning (den 17de Juni 1704) var kommen til Odden; men de Sidstnævnte, der ikke havde løst Kongebrev, bleve viede i Kirken af Sognepræst Hr. Niels Gram, men dette Ægteskab var ikke af lang Varighed, eftersom den unge Kone allerede to Maaneder efter Bryllupet døde af Smaakopper. Det var ellers et storartet Bryllup; der vare mange Gjæster tilstede og deriblandt 5 eller flere Sognepræster. Biskop Bircherod, der selv har givet os denne Meddelelse, forblev paa Odden til den 19de om Morgenen Kl. 6, da han tog Afsked med de nygifte Folk og begav sig paa Hjemreisen, medens de fleste af Gjæsterne endnu i Sovnens Armé styrkede sig til at gaae den tredie Dags Festlighed imøde.

Vi sige nu ogsaa Farvel til den ældgamle Gaard, men

have Andet ifinde end at vende hjem, vi ville den modsatte Vei — til Skagen.

Saa trille vi da atter langsomt fremad paa den sandede Vei, passere en Aa og befinde os i Uggerby (fordum Viggerby) Sogn. Vestkysten kommer os stedse nærmere; det er kjendeligt paa Sandklitterne, der tilvenstre og foran ere rykkede os meget nær; Agerbruget viser sig at være ikke meget stort; men Havet, som vi høre bruse bag Klitterne, giver Næring ved Fiskeri og stundom ved Strandinger; man faaer Overbeviisningen derom ved udenfor de pyntelige Bindingsværkshuse, hist at see Vragtømmer og her til Tørring udhængte Fisk. Kirken, som vi passere tæt forbi, er lille og uden Mindesmærker; den har havt et Taarn, men paa Grund af dets Brøstfældighed blev det for omtrent 40 Aar siden nedrevet. Vi have nu naaet Foden af den smalle Odde eller Arm, der „krummer sig mod Nord", egentlig mod Øst, imellem Skagerak og Kattegat; tilvenstre og foran os ligger Vester- og Øster Tværsted. Kast dit Blik i østlig Retning; ikke langt borte seer Du en Mængde grønne Træer, det er den anseelige Have til **Nørre Elkjær**, Danmarks nordligste Herregaard, der har et Areal af 2,200 Tdr. Land, hvoraf 450 Tdr. Agerland, 100 Tdr. Eng, 700 Tdr. Mose og Kjær, 950 Tdr. Hede. En Strækning af de til Nørre Elkjær hørende Klitter ere, fra først ved Kammerherre Riegels Forsorg, og tildeels for Amtets Regning beplantede med Træer, meest Naaletræer; der holdes en Planteur derved og Culturen har ret god Fremgang. Jeg har engang ved en anden Leilighed for Spøg sagt, at Sandflugtscommissairerne engang i Tiden ville blive omdannede til Skovridere, det er maaskee mere end løs Snak. For-

resten ligger Gaarden os for afsides til at vi idag kunne tage den i nærmere Øiesyn.

Fra Vennebergs Herred ere vi nu komne ind i Horns Herred, der hører under Byfogden i Frederikshavn; derhenne ligger Stedet Altona; det maa have glædet de mange Kæmpere for Schleswig-Holstein, der isjor droge denne Vei til det nordiske Eldorado, at høre dette Stednavn; Gud veed, hvilke Slutninger de deraf have uddraget med Hensyn til det store Fædrelands Nordgrændse.

Vi passere endelig **Tværsted Kirke**, der er uden al Mærkelighed, det Eneste skulde være at den i en senere Periode er bleven forøget med en Tilbygning ved den vestre Ende, forresten er den uden Taarn og Hvælvinger. Biskop Bircherod fortæller i sin Dagbog den 19de Februar (1ste Marts) 1697: „Fra Sognepræsten i Tværsted, Hr. Jens Giessing, blev mig tilbragt et vidtløftigt Klagemaal over en **usømmelig Overlast og Insolents**, ved hvilken Loci patronus, Velb. **Geert Tidrik Levetzov** til Elkjær, havde hannem for kort Tid siden i hans eget Huus begegnet, fordi han ikke ved sin Rettigheds, nemlig et Stykke Jords, Afstaaelse, vilde skikke sig efter hans Billie og postulatum." Hvorledes Striden endtes, faaer man ingen Besked om.

Vi have nu naaet Tværsted Kro, der afgiver et meget anstændigt Asyl for Reisende, med Reiselade og Aftrædelsesværelser, og hvor man nyder en meget god Behandling.

Medens vi lade vore Heste hvile og selv stige af for at nyde en Forfriskning, skal jeg tillade mig, Læser, at opvarte dig med en lille Anecdote fra den Tid, da her endnu ikke var nogen Kro.

Et Selskab af Kjøbenhavnere, meest Damer, der vare

paa en Udflugt til Skagen, ligesom nu vi, gjorde Holdt heri Byen. De kjørte ind hos en Bonde, der gjæstfrit aabnede sin Stald for Bæsterne, medens Mutter førte de Reisende ind i den mindre vel udluftede, lave Stue og strax gav sig ifærd med at smøre Smørrebrød til deres Vederqvægelse. Det forekom ikke de fine kjøbenhavnske Damer rigtig appetitligt, at deres travle Værtinde, hvergang hun havde lagt Ost paa et Stykke Smørrebrød, klappede det godt til med Haanden; men da hun saa endelig, lige for deres Øine, fra den uredte Alcoveseng uddrog et Lagen af tvivlsom Farve, som hun bredte paa Bordet, forinden hun satte Smørrebrødet og Kaffen derpaa, tabte de Appetiten ganske. Det var forgjæves, at de gjorde Indsigelser imod denne luxuriøse Omstændelighed, Konen havde tjent i Kjøbstaden, hun kjendte nok til god Skik: „Jo, min Sæl skal I ha' Dug paa!" sagde hun; og velmeent var det, saa hendes Skyld var det ikke, hvis de forfinede Damer maatte tage bort lige saa sultne som de vare komne. — Jeg skulde da ikke haabe, at min Fortælling ogsaa har berøvet dig Appetiten, Læser; Du behøver Noget at staae imod med; thi om et Øieblik byde vi Landjorden Farvel. Hører Du Vestervovvov! det kalder os.

Imellem disse to Klitbakker er der idag netop tilstrækkelig Plads til at vor lille Vogn kan passere; men troe ikke, Læser, at man til enhver Tid er saa heldig: det snævre Pas, hvorigjennem man sydfra ene og alene kan komme til dette Strøg af „den brede Skagens Landevei", tilføger hvert Øieblik, saa at mindst hver 14de Dag 3 a 4 Vogne med tilhørende behørigt Mandskab maa reqvireres paa Omgang fra Sognet, for at kaste Passagen fri. Du maa takke din

Gud til at Du kom til Tværsted idag og ikke igaar, da Vorherre havde slaaet Bom for.

See! tæt foran os ligger den stolte Nordsø, vi kjøre nu lige ned til Stranden og befinde os paa en fire Miil lang Strækning tæt indeklemt imellem de brusende Bøver og de hvide Sandklitter; til ingen af Siderne kunne vi slippe ud; her gjælder det kun frem eller tilbage.

Det er temmeligt Høivande idag, Søerne pidske det hvide Skum langt op paa Stranden og efterlader Myriader af Bobler, der mod Sollyset glimre i alle Regnbuens Farver. Vore Heste trykke sig, de spidse Øren og lytte ængstelige til den rullende Larm, de snøste og snuse og fare forfærdede til Siden, da en Bølge kommer brusende ind paa dem. Det hjælper ikke, fremad skulle vi! høiere oppe paa Stranden, der i sin hele Bredde ikke er et Fjerdedeel-Bøsseskud, kunne vi ikke kjøre, da vi saa synke i Sandet til Hjulnavet, vi maae ud lige i Strandkanten, saaledes at idetmindste det ene Hjul gaaer i Havet, først her bæres vi oppe af Sandet. Strandmaager, saa store som Gjæs og med et Vindfang som Storkens, opskræmmes ved vor Ankomst og flyve skrigende ud over Vandet; det Samme gjælder om umaadelige Klynger af Terner, der, skjøndt forjagne, ikke lade sig forstyrre i deres pludrende Snaksomhed, men fortsætte den høit i Luften, indtil de atter dale ned for at discutere paa deres forrige Plads, naar vi ere komne forbi, medens enkelte af Flokken slaae ned i Havet efter Bytte.

Veed Du hvad en Strandtyv vil sige? (frygt ikke gode Klitboer, jeg agter ikke idag at indlade mig paa noget for Dig ubehageligt Capitel!) seer Du hist to Maager, der forfølge hinanden skrigende: den ene af dem er Tyvemaagen,

selv er den for doven til at fiske, dens Levebrod er at fra-rove andre Maager deres Fangst; Kampen gjælder nu intet mindre end en Aal; see, hvor voldsom den er i sit Overfald — nu vandt Stimanden Seir; men nei, Aalen var den for bugtende og glat, den faldt i Havet og undslap. Gives der da ingen Retfærdigheds Haandlangere i hine høie Regioner?

Hvad er det, der hist stikker frem, lige i Brændingen, og som ligner Skelettet af et umaadeligt Dyr? Nu ere vi paa Siden af det — det er Vraget af et stort Skib. Lad dit Blik ile forud langs Strandkanten og Du vil allerede opdage flere lignende Minder om Stormens og Havets Magt, om Død og Undergang; Minder, hvoraf nogle forgaae og andre reise sig i Nutid og Fremtid. Hvilken Dødsangst og Fortvivlelse, men tillige hvilken Dødsforagt og Uforfærdethed have hine Klitter ikke i Tidernes Løb været Vidner til? Har Du den behøvige Taalmodighed vil Du herfra til Skagen kunne tælle 17 saadanne sørgelige Minder.

Nu ere vi ved Blaabæk, den kommer fra hiin Fordybning mellem Klitterne, den har udhulet sig et smalt Leie; men naar Havet stiger endnu mere, nivelleres Sandet og Bækken maa atter begynde sit Arbeide forfra. Vogt Dig for Qviksandet, Kudsk! kjør længere ud i Vandet, at vi ikke skulle synke ned til Strømmen, der har hulet sig en skjult Vei under Sandet. Det kunde gaae os som Jarlen af Rawenswood, der paa Skotlands Kyst forsvandt tillige med sin Hest i det forræderske Sanddyb.

Hvad betyder den Stage, der hist er plantet paa Klitten? En besværlig Sandvei fører opad til nogle Huse, det er

det saakaldte **Vesterklit**, der ligger i Læ bag Klitten; den forfærdelige Sandflugt har dækket Alt der bagved, kun en lille Plet er nogenlunde forskaanet, Ploven har furet den og der groer Sæd derpaa; men ak, Ødelæggelsens Vederstyggelighed har dog heller ikke ladet den gaae Ram forbi, Kornet voxer kun smaat og sparsomt, det ene Straa „raaber til det andet". Men hvad siger det? — see Dig om, tyder de hyggelige Huse paa Nød og Armod? nei, det rige Hav ligger udenfor, det dækker Fattigmands Bord og „den blaa Ko malker godt" siger Kystboen, naar Aaret er rigt paa Strandinger.

En Stranding.

Kjender Du den 90-aarige Strandfoged **Christen Søyer**, som nu boer i Lilleheden, for circa 30 Aar siden boede han i **Vesterklit**; han havde sin Skude i Søen, den bragte det gode danske Korn, Smør eller Fedevarer, som han havde opkjøbt i Nabosognene, til Sverrig eller Norge og vendte tilbage med Trælast, hvoraf stode høie Stabler i den driftige Handelsmands Gaard. En Morgenstund var det et forrygende Veir; i Vesterklit og det nordligere liggende **Skiveren** stod man paa Udkig: „hvad Godt man Veren idag skal bringe?" Da kom der en lille Seiler; den vilde ikke lystre Roret og dens Mast faldt for Stormens Hug; nu var den redningsløs fortabt! Lykkelig slap den vel over 1ste og 2den Revle; to Mand saaes paa Dækket klamrede til den tilbageværende Mastestump, men da kom en vældig Braadsø og kæntrede Skuden, saa at den blev liggende paa 3die Revle med Bunden iveiret. Dette tildrog sig omtrent midt-

veis imellem de to nævnte Fiskerleier, hvis Beboere, hver fra sin Side ilede til paa Stranden. Al Hjælp og et hvert Redningsforsøg vilde her være forgjæves; desværre var der ingen Tvivl om, at hele Mandskabet havde fundet sin Død i det rasende Element. Men hvo kan tænke sig Christen Høyers Forfærdelse, da han opdagede, at det forliste Skib var hans egen ventede „Inger Johanne"?

Næste Dag dreve to Liig ind paa Stranden, det var Styrmandens og Matrosens; men endnu var Drengens tilbage, maaskee skulde det findes længere oppe paa Kysten. Den følgende Dag vedvarede Uveiret og først den tredie Dag ophørte det saa meget, at man kunde berede sig til at gaae ud til Vraget.

Een var allerede kommen Fiskerne i Forkjøbet, det var den reddede Skibshund; med rørende Instinct var den svømmet ud til det kæntrede Fartøi, som den hylende omkredsede, snoftede til og forgjæves anstrængte sig for at komme op paa. Den forulykkede Drengs Moder stod jamrende paa Stranden; havde hun blot den elskede Søns Liig? vidste hun kun hvor det var! laae det maaskee paa Havbunden, dækket af Vraget?

Et svagt Haab svirede i Christen Høyers Sjæl, han gik tæt ind paa Siden af Fartøiet; med en Aare bankede han paa den opadvendte Bund og syntes at lytte efter en Lyd indpendig fra; men han rystede paa Hovedet og styrede hen for Agterdelen, paa hvilken han gjentog sin Banken; han og alle de, der vare med ham, lagde Øret til, men de toge atter sorgmodige Plads i Baaden, som derpaa lagde hen paa den anden Side; her gjentoges Bankningen for tredie Gang, og Alle lyttede i ængstelig Tavshed; da

var det som om der indenfra lød svage Slag; Var det en Skuffelse? Var det Strømmen, der ligesom spottende gjentog den haabløse Banken? Nei, o nei! det var intet Bedrag; nu hørte de det Alle, nu var der ingen Tvivl om, at indenfor levede og rørte sig et Menneske. Hvor bankede ikke inde paa Stranden den stakkels Moders Hjerte!

Der blev nu i største Skyndsomhed sendt Bud til Skiveren efter en Øxe, men Veien var lang og det krævede Tid; imidlertid søgte man ved Banken og høie Raab at holde Modet oppe paa den Levendebegravede. Endelig kom Øxen og der blev slaaet et Hul, først lille, men dog tilstrækkeligt til derigjennem at sende den Ulykkelige opmuntrende Ord, og endelig stort nok til at drage ham frem til den frie Luft og til Livet. Og det var paa høie Tid: i 58 Timer havde den ulykkelige Dreng — thi ham var det naturligviis — siddet indespærret i dette gyselig Fængsel; i 58 Timer havde hans Legeme lige til Halsen været skjult af Vandet, medens den Smule indespærrede Luft, af hvilken han i den lange Tid havde næret sig, efterhaanden fortæredes, saa at han om ikke længe havde maattet qvæles, hvis ikke Redningen var kommen; i den 58 Timer vedvarende Dødsangst havde han kæmpet med Skibets Rotter, der klamrede sig fast til Haaret paa hans Hoved, som var det en lille Ø, hvorpaa de ville søge deres Frelse.

Da Ulykken skete havde Drengen befundet sig nede i Kahytten.

Mere død end levende blev han overgivet til Moderen, der med Hjerteangst, Haab og Bøn havde fulgt den hele lange Redningsact. Guds vidunderlige Styrelse og hendes kjærlige Pleie reddede Ynglingens Liv.

Historien lyder usandsynlig, men den er ikke destomindre sand, Ord til andet; spørg selv den gamle Christen Høyer, han vil skildre dig Begivenheden med en Livlighed og Klarhed, mod hvilken min Fremstilling staaer langt i Skygge.

Jeg kan endnu tilføie, at da Drengen var helbredet tog han Hyre med et Skib fra Aalborg. Skibet naaede aldrig sit Bestemmelsessted og Ingen hørte nogensinde, hvor det og Mandskabet var blevet af. Havet har sikkert denne Gang holdt fast paa sit Bytte.

Vi drage videre frem paa den endeløse Strand; Vandet trænger os længere og længere ind imod Klitterne, men altsom Stranden bliver smallere, bliver Klitterne høiere og steilere. Hvis Havet pludselig skød sig heelt op imod den hvide Sandvæg, vilde der paa dette Sted ingen Redning være for os.

See, tæt inde under den steile Væg rager en mørk Gjenstand frem; det er Resterne af et Vrag, der seer ud som en vældig Arm, der strækker sig truende og advarende frem af Sandet: Fly dette Sted, Du vingede Seiler! Kaster Stormen Dig ind under Råbjerg Klitter, da er Du redningsløs fortabt!

Gale Christen Hjort.

Det var den 24de November 1824, Stormen rasede fra Nordvest, Sneen lagde sig taarnhøit inde paa Landjorden, Havet steeg, det brød voldsomt ind imod Klitten og

kastede sig brølende tilbage ligesom af Raseri over at finde en Modstand, det ikke kunde beseire.

De Mænd af Raabjerg havde samlet sig øverst paa den frembøiede Kam af den steile Væg; man skulde undre sig over, at de kunde holde sig fast paa dette Sted, at ikke Stormen, som ellers gjorde det umuligt for noget Menneske at staae fast, tillod dem at indtage en saa yderlig Plads, at den ikke slyngede dem bort, maaskee ned i Afgrunden, ned i den sydende Brænding for at knuse dem mod den Væg, der vovede at byde det rasende Element Trods; man skulde forbause sig derover, naar man ikke vidste, at netop et saadant Sted frembyder Læ; thi ligesom Søen saaledes kastes ogsaa Stormen tilbage, saa at der næsten intet Lufttryk bliver tæt over det Sted, hvor Brydningen finder Sted.

Der stode da de Mænd af Raabjerg, det stærke Sneefog tillod dem kun at see nogle faa Favne foran sig, Havets Brølen overdøvede enhver anden Lyd og de hvide Bøbler slyngedes op til dem og lagde sig i Læ hos dem paa den yderste Kam i en saadan Mængde, at Sneen fast ikke kunde faae Tid til at tilintetgjøre dem.

Med Et kom der en mørk Gjenstand tilsyne, mange Favne under hvor de stode; et stort Skib var kastet ind i Brændingen, det huggede mod Klittens Væg og satte sig fast; trods Stormen kunde de ovenfor Forsamlede høre de vældige Brag og skimte flere af Mandskabet, der udentvivl i stum Rædsel ventede Døden.

Den ene frygtelige Braadsø efter den anden slog op over Skibet og foer brølende og fraadende tilbage for at

Øyrte sig frem paany. Ak, hvor nær maatte ikke Frelsen ynes og dog hvor fjern var den ikke?

Maalløse stirrede de ovenfor forsamlede Tilskuere ned paa de fortabte Skibbrudne. Gaves der da intet Middel til at de kunde fravriste Døden dens udkaarede Bytte? Skulde de være afmægtige Vidner til det rædselsfulde Skuespil, der snart ventede? Alle vare slagne af Forfærdelse, Ingen havde Kraft til at tænke og handle.

Jo, En, det var den gamle Christen Hjort; man kaldte ham vel „den gale Hjort", fordi han undertiden trods sin Alder slog Gjækken løs, fordi han af Flaskens klare Tryllesaft stundom indsugede sig Ungdommens Overgivenhed, som da yttrede sig i hans Lemmers Smidighed og hans Tunges Bevægkraft; men gamle Christen Hjort var ikke saa meget gal endda, han havde Hjertet paa rette Sted, naar det gjaldt havde han Mod i Brystet, Styrke i sin Villie og Snarraadighed i sin Tanke. Det manglede kun paa et djærvt Ord fra ham og Alle følte, at her kunde handles og at her burde handles. Han gav sine Ordrer og nogle af de Yngste og Raskeste fore afsted, bevingede af Stormen, for at hente Toug og Træer. Hurtigt gik det, men fjernt laa de nærmeste Huse og lang var Dødsqvalen for de Ulykkelige, der allerede havde oinet Muligheden af Frelse og nu søgte at overdøve Stormen ved deres fortvivlede Skrig om Hjælp.

Endelig vare de forønskede Redskaber tilstede, et Slags Vinde, ved hvis Hjælp man haabede at kunne heise de Skibbrudne op, blev anbragt, og man forsøgte nu at kaste et Toug ned til de Fortvivlede; men ogsaa den menneskelige Beregning leed Skibbrud, Braadden og Stormen slyngede

Touget langt bort, de forskjellige Midler, man anvendte for at forhindre dette, vare frugtesløse og endnu var Redningen lige fjern?

Men da fattede Christen Hjort sin Beslutning, den gamle Mand gjorde, hvad Ingen af de Andre vilde gjøre, han bandt Touget om sit Liv og lod sig, under Fare for at forslaaes imod Klittens Væg, hejse ned i Skibet, hvor han var saa heldig at klamre sig fast og faae Fodfæste. Ikke et Øieblik tabte han sin Besindighed og Aandsnærværelse; uden at der vexledes et Ord — til hvad Nytte desuden, da de Skibbrudne talte et ham aldeles ubekjendt Sprog? — tog han den Første den Bedste i sin djærve Favn, efter først at have surret ham til sig med et til dette Øiemeed medbragt Reeb; et Tegn blev givet og opad gik det, op til det Øverste af Klitten, hvor mange kraftige Hænder vare beredte til at hjælpe dem ind paa Sandet.

Otte Gange lod Christen Hjort sig saaledes fire op og ned, og hver Gang frelste han et Menneskeliv. Alle vare forkomne af Kulde og medtagne af Dødsqval, Hunger og Anstrængelse; men Ingen af dem havde i den sidste Time udholdt saameget som gamle Christen Hjort; Alle søgte at tilbagevinde de halvt bortflygtede Livsaander ved Hjælp af Strandboernes medbragte, ufeilbarlige Lægemiddel, Ildvandet, men Ingen af dem Alle forfriskede, varmede og beskjælede det som gamle Christen Hjort. Enhver rakte ham med Hjertelighed sin Haand og sin Flaske, han trykkede den første og drak af den sidste, og der foregik et Trylleri i hans Sjæl, som han aldrig tilforn havde fornummet.

Fra den Tid kaldte man ham ikke mere „gale Christen

Hjort." Lad være, at man smilede ad hans stundom pudsige Lader og Tale, saa nikkede man dog tillige med Agtelse og Venlighed til den gamle Mand med „Medaillen for ædel Daad" i sit Knaphul.

Aldrig har Nogen med større Ret baaret dette Hæderstegn.

Den 25de November 1824 havde Veiret bedaget sig; udenfor Raabjerg Klitter laa Vraget af en russisk Skonnertbrig; den havde været bestemt til St. Petersborg, og Stranden, som var oversaaet med Appelsiner og Citroner, viste, hvad Ladningen havde bestaaet af. Langs Kysten, lige til Skagen, stod saa at sige Stranding ved Stranding, og mangen djærv Sømands Øie var for evig blevet lukket paa hiin skjæbnesvangre Dag.

Vi kunne ikke forlade Raabjerg Sogn uden først at forsøge paa et nøiere Bekjendtskab med dets Eiendommelighed. Man danner sig i denne Henseende et Begreb, naar man veed, at af Sognets 16,517 Tdr. Land ere de $^{9}/_{12}$ Flyvesand, $^{2}/_{12}$ Hede, Kjær og Mose og kun $^{1}/_{12}$ Agerland. Mod Nord og Vest er den hele Egn en sammenhængende Masse af Flyvesandsbjerge, og det er om denne øde og vilde Egn, at Conferentsraad Brinck-Seidelin udtaler sig saaledes i sin oeconomiske Beskrivelse af Hjørring Amt: „Ikke en eneste Hytte, ikke en eneste Plovfure vidner om, at Mennesker boe i disse Egne. Ak, nei! Døden har trykt sit Stempel paa mangen stakkels Sømand, medens hans Hustru og Venner hjemme talte Dagene til hans Hjemkomst;

thi Vrag ligger ved Vrag ad den øde Kyst, og kun skrigende Maager kredse sig om de sorte Stavne, som halvt ere nedborede i Sandet. Vil man, længselsfuld efter kjærere Gjenstande, gjennem Klittag og Marehalm, trænge sig op paa Klitternes Ryg, da seer man en eneste Strækning af sneehvide Miler, der, uhyre i Omfang, kneise i sørgelig Pragt. Ikke er det den snart hensmeltende Vintersnee, der dækker disse Høider, nei! Foraaret vil ei smykke dem med et eneste Græsstraa, og deres Beplantning overstrider Menneskekraft. Møder jeg da endelig en Fisker og vil opmuntre mig ved Samtale med ham, da gyser jeg ved at bemærke hans Længsel efter Skibbrud og Vrag, eller jeg dybt maa rores ved Fortællinger om de sørgelige Tildragelser, disse Kyster have været Vidner til." At disse vilde og øde Egne tidligere have udgjort dyrkede Marker, har man Vished om, men naar den Naturrevolution er indtruffen, for hvilken de frygtelige Miler*) udentvivl ville staae som evige Minder, kan neppe siges, det Eneste skulde være, om der af de Gravurner med brændte Been og de Oldsager, som ere fundne her, og som skulle være af de ældste, Oldnordisk Museum eier, kunde uddrages nogen Slutning. Et Vidnesbyrd om den foregaaede Naturrevolution er ogsaa det Torvelag, som findes under Flyvesandet i forskjellig Udstrækning og Dybde. Naar vi, som nu, passere Strandkanten, da see vi det sorte Martørvelag indeklemt imellem det hvide Sand, det har ligesom en Slags ordentlig Bjerggang, idet det viser sig at falde der, hvor Bakkerne ere lave,

*) Egentlig Meler af det nordiske Ord Melur, der betyder en Høi eller Sandklitte.

og stige bølgeformig i samme Forhold, som disse igjen blive høiere. Her, langs Strandkanten, finder Du store nedstyrtede Stykker af Martørven, der tydelig nok ville overbevise dig om en undergaaet Vegetation, saafremt Du har Taalmodighed til at undersøge dem lidt nøiere; thi ligesom Du heri ufeilbarlig vil finde Stumper af Rødder og Grene, saaledes er det vitterligt, at der i Martørven ikke sjeldent findes savntykke Egestammer. Tørvemosen har Lighed med et tæt sammenpræsset Lag Løvfald; man sporer tydelig Bladdannelsen deri. Ligeledes finder man Spor af ukjendte Dyreslægter, f. Ex. det hule, korte og krumme Horn, som vi her drage frem; det forekommer meget hyppigt og hidrører maaskee fra en Qvæg- eller Dyrerace, der ikke længer existerer. Dog, det er ikke vor Sag, at indlade os paa lærde geologiske og zoologiske Undersøgelser, det vilde sinke vor Reise altfor meget, og desuagtet blive en meget overfladisk og lidet betydende Prøvelse; i saa Henseende maa Du hellere, kjære Læser, henvende dig til en eller anden Lærd, der har gjort de nævnte Videnskaber til sit særlige Studium, f. Ex. til hiin gamle Professor, der for nogle Aar siden i længere Tid opholdt sig i flere Dage her ved Kysten for nøie at studere Martørvens Oprindelse og Bestanddele.

Den gamle Professor.

Med Hensyn til bemeldte gamle Professor, da brænder mig en Anecdote paa Læben, som jeg absolut maa skille mig ved. Som sagt, Geologien, Geognosien, Geogonien eller hvad nu forresten kan være det rigtige Navn, var hans

Fag, og for Øieblikket havde han taget Martørven under sin specielle Behandling. Til den Ende var han draget til Raabjerg Klitter. Med uudslukkelig Tørst efter Videnskaben kastede han sig strax ved Ankomsten over sit Arbeide, og hvilket rigt Stof til Analyse og Granskning forelaae der ham ikke her? I sin Iver lagde han ikke Mærke til at Dagen hældede, forinden Mørket allerede faldt paa; han havde fra den over en Miil fjernt liggende Tværsted Kro tilfods begivet sig hertil, han befandt sig heelt inde imellem Klitterne og vilde ikke før seent paa Aftenen kunne naae tilbage til sit Logie, desuden vare hans Undersøgelser langtfra tilendebragte, det var ham magtpaaliggende at kunne fortsætte dem tidlig den næste Dag. Allerede begyndte han at blive ængstelig for at finde Vei, da han pludselig i sin umiddelbare Nærhed opdagede et Fiskerhuus. Han gik derind og traf til sin Glæde og Overraskelse en venlig Kone, medens Maanen, der tittede ind ad de smaa Vinduer, kastede et hyggeligt Skær over den lille Bondestue. Det gode Indtryk, han havde modtaget ved sin Indtrædelse, svækkedes ingenlunde efterat Konen havde sat et tændt Lys paa Bordet; det var aabenbart, at den gjensidige Tillid var befæstet forinden der endnu var vexlet flere Ord end de brugelige „God Aften!" og „Ta-ak!" For en Nat kunde Professoren meget godt finde sig i at blive her, og da han talte til Konen derom, samtykkede hun med den venligste Imødekommen. Den flinke Huusmoder serverede ham ei alene et lille Maaltid, bestaaende af Brød, Smør og Ost, som, Tarveligheden uagtet, smagte ham godt, men hun beredte ham ogsaa i Kammerset ved Siden af et Leie, der vel ikke lignede hans bløde Seng i Hjemmet, men dog var indby-

dende nok for den gamle Mand, der vidste at tage Forholdene som de vare, i Særdeleshed nu da han var medig af Dagens uvante Anstrængelser. — Ikke sandt, kjære Reisekammerat! min Fortælling er idyllisk! men hør nu videre: — Bohavet i dette Værelse var, som Du nok kan tænke dig, yderst tarveligt, kun var der eet Stykke, som i høi Grad tildrog sig hans Opmærksomhed og vakte hans Forundring, det var ovenikjøbet et Meubel, som man sjelden forefinder hos Landalmuen, det var — for at tale reent ud, men dog tillige i den dannede Porcellainshandlerskes sømmelige Sprog — det var „det tredie store Stykke til et complet Servante-Garnitur." Ikke alene Servanten, men ogsaa Stykkerne Nr. 1 og Nr. 2 fattedes ganske; til Gjengjæld var Stykket Nr. 3 eiensynlig splinternyt og af det fineste franske Porcellain, prydet i Bunden med Keiser Napoleon den 3dies Brystbillede. Professoren fik dog neppe Tid til at granske over den vidunderlige Forekomst, forend Søvnen havde gjort sin Ret gjældende og sat en Stopper for al videre Tænken dengang.

Næste Dag var han oppe med Solen, Aftenens Vidunder var gaaet ham heelt af Minde, og da han havde tomt en Skaal Mælk og nydt et Stykke Brød, som den venlige Huusmoder satte for ham, beredte han sig til at gaae ud for at fortsætte sine Undersøgelser fra den foregaaende Dag.

— „Var det ikke muligt, min gode Kone", sagde han, „at De kunde lave mig lidt varm Middagsmad?"

— „Jo saa grou gjern'; men to hva' tør man byd' saad'n in fiin Herr'?"

— „Kunde De ikke tilveieskaffe et Stykke færsk Kjød og koge mig en Kjødsuppe?"

— „Jo to Jøses! det vaar da it reen omoule. A vil go til Krouret, ka'heise A ku' opdriv' et bit' Kon Kjo' eller in Kok. A haar tint i Præistgori o kinner nok huod'n A ska' forhold' mæ!"

— „Det var vel, gode Kone, saa sees vi igjen til Middag. Farvel!"

— „Ta-ak! A Maia ska' Djer Øhn knøv vaer fari.

Professoren gik, fortsatte sine Forskninger og mødte igjen i Middagsstunden, medbringende foruden en god Appetit det inderlige Ønske, at det maatte være lykkedes Konen at tillave en god Oxe- eller Hønsekjødsuppe. Hvis ikke den liflige Duft fra Suppegryden allerede strax ved hans Indtrædelse var stegen ham imøde, da vilde Konens smilende Aasyn have bragt ham den første Meddelelse om, at Missionen var lykkedes. Paa Bordet var allerede den opslagne Tælleknip tilligemed Hornskeen lagte tilrette ved Leertalerkenen, og Suppen lod ikke vente længe paa sig.

— „Ah! Gud velsigne Hende, Moer! Det var deiligt!"

— Men hvad var det? Hvad gik der med Et af Professoren? Hvorfor sprang han op og saae forfærdet paa det smukke Porcellainskar, hvori den liflig duftende Ret, indbefattet dens kjødfulde Bestanddele, var stillet frem?

Tusinde Øine stirrede fra Suppens Overflade ned paa Terrinens Bund, men Professorens vare de største!

Ak! det var intet optisk Bedrag, dernede svømmede den

stormægtige Keiser, som han nylig havde beskuet i en lignende, dog langt mere nedværdigende Situation.

Kunde det være muligt at — —? Et Øieblik stod han der, stivnet som den usalige Fru Looth — da vaagnede han igjen til Besindelse, da vor det som om der med Et gik et stort Lys op for ham, hans Ansigt opklaredes, og, idet han smilende tog Plads, mumlede han for sig selv: „Jeg Taabe! At det ikke strax faldt mig ind! Naturligviis solgt doucinviis ved en Strandingsauction!"

— „Siig mig engang, gode Kone, hvormange har De af den Slags?"

— „Aa, Herre Gu'!" lød Svaret, „to vi æ kun fatte Folk! vi haar kun jen jenest jen af det Slav!"

— „Kun een eneste!" gjentog han med et fortvivlet Suk.

Professoren sank daanefærdig tilbage paa Træbænken, medens Skeen faldt ham af Haanden. Hvad gik der af ham? Var han pludselig bleven syg? Jeg veed Intet derom. Kun veed jeg, at han betalte Fiskerkonen rigelig for Udgift og Uleilighed, og at han forlod Huset uden at have faaet nogen Middagsmad.

Slaa kun Rynker paa din Næse, Læser! Historien har sin Rigtighed, og jeg maatte af med den om den saa skulde ud gjennem mine Sidebeen.

Herfra Vestkysten, hvor vi befinde os, og i lige Linie over til Kattegattet, altsaa hele Landets Bredde, er ikkun lidt over 1 Miil. Kunde vi nu blot flyve tilveirs og

dvæle et Øieblik i Luften, saa skulde jeg vise dig Egnen i Fugleperspectiv, og Du kan troe, at det vilde være særdeles velgjørende for dit Øie, at beskue de grønne Oaser, der danne den opdyrkede og beboede Deel af Raabjerg Sogn, i Modsætning til de nys beskrevne Sandbjerge, der deels udgjøre en sammenhængende Ørken og deels ligge ligesom strøede imellem de omtalte Oaser, saa at vor Synskreds, hvis vi befandt os paa en af disse Pletter, vilde være høist indskrænket i enhver Retning. Tænk dig imidlertid, at vi sadde sammen i en Ballon. Oplad din Phantasies Øie og skue nedad. Ikke sandt, Modsætningen er slaaende. Det Første, der møder vort Øie, er Gaardbo Sø; den har en Omkreds af $1^1/_6$ Miil; men ak, Du finder intet venligt Punkt langs Kysten, hvorpaa Du kan hvile dit Blik. De hvide, nøgne og søgelseagtige Sandbjerge omgive den. Navnene Klitlunde og Uggerholt tale ikke destomindre om Skov og Fuglefang, og vi kunne fra den dunkle Fortid hente en ny Modsætning for vor tørstige Phantasie. Søen, der paa sine Steder skal være saa dyb, at en Fregat kan svømme i den, og paa andre Steder, takket være Sandflugten, saa lavvandet, at man kan vade derover, er meget fiskeriig; de store fede Gaardboaal ere noksom bekjendte i Hjemlandet. Sagnet fortæller om en heel By, der skal være opslugt af denne Sø; dybt under Bunden ligger den begravet i Flyvesandet og kun en sjelden Gang lykkes det et eller andet Stykke Huustømmer at frigjøre sig; det kommer da op paa Overfladen for at bringe Budskab fra en Tid, der gaaer forud for hiin Naturbegivenhed, som har efterladt sig et saa rædselsfuldt Spor.

Vi styre nordligere; dernede, tæt indesluttet mellem Klit-

terne ligge to smaa Søer, Troldsø og Raabjergsø, og atter mellem disse **Kirken** og **Præstegaarden**, begge meget uanseelige, dog findes der i Kirken fra den catholske Tid en Altertavle af Billedhuggerarbeide, som skal være et Konstværk. Inderligt beklager jeg den Præst, der befordres til dette Kald, og som i flere Aar skal henleve sin Tid her: der hører Vane eller en stærk Natur til, indespærret i denne vilde Ørk, omsøget af det hvirvlende Sand og under den evige Musik af Vesterhavets melancholske Brusen, at bevare Sindets Ro og Ligevægt, uden hvilket det maa være en tung og vanskelig Pligt at tale Forsoningens milde Ord.

Jeg pegede paa **Troldsø**, hist, lidt norden for Præstegaarden, ligger et Sted, der trods sit uanseelige Ydre endnu fører Betegnelsen Borg: **Troldborg**; i Sandhed et Raboskab, som gjør Kirkens og Præstegaardens Beliggenhed endnu mere uhyggelig, idet Navnene varsle om, at onde Magter her have regjeret i toilesløs Vildhed.

Sorte Hans.

Maaskee var Sorte Hans en Skiftning af fornævnte Magter; Ingen i Sognet vidste hvorfra han var kommen, mørk og indesluttet var han og aldrig saae man ham at betræde Tærskelen til Guds Huus. Beboerne meente, han stammede fra en omvandrende Natmandsfamilie; men jeg tvivler om, at de i saa Henseende vidste rigtig Besked; han selv vil neppe have sagt dem det, saa indesluttet og tavs han var. — Mange, mange Aar ere forløbne siden Sorte Hans levede etsteds hist mellem de hvide Klitter. Den Plet, hvorpaa hans Huus stod, har Sandet for længe

siden lagt sig taarnhøit over, og det er forsaavidt godt, at den vanhelligede Jordbund er bleven for evig tildækket.

Hvad levede Sorte Hans af? Man havde i saa Henseende sin egen Tanke; han eiede ingen Baad og tog heller aldrig paa Fiskeri med Andre; heller ikke saae man ham nogensinde om Dagen beskjæftiget paa Stranden; men naar Fiskerne under Paalandsstorm og i ondt Veir samledes ved Kysten eller paa de yderste Klitter for at iagttage en Seiler, der syntes at have Møie med at klare Landet, da kunde de ved at speide nøie ind over Sandørkenen opdage et sort Hoved rage frem fra en eller anden Fordybning: „Ravnen har lugtet Aadslet! Sorte Hans er paa Post!" heed det da. Ingen tvivlede om, at han til enhver Tid vidste god Bedskeed om, hvad der tildrog sig ved Stranden. Kun eengang hver fjortende Dag viste han sig mere aabenlyst, det var naar han vandrede til Kjøbstaden for at gjøre Indkjøb til Livets Ophold; men Den maatte staae tidlig op eller færdes silde, som vilde see ham i Nærheden af Hjemmet, hvilket han stedse forlod ved Midnat og igjen naaede tilbage til ved samme Tid. Sjelden fulgte han Landeveien, men pleiede at krydse sig frem over Marker og Gjærder. Sumpe og Aaer lagde ham ingen Hindringer i Veien, naar det gjaldt om at undvige menneskelige Boliger. Hvad var det, der saaledes bragte ham til at flye Samqvemmet med andre Mennesker? Mon det var den onde Samvittighed, Bevidstheden om Mørkets Gjerning, der lod ham søge Natten og de eensomme Veie? Maaskee vil det Følgende give nogen Forklaring paa dette Spørgsmaal.

Det var en mørk Eftermiddag i November 17..; det havde stormet stærkt saavel denne Dag som et Par af de foregaaende og først nu havde Stormen lagt sig noget. Meget Vrag, der vidnede om Død og Undergang, var indbrevet langs Kysten; der blev holdt Strandvagt; men hvad kunde nogle faa Mænd udrette paa en Strækning som denne?

Hvad var det? Foregik der ikke Noget hist henne? Vagten kunde skimte Noget bevæge sig; Maaskee var det en frevelig Vandrer? Det vilde være bedst at see nærmere efter! Nei der var Intet — dog jo, to mørke Skikkelser forsvandt hist bag Klittens Kam! Hvo færdes her paa denne Tid og hvo kan finde Vei indenfor de vildsomme Klitter? See! en bred Vragflage er skyllet op paa Stranden. Hvad er det for en mørk Gjenstand, der ligger paa den? En fiin Mandshat, som det fremstaaende Spiger har grebet fat i! — I Sandhed, her maa være foregaaet Noget! Giv Agt, Allemand, Sorte Hans er paa Spi.! Naar vi rappe os kunne vi fange ham. To Mand stille sig paa Vagt her; vi Andre skynde os igjennem Rendeløbet! Tys! Hvad var det! det lød som et Menneskes Jamren. Afsted!

Og afsted gik det igjennem Fordybningen, hvor Bækken har hævdet sin Vei, fremad, opad og nedad. Det varede ikke længe førend de 6 Mand af Strandvagten næsten aandeløse naaede den Hytte, hvori Sorte Hans boede. Et Øieblik standsede de for at puste og raadslaae om videre Forholdsregler. Her maatte gaaes forsigtig tilværks; det gjaldt om at fange en forslagen Ræv. Vagtposter udstilledes i forskjellige Retninger for at iagttage hans Hjemkomst; Ingen trivlede om, at de vare paa rette Spor og Alle

vare overbeviste om, at han endnu ikke kunde have naaet Hjemmet. To Mand gik ikke destomindre hen til Døren og lyttede; de syntes at mærke en Bevægelse indenfor og gave sig til at banke paa, stærkere og stærkere; de vidste nu at Ræven var i sin Hule, trods deres egne Hjerters Slag havde de gjennem Dørsprækken kunnet høre et Menneske drage Aande som efter et hurtigt Løb. Endelig raabte en Stemme indenfor:

— Hvad godt! Hvem kommer saa silde og forstyrrer mig i min Ro?

— Det er Strandvagten. Luk op eller vi sprænge Døren!

— Jeg kjender ikke Strandvagtens Ret til med Vold at trænge ind i et fredeligt Huus!

Krak! et nogenlunde stærk Tryk og Døren sprang op. Hele Vagten, der var ilet til, befandt sig nu Ansigt til Ansigt med den berygtede Strandtyv.

— Naa, hvad vil I mig saa? spurgte han med et afskyeligt Griin.

— Du var nylig ved Stranden; hvad vilde Du der, og hvor har Du gjort af den Person, Du fulgtes med?

— Ho, ho! Ere I kanskee mine Forhørsdommere eller gaae I i Søvne, siden I komme med saadant dumt Brøvl. Jeg har den hele Dag ikke været ude af min Stue og laae i min sødeste Søvn, da I vækkede mig.

Det var vist mange Aar siden at Sorte Hans havde været saa veltalende; maaskee fortrød han det ogsaa; thi fra nu af blev han mut og vilde Intet mere svare.

Der blev nu stukket Ild i en Fyrrebrand og Huset gjennemsøgt fra Øverst til Nederst, saa godt det lod sig

gjøre, men Intet Mistænkeligt blev fundet. De 6 Mand maatte igjen gaae deres Vei, ærgerlige over at Ræven havde været dem for fiin, men ikke rokkede i den Overbeviisning, at der nylig inde imellem Klitterne var begaaet en blodig Rædselsgjerning, og at Sorte Hans havde været Udøveren. Sagen blev vel anmeldt for Øvrigheden og Førhør optaget men ingen bestemte Indicier forelaae; man var ikke engang vis paa, at to Personer vare kravlede over Klitten, endnu mindre at Sorte Hans havde været een af dem; ligesaalidt kunde man paavise noget Spor af den blodige Daad, man sigtede ham for. Var den skeet, da havde Stormen alt dækket Sporet med det hvide Sandlagen og Mørkets Gjerning var for evig skjult.

Fem Aar vare siden den Tid forløbne. Mindet om om den blodige Handling, Sorte Hans var mistænkt for, bestod endnu lige fast, dog havde man siden hiin Eftermiddag aldrig kundet opdage ham ved Stranden; derimod vilde man hyppigt, især naar et Uveir nylig havde raset, have seet ham inde mellem Klitterne, forsynet med et eller andet Redskab, der i Afstand kunde ligne en Spade. Stundom, naar Maanen lyste klart, havde hans mørke Skikkelse tegnet sig i overnaturlig Størrelse imod den hvide Sandgrund og hans lange Skygge forfærdet den eenlige Fisker, der maaskee havde sneget sig ud i Haab om at kunne „malke den blaa Ko"; men ved dette ildevarslende Syn opgav sit Forsæt og skyndsomt ilede hjemad.

Det var en smuk Morgen i Slutningen af August. I Præstegaarden havde været Høstgilde. Dandsen var forbi;

men Lystigheden vedvarede endnu ved Punschebollen, som i Nattens Løb havde været fyldt og tømt mange Gange. Det var imidlertid betydet Gjæsterne, at det nu skulde være forbi, og de unge Karle stode alt i Begreb med at tømme det sidste Glas, da en af dem foreslog, at de Alle, før Adskillelsen fandt Sted, skulde aflægge et Besøg hos Sorte Hans. Forslaget blev modtaget med Bifald og Glasset tømt paa, at man, hvis han nægtede at aabne Døren, vilde sprænge den, hvorefter man vilde tage Ogleredeu ordentlig i Øiesyn. Under Sang og Skæmt vandrede derpaa hele Toget afsted og befandt sig en kort Stund efter ved Hyttens Dør:

— Luk op, gamle Kjæltring! Luk op eller vi bane os selv Veien!

Efter dette støiende Udraab taug Alle for at lytte.

— Hurra! vi komme i et beleiligt Øieblik: den Gamle har Selskab; hør hvor Knævren gaaer derinde! Der kan muligviis endnu falde en god Slurk af!

— Skynd Dig at sætte din bedste Viin frem; her har Du os! lød det, da Døren gav efter og hele Flokken stormede gjennem „Frammerset" ind i den lille Stue, hvor der forestod dem et ganske andet Syn end de havde ventet:

Paa lidt Straa og nogle gamle Pjalter, der dækkede en Brix i det ene Hjørne af Stuen, laae Sorte Hans. Han vendte Ansigtet imod Dagskæret, saa at de Indtrængende kunde betragte ham. Uagtet hans store krøllede Haar og lange buskede Skæg kun levnede saa megen Plads af Ansigtet, at hans gnistrende sorte Øine kunde faae Rum til at lyne frem, var det dog tydeligt, at hans Ansigt var mager og indfaldent. Han blev liggende tavs og ubevægelig

og syntes ikke at bemærke, at han havde faaet Gjæster. Disse forholdt sig tavse og forventningsfulde efter hvad der skulde komme. Pludselig reiste han sig overende paa Leiet, idet han udstødte et afskyelige Hyl.

— Guld, Guld! skreg han; jeg kunde kjøbe mig et Slot og boe som en Fyrste; men hvorledes skal jeg komme bort fra dette Sted? hvem skulde passe min Forretning, naar jeg ikke var her? Hu, hører Du det stormer derude! Hører Du det jamrende Skrig! See, hvor han kradser og arbeider for at komme op! See, hvor det troløse Sand søger at hjælpe ham! Pas paa, det vil lykkes; jeg maa afsted straa! Hvor er min Spade? Stop ham? stop ham! jeg kommer.

Han gjorde en Anstrængelse, som for at komme op, men faldt halv afmægtig tilbage paa Leiet. Det varede kun et Øieblik. Idet han famlede med den ene Haand under Hovedgjærdet hviskede han:

— Det nytter ikke, at han fordrer Pengene tilbage; de ere mine, jeg slipper dem aldrig.

Derpaa gik han over i en klynkende Tone og raabte:

— Et Stykke Brød! Skaf det hid i en Hast; mine Tarme vride sig. Jeg er sulten, jeg kan ikke mere og maa dee. Brød! Brød!

Atter paafulgte en Pause. De Tilstedeværende forsede sig; de vidste nu, at de befandt sig ligeoverfor en affindig, gruelig Forbryder.

— Ha! der er han! afsted! afsted! raabte han, greb Spaden, der stod ey til Leiet og foer hurtig, skjøndt med raklende Skridt, forbi de unge Karle, der forfærdede vege

til Side, ud ad Døren og hen over Sandklitterne, der hvirvlede for hans hurtige Løb.

Hele Selskabet fulgte ham i nogen Afstand. Pludselig saae de ham standse og give sig med Voldsomhed til at arbeide i Sandet med Spaden. Paaengang udstødte han et Skrig og faldt omkuld. De skyndte sig Alle hen til Stedet. Der laae Sorte Hans ubevægelig og stiv; han han var død; hans Sjæl var vendt tilbage til Mørkets Bolig, hvorfra den udentvivl var kommen. Tæt ved hvor han laa ragede en Dødningearm op af Sandet. Ved Hjælp af Spaden havde man i faa Minuter fremdraget de kun halvfortærede Rester af et mandligt Liig, og et grueligt Afsnit af den affjælede Forbryders Liv laae aabent for de af Rædsel betagne Tilskueres Blik.

Man fik aldrig at vide den Myrdedes Fødestavn, Navn eller Herkomst; den fundne Pengekat, der skal have indeholdt flere tusinde Daler i engelske Guldmønter, gav i saa Henseende ingen Oplysning; ei heller veed man hvor Pengene bleve af, dog er det rimeligt, at Staten har giort sig til Universalarving.

Jeg har meddeelt Historien i samme Form, som den blev mig fortalt af en 80-aarig Bondekone, der i Ungdommen havde hørt den af sin Bedstemoder; men jeg vil være oprigtig, jeg glemte at erkyndige mig nøie om Stedet, hvor den skal have tildraget sig, saa at Skuepladsen, hvilket jeg dog ikke troer, muligviis har været en anden her ved Kysten, end den, hvortil jeg har henlagt den. Du bør da heller ikke glemme, gode Læser, at vi see ned fra en Luftballon, og det er altid noget desorienterende.

Du har udentvivl ofte med Utaalmodighed bebreidet mig, kjære Læser, at vi komme saa langsomt fremad. Endnu ikke længere end til Raabjerg! hører jeg Dig sige. Naa, naa, giv Dig tilfreds! Nu kjøre vi. Sagen er, og det er lige saa godt, at jeg belaver Dig paa det strax, vi komme endnu engang til Raabjerg Sogn, naar vi have været i Skagen og lægge Tilbageveien omme ad Østkysten. Maaskee kunne vi da atter hvile os lidt i denne interessante Egn, og Du vil da nok være saa taalmodig, at tage med, hvad der kan falde af. Saa kjøre vi da — Nei, nei! vi ville ikke kjøre forinden jeg til Syvende og sidst har forsikkret Dig, at Sorte Hans ingenlunde kan gjælde som nogen Typus, hverken hvad Fortid eller Nutid angaaer, paa Raabjerg Sogns Beboere. Du husker nok Christen Hjort, og Du maa troe mig, han har havt Forgængere og Efterfølgere, der i Mod og Mandshjerte ikke behøve at vige han Pladsen. Dersom vi paa en Helligdag, naar de gode Fiskermænd vare i deres Kisteklæder, toge Plads foran Kirkedøren, det være sig nu her eller i det tilgrændsende Skagen, da vilde vi see mangt et Bryst prydet med Hædersmedaillen, og sandelig, vi behøve ikke tvivlende at spørge om Anledningen; i de determinerede Ansigter vilde vi læse Fortjenestens ubedragelige Præg.

Uagtet Fiskerne ingenlunde vrage Pengebelønninger for udviist Mod og Dødsforagt, der har baaret Menneskeliv til Frugt, sætte de dog en langt større Priis paa det synlige Minde, og jeg tør vel sige, at Tanken om at gjøre sig fortjent til Hæderstegnet ikke lidet bidrager til at fremkalde Kappestrid, naar det gjælder om en Dyst med det oprørte Hav for at fravriste Døden et udkaaret Bytte.

Men de ere paa den anden Side strænge Dommere, naar det gjælder om indbyrdes at afgjøre, hvorvidt Belønningen har truffet den Rette, og det kan vel heller ikke nægtes, at tilfældige eller forsætlig foranledigede Omstændigheder ofte kunne have en mindre retfærdig Indflydelse paa Uddelingen af Naadens Gaver. En, der viser sig med et Hæderstegn, hvis fortjente Anledning man ikke fatter eller ialtfald ikke vil anerkjende, er langtfra derved at erhverve sig nogen Nimbus i den menige Mands Øie. Dog, Kystboerne danne vel i saa Henseende ingen Kaste for sig selv. Hvo af os har ikke smilet ad Den eller Den, der prunkede med sit Ridderkors, enten fordi vi fandt, at Anledningen ikke stemplede ham som Mand af offentlig Fortjeneste, eller fordi det var os umuligt at udgranske, hvad der havde gjort ham værdig til en saadan Udmærkelse? — At der imidlertid ikke er tillagt Enhver den rette Bedømmelsesevne følger af sig selv. Jeg kan fortælle Dig et Exempel paa, hvorledes den meest velvillige Dommer har kunnet feile; det er kun en lille Anecdote, men den er sand og characteristisk og godtgjør i flere Henseender, hvad jeg foran har sagt:

Thomas Smed.

I Hjørring levede for endeel Aar siden en Mand, der i ikke faa Henseender havde gjort sig fortjent af det Offentlige og da navnlig af den nævnte Commune. Hans Fortjenester, som det ikke er Stedet her at opregne, vare fordringsløse og bramfrie, hvorfor de heller ikke bleve paaagtede af Den, der var ligegyldig for eller ikke forstod at bedømme det Hensyn til Almeenvellet, der hovedsagelig var Drivfjedren i den driftige Mands Virken. Paa den Tid

var det noget Ualmindeligt at skjænke det Offentlige, der ikke directe berørte Pengespørgsmaalet, navnlig Skatteansættelsen, nogen særlig Interesse, og der gaves vistnok Faa, som i den gamle Thomas Smeds Brændeniinsbrænderi, Pottemageri, Hørsvingeri, Kludesamleri, Værkvilleri, Kradsuldsfabrik osv., saae Andet end forskjellige Industrigrene, beregnede paa egen Fordeel, medens man ganske tabte af Sigte, at han derved beskjæftigede en Mængde Fattige og Børn og indirecte befriede Byen for en stor aarlig Udgift. Men tildrog det sig end ikke almindelig Paaskjønnelse, var der dog Enkelte, der ikke vare blinde for det Gode, Thomas Smed udrettede, og da Frederik den 6te engang gjæstede Byen, var det derfor intet Under, at Hs. Majestæts Opmærksomhed blev hendraget paa denne Mand, der forsaavidt havde nydt Anerkjendelse herhjemme, som han var en af Stadens 7 „Vise". Kong Frederik, der kunde have været stolt af ret mange saadanne Mænd i sine Kjøbstæder, glemte heller ikke den gamle Thomas — thi gammel var han bleven forend den fortjente Opmærksomhed, han dog hverken havde søgt eller attraaet, var bleven ham tildeel.

En Dag blev Thomas kaldet op til Amtmanden; han havde ingen Anelse om, hvad denne vilde ham, og blev derfor, som man nok kan tænke sig, baade glad overrasket og inderlig rørt, da han, efterat have hørt paa en høitidelig Tale, der i smukke og velvalgte Ord udhævede hans Fortjenester af det Offentlige, blev paaheftet Dannebrogskorset. Glædestraalende ilede han hjemad for allerførst at deelagtiggjøre sin brave Hustru i den ham vederfarede Lykke; det var paaeengang gaaet op for ham, hvormeget hun, uden selv at vide det, ved sin Huuslighed og Flid havde bidraget dertil.

Undseelig og i beskeden Følelse af sin formeentlige ringe Fortjeneste, sneeg han sig hjem langs Husene, idet han holdt Haanden skjulende for det glimrende Kors, og saaledes befandt han sig med Eet ligeoverfor Hustruen, der ikke havde været lidet spændt paa at erfare Aarsagen til at Hs. Høivelbaarenhed havde værdiget Smeden, at sende Bud efter ham. Saafnart hun saae ham komme raabte hun derfor utaalmodig:

— Huns vilde Amtskaali Dæ?

(For Dig, kjære Læser, der muligviis ikke er indviet i det jydske Sprogs Eiendommeligheder, nødsages jeg her til at afbryde min Meddelelse med den Forklaring, at for at være **Mand** maa man være gift, og er man ikke indgaaet i den hellige Ægtestand, forbliver man **Karl** til sin Dødsdag, selv om Vorherre har skjenket En en hundredaarig Levealder. Hjørrings Overøvrighedsperson kjendte ikke Ægteskabets Lyksalighed, altsaa var han, efter vort hjemlige Begreb, ikke Amtmand, men Amtskarl, — det er da „saa rimele!")

Thomas blev staaende ubevægelig med glædetindrende Aasyn, idet han vedblivende holdt Haanden for sit Kleinodie. Han vilde forberede sin Hustru, men vidste i Øieblikket ikke hvorledes; maaskee frygtede han for, at det pludselige Straalesyn skulde angribe hende for stærkt, eller, hvad der er rimeligere, at hun ikke strax skulde være istand til at fatte og vurdere den retfærdige Adkomst til hans Lykke. Hun havde jo ikke hørt Amtmandens Tale, der i en vis Henseende havde løst op for hans egen Tvivl, og hun vidste altsaa ikke, hvormeget hun selv havde været dens hæderlige Gjenstand.

— Nu, Thames, gjentog hun, ka' Do it saare, huns vilde saa Amtskaali Dæ?

Men Thomas kunde ikke svare; han stod der lige undseelig og tvivlraadig; den dækkende Haand lod han gaae op og ned i korte Stød som om han gjerne vilde tage den bort, men frygtede for, at den skjulte Gjenstand skulde undslippe; tilsidst sank den dog, og Korset hængte aabenlyst i fuld Glorie.

Thomas's Kone faldt ikke i Besvimelse. Hun saae fra Manden paa Korset og fra Korset paa Manden, og idet hun vendte sig med et Skuldertræk sagde hun blot:

— Hør vee' Do hva', Thames, Do haar al' din' Dav' vaat in Nar!

Stakkels Thomas! din første Triumph var ikke stor. Men Seiren var din; Anerkjendelsen maatte komme; nu tilhører den Efterslægten!

Saa, nu kjøre vi.

Langsomt gaaer det atter fremad paa den uendelige Strand; Øiet trættes af det evige Sand; Øret vines af Maagers og Terners melancholske Skrig; Havets bestandige Brusen bedøver os; de skumpidskede Bøver, der i eensformig Takt rulle under os op paa Stranden, for atter med en hvislende Lyd at skylle tilbage i Havet, sætte os i en feberagtig Sindsstemning. Vore Heste ere søsyge; see hvor de lude med Hovederne og dingle med Kroppene; de udstøde en sær Stønnen, som var det Længselssuk efter Veien mellem de grønne Marker. Det er ikke langtfra at vi delte den samme Attraa; vort forkjælede Sind, vore svage Ner-

ver ere ikke modtagelige for den vilde Naturs ophøiede Alvor, vi længes efter dens milde Røst og fagre Smiil.

Bort med den sygelige Nervenfitet; lad være med den kortsynede Stirren! Kast dit Blik udad, langt udover det store Hav; tæl de mangfoldige Seilere, der i hinanden krydsende Retninger styre efter deres forskjellige, fjerne Maal; flag med dit Tørklæde og giv dem Hilsen med eller følg dem i Aanden til det Land, hvor Phantasien helst kalder Dig, det være sig for at plukke gylden Frugt under den tropiske Himmels Sol eller samle gylden Høst i Flodleierne mellem Australiens og Californiens Urskove. Stop ikke din Tanke, lad den flagre saa vide den vil, derudenfor gaaer den aabne, brede, alfare Vei og der behøver ikke at være nogen Grændse for din Phantasies frie Flugt.

Eller tænk Dig, hvilke usynlige Myriader af levende Skabninger, der bevæge sig ude paa Havets Dyb; dernede foregaaer og vexler evige Scener af vort eget Livs Tvedragt, Uret og Forfølgelse, men ogsaa af de Svages Sammenhold for at byde hine fule Magter Trods eller for i Forening at ove Uret, Forfølgelse, Mord. Hvis Du, der sagtens ikke foragter en Net Makrel, vovede paa at dukke Dig ned i Havet, hvor en Stime af disse Fisk netop havde deres Vei, vilde det ikke gaae Dig bedre end Makrelerne paa dit Fad — Du vilde blive spiist.

Tænk Dig endvidere, at Du en maaneklar Nat vandrede alene her paa Stranden og at en skægget Havmand steeg frem af Dybet, eller tænk Dig — nei, hold nu op at tænke; nu have vi igjen tilbagelagt en Miilsvei og ere ved Kanderenderne; medens Kudsken giver vore Heste Brod vil jeg, saa godt min fattige Evne tillader, fortælle Dig

et Sagn, som lever i Folkemund og Folketro, og som knytter sig til dette Sted. Jeg vil give min Fortælling Navn og kalde den

Alger Terkildsøn.

For Aarhundreder siden levede der i Mygdal Sogn en gammel Smed ved Navn Terkild. Skjold og Glavind, Piil og Harnisk forstod han at smedde saa godt som Nogen, og mangen bold Riddersmand var ved hans konstfærdige Haand bleven rustet til Kamp. Sønnen Alger havde arvet Faderens Idræt; da han endnu ikke var 16 Aar forstod han at hamre det skjønneste Spyd med Snirkler og Zirater, og ikke liden var den Roes, han ofte havde erhvervet sig hos Mændene. Større endnu var hans Lov hos Qvinderne; thi han havde arvet Moderens Skjønhed i hendes unge Dage; som hende var han rank af Bæxt og mild af Aasyn. Fæstede han sit Blik paa en ung Pige, da var det liig Funker fra hans Esse — hun følte Gløden i sit Hjerte og Flammen paa sin Kind. Dog Alger kjendte ikke sit Øies Magt, han spøgte og legede gjerne med de unge Piger; men han mærkede ikke Gjenskinnet af den Ild, han selv havde tændt, hans Hjerte var endnu ikke modtageligt for Kjærlighedens Lue.

Ofte maatte han foretage Reiser for Faderen til Indkjøb af Staal, Jern og andre Metaller. Hans Vei gik da almindeligviis til Skagen, hvor der boede en driftig Handelsmand, som forstod at samle sig alle Slags Forraad af de hyppige og rige Strandinger. Han pleiede da gjerne at gjøre Holdt paa det Sted, hvor vi nu befinde os; men dengang saae her heelt anderledes ud.

Istedetfor den lille Bæk, der nu møisommelig baner sig Vei i Sandet mellem de høie, nøgne Klitter, løb her en bred og dyb Strøm imellem frodig og blomsterstrøede Enge. Han spændte sin Hest fra Vognen og lod den græsse, medens han selv ved Aaens Bred nød sit medbragte Mundforraad, hvorpaa Reisen igjen fortsattes med nye Kræfter.

Stedet forekom ham henrivende og romantisk; han kunde med en underlig Fryd i lang Tid stirre ned i den klare Strøm eller i stille Drømmeri lytte til den fortrolige Rislen, der fortalte ham liflige Eventyr om Nøkker og Havfruer indtil hans Øie lukkedes og han faldt i Slummer. Undertiden forekom det ham, naar han med Blikket indadvendt skuede ned paa Vandfladen, at der viste sig for ham Ansigtet af en deilig Qvinde, omhølget af lange flagrende Haar; men naar han sprang op for at see nærmere til, opdagede han, at det kun havde været et Drømmesyn, maaskee hans eget Speilbillede i Forbindelse med det lange Siv, som etsteds havde løsrevet sig fra den venlige Bred og nu drev forbi med Strømmen for at styrte sig i Havets vilde Bøver.

Mange Gange havde han allerede gjort Reisen til og fra Skagen, hver Gang holdt han Rast paa dette Sted og hver Gang havde han de samme Tanker, de samme Syner, de samme Drømme, dog om muligt friskere, skjønnere, livligere; det var som følte han en anden Tilværelse, hidtil ukjendte Følelser fyldte hans Sjæl og begeistrede ham, han kunde undertiden slet ikke rive sig løs fra Stedet og flere Gange hændte det sig, at Aftenen faldt paa, at Maanen steeg op af Havet og med forøget Glands, ved at sende sine Straaler tilbage fra det gyngende Hav og den rislende

Bæk, kastede et fortryllende Skær over den drømmende Yngling og den blomstersprængte Eng.

Han havde leiret sig saa tæt ved Aaens Bred, at hans ene Haand var sunket ned til Vandfladen, da var det som om der af bløde Læber blev trykket et langt Kys derpaa, og samtidig foer en underlig Zittren gjennem hans Hjerte. Han hævede sig i en halvt siddende Stilling og nu saae han det henrivende Syn af en deilig Qvinde med sneehvid, fyldig Barm, smykket med et Baand af røde, glindsende Koraller, med langt, nedhængende, yppigt Haar, omvundet med en Krands af glindsende Siv, med et sørgmodigt Udtryk, der talte gjennem hendes blege, henrivende Træk og hendes store, blaa og drømmende Øine.

Han foldede sine Hænder i stille Henrykkelse og strakte dem derpaa ligesom bønfaldende ud imod det deilige Syn.

Drømte han, o saa gid han aldrig maatte vaagne, gid ingen kold Virkelighed maatte rive fra hans Læber det usynlige Bæger, af hvilket han indsugede en hidtil ukjendt Saligheds begeistrende Ruus.

Skjult af Vandet indtil Bæltestedet, opholdt hun sig saa langt fra ham, at han ikke kunde naae hende; men hun vedblev at tilkaste ham sit usigelig omme og veemodige Smiil.

— Deilige Qvinde, raabte han, jeg elsker Dig, forlad mig ikke, jeg kan ikke leve uden Dig! Boer Du hist paa Havets Bund, saa tag mig med, eller kan jeg ikke følge Dig, saa und mig den Salighed, at hvile ved din Barm og døe!

Istedetfor Svar hævede hun sin Røst til en blid og smeltende Sang, som ingen jordiske Toner vilde være istand

til at frembringe. Han forstod ikke Sangens Ord, men der laae i Udtrykket en Længsel og Attraa, som næsten gjorde ham vanvittig af Qval og Henrykkelse.

— O, kom til mig, vær min, bliv min Hustru, jeg skal elske Dig hele mit Liv igjennem, som aldrig nogen Dødelig har elsket! Kom, o kom!

Qvinden rystede sørgmodig paa Hovedet og gjentog en Strophe af sin veemodsfulde Sang.

Ude af sig selv sprang han i Aaen for at gribe hende. Da lød der et langt og smerteligt Suk for hans Øre, og den Skjønne var forsvunden.

Han troede under Vandet at see en hvid Gjenstand skyde hastig ud imod Havet.

En Stund stod han som fasttryllet til Stedet, da steeg han atter op paa Bredden og gav sin Fortvivlelse Luft i bitter Klage. Det var forgjæves at han stirrede ned i Aaen og ud imod Havet. Hun vendte ikke mere tilbage.

Da Alger atter befandt sig i Hjemmet, var der foregaaet en sær Forandring med ham. Det varede ikke længe førend Alle lagde Mærke til hans underlige Adfærd og dybe Tungsind. Han forsømte Arbeidet, der tidligere havde været hans Lyst; han vendte de unge Piger Ryggen og gik bort, naar de kom for at bade sig i hans Dines Sol og lee ad hans ellers saa muntre Skjæmt; han kunde sidde hele Timer og stirre hen for sig, som var det et Legeme, Sjælen havde forladt for at opsøge Steder, hvor kun den kunde komme; midt under Arbeidet kastede han undertiden Hammeren og det gloende Jern langt fra sig og foer af-

sted over Markerne, som om det gjaldt pludselig at indhente en Flygtning; men sulgte Du ham, da vilde Du snart see ham sagtne sine Skridt indtil han pludselig heelt standsede for at kaste sig ned i Græsset, og Du vilde kunde høre hans qvalfulde Jamren. Hvad gik der af ham? hvad Mærkeligt havde tildraget sig? hvilke onde Aander havde krydset hans Vandring? Havde en forelsket Fee kastet Runer paa hans Vei og gjort ham vanvittig af Kjærlighed eller havde Nornerne slaaet en stedsevarende Knude paa hans Livs før saa glatte Traad? Alle gjættede; men Ingen kunde udgranske Sandheden. Hans Fader skjældte og kaldte ham lad; hans Moder søgte at trøste ham, hun tog hans Hoved mellem sine kjærlige Hænder, hun talte til ham som kun en Moder kan tale til sit Barn, hun bad ham nedlægge sin Sorg i hendes deeltagende Barm, hun smeltede hans Bryst saa det maatte flyde over og udtømme sig gjennem hans Øines Væld; men han formaaede ikke at svare, intet Ord, ingen Forklaring vilde have givet ham Lindring i hans Hjertes bittre Qval.

Saaledes forløb en Tid, en usynlig Magt drog ham paa de eensomme Vandringer stedse nordpaa, som var han en Magnetnaal, der uvilkaarlig svingedes i denne Retning; nordpaa, nordpaa, henimod den Egn, hvor han havde mødt det vidunderlige Syn, der havde fængslet hans Tanke og bundet hans før saa frie Aand!

En Dag var han naaet heelt op til Uggerby Sogn; han vedblev at vandre fremad indtil Aaen, der skiller dette Sog fra Tværsted Sogn, pludselig spærrede ham Veien. En Høi laae i Nærheden, det var den saakaldte Ellehøi, han steeg derop for at have en videre Udsigt henimod den

Egn, hvortil hans Hjerte droges. Længe stirrede han hen over Landet, da kastede han sig omsider ned og søgte at mildne sin Sorg i en riig Strøm af Taarer. Det gik ham som det lille Barn i Vuggen, der omsider græder sig træt, det gik ham som det lille Barn, thi en sagte og melodisk Vuggesang lød for hans Øre, stille, mild og beroligende; hans Hjertes heftige Slag sagtnedes og han faldt i en blid Slummer.

Omsider aabnede han atter Øinene; en Qvinde sad ved hans Side; hun var nøgen, kun om Skuldren havde hun et let Flor, der hængte ned og ombølgede hendes smekkre Midie; den kolde Haand, hvormed hun havde svalet hans brændende Pande, hvilte der endnu; af og til strøg hun Haarene tilside, som vilde falde ned og hindre hendes Gjerning. Han blev liggende ganske stille og betragtede hende; hun var overnaturlig skjøn; men h e n d e, den Elskede, den Savnede var det ikke.

— Hvad vil Du mig, skjønne Ubekjendte? spurgte han blidt. Er det Dig, der mildner min Qval og husvaler mit Sind? Er det Dig, som bringer den usigelige Trøst, der fylder mit nys saa beklemte Bryst?

— Ja, Alger, det er mig! Du seer, jeg kjender dit Navn, men jeg kjender ogsaa dit Hjertes Qvide; o, jeg kjender den, jeg maaler den efter min egen Smerte, den jeg saa ofte har følt, naar jeg saae Dig og lod Dig drage forbi. Viid, jeg elsker Dig, jeg kunde fængslet Dig med Lidenskabens Magt og bundet Dig med Kjærlighedens Vanvid; men jeg havde Medlidenhed med din Ungdom og Livslyst.

— Er Du da min gode Fee, og vil Du beskytte min Kjærlighed til Hende?

— Hvi spørger Du? Føler Du ikke Svaret i dit Hjertes rolige Slag? O, at jeg ikke kan følge Dig i Livet og vandre ved din Side; men jeg har ikke Evne til at følge, jeg har kun Magt til at hendrage. Vee Dig, hvis det var skeet, Du maatte da have sagt Sollysets Deilighed for evigt Farvel.

— Men kan da hun følge mig, og vil Du hjælpe til at løse det Trylleri, der binder hende?

— Ja, trods den Kamp, der foregaaer i mit Indre — jeg vil det. Min Fader er mægtig; jeg er hos ham gaaet i Forbøn for Dig og han gav mig denne Ring. Drag hen til Stedet, hvor Synet af din Elskede har bedaaret Dig; men skynd Dig, at hun ikke i sin Længsels Qval, der er endnu mægtigere end din, skal forgaae og opløses til det hvide Havskum; skynd Dig, mit Øre er lydt, jeg hører hendes smeltende Elskovsqvad; skynd Dig, at det ikke for stedse skal forstumme, at Echoet ikke skal hendøe med den sidste Boble af hendes henveirede Skikkelse!

— Men vil hun ikke undflye mig som forhen?

— Viis hende denne Ring; den vil beherske den Magt, der trods hendes Elskov støder hende fra Dig; hun vil komme Dig saa nær, at Du kan sætte Ringen paa hendes Finger; der vil foregaae en mægtig Forandring med hendes Væsen og Natur, hun vil stige af Vandet og komme til Dig som den deilige Qvinde, Du har tænkt Dig; hun vil elske Dig og — o, at jeg skal opleve denne Smerte — hun vil vorde din!

— Tak, vidunderlige Tryllerinde, jeg vil ile, jeg følger dit Raad strax! raabte Alger og vilde springe op.

Qvinden strøg atter hans Pande, og han gjennemstrømmedes af den tidligere milde Ro.

— Vent! sagde hun blidt. Gaae først til dit Hjem, hvor man utaalmodig længes efter din Ankomst; lad som om Intet var forefaldet; man vil glæde sig over din Ro og din Fader vil, for at adsprede Dig, sende Dig til Skagen; lad Ingen mærke, at dit Hjertes Længsel kalder Dig derhen, og tag en Klædning med, at Du kan dække din Elskedes Skikkelse.

Alger gjorde Mine til at staae op.

— Et Ord endnu, mit sidste, tilføiede hun med halvqvalt Stemme, elsk hende bestandig, at jeg kan finde nogen Trøst for det Kjærligheds-Offer, jeg har bragt, at jeg ikke skal komme til at lide under mine Sødskendes bittre Spot og Haanlatter.

Efter disse Ord reiste den Skjønne sig med taarefyldt Blik og gik; hun forsvandt gjennem en usynlig Dør etsteds i Høien, men ved det sidste Glimt af den svævende Skikkelse opdagede Alger, at hendes Ryg var huul. Han vidste nu, at Elverkongens Datter var hans Livs Frelserinde.

Alt gik saaledes som Elverpigen havde forudsagt. Moderen, der kom Alger imøde paa Hjemveien, følte sig beroliget ved det første Syn af den elskede Søn; et Tryk af hans Haand sagde hende tydeligere end Ord, at efter Stormens Rasen var fulgt Havblik i hans Sjæl. Ak, hvor

gjerne havde han ikke betroet hende Alt; men hun vilde jo ansee ham for vanvittig og omsider skye Den, han agtede at føre hjem som sin Brud.

Kort efter hørte Faderen ham homre paa den klingende Ambolt.

— Det kan jeg lide, Alger! Hvor gaaer det? spurgte han.

— Tak, Fader! nu føler jeg mig atter vel; jeg har været febersyg.

— Formodentlig Kolden! meente den Gamle.

— Maaskee den qvalme Luft her i Værkstedet ikke for Øieblikket er mig ganske god; men naar jeg tager rask fat og hamrer dygtig løs, vil jeg vel forskrække Feberen fra et Gjenbesøg, sagde Alger, idet han lod Hammeren dandse i lystig Takt.

— Jeg er dog af en anden Mening, min Gut! Den frie Luft har, som jeg mærker bekommet Dig godt idag, og frisk Luft er i somme Tilfælde den bedste Medicin. Jeg behøver Kul og Staal for at kunne fuldføre den nye Rustning, Ridder Offesøn til Asdal har bestilt hos mig. Tiltroer Du Dig Helbred nok til i den Anledning at drage til Skagen?

Alger beroligede Faderen i den omspurgte Henseende; men havde Møie med at skjule sin Glæde. Afreisen blev fastsat til den næste Morgen; det blev bestemt, at han skulde lægge Henveien ad Østkysten for i paakommende Tilfælde at kunne tye ind til sin Moster i **Bunken**, en Plan, der i Begyndelsen ikke vel behagede ham, men som han dog ved lidt Eftertanke fandt bedst stemmende med sit eget hemmelige Øiemeed.

Saa drog han da afsted paa den tunge, sandede Vei; langsomt gik det, han leed Utaalmodighedens Qvaler. O, havde han kundet flyve lige til Maalet med Fuglens Flugt, istedetfor med Sneglens Langsomhed at bugte sig ad Krogveie forbi Steensbæk, Gaardbosø og Aalbæk, hvor han endelig havde naaet den østre Strand og nu bevægede sig langs Kattegattet op til Skagen.

Hans Hverv her for Faderen var ikke af lang Varighed og hans eget Ærinde, at kjøbe en Fruentimmerklædning — han opgav den skulde være til en ung Slægtning — opholdt ham heller ikke læange.

Og saa begav han sig da med stigende Utaalmodighed paa Tilbageveien; nu dreiede han ind paa Stranden ved Vesterhavet; om to Timer kunde han være ved Aaen; hvor bankede ikke hans Hjerte af Frygt for Skuffelse, af Kjærlighedens Haab og Længsel!

Endelig nærmede han sig Maalet, Aftenen var faldet paa, Maanen lyste, smeltende Toner kom ham imøde, han ilede hen til Bredden; derude, midt i det rislende Vand, sad Havfruen og sang sit henrivende Elskovsqvad.

— Kom, o, kom! raabte han og viste hende den gyldne Ring, der straalede underfuld i Maanens Glands.

Hun taug, nærmede sig, fremrakte den ene af sine sneehvide Hænder, og han trykkede Ringen paa en af hendes Fingre.

I samme Øieblik reiste hun sig og steeg som en deilig Qvinde af Badet.

Næste Dag vidste man over hele Mygdal Sogn, at et Skib var gaaet under udfor Raabjerg og at Alger Terkildsøn, som netop var kommen forbi paa Stranden da Katastrophen indtraf, havde været saa heldig at redde et Fruentimmer — det eneste levende Væsen, som Havet havde skaanet — op af Brændingen, men at man var uvidende om hendes Hjemstavn og Skibets Navn, da hun talte et Sprog, som Ingen kunde forstaae. Denne Begivenhed vedblev fremdeles, hvad man nok kan tænke, at give Beboerne Stof til Samtale og især var det unge Fruentimmer Gjenstand for Alles nysgjærrige Gisninger. Medens man var enig om, at det yppige, blonde Haar og de store blaa Øine tilkjendegave Nordboen, var ikke den samme Enighed tilstede ved Bedømmelsen af hendes Udseende. Nogle, især de unge Mænd, fandt hende overordentlig smuk, Andre, og til deres Tal hørte de unge Piger, fandt hende altfor bleg til at man kunde kalde hende en Skjønhed; hendes fine, hvide og bløde Hænder vare derimod et sikkert Mærke paa, at hun maatte være en Dame af fornem Herkomst: en russisk Fyrstinde, meente Nogle. — Og Rygtet havde fremdeles travlt; det heed, at Alger var dødelig forelsket i denne Qvinde og at hun gjengjældte sin Redningsmands Følelser paa en Maade, som røbede sig gjennem hendes hele Væsen; men at dette forresten var i høi Grad besynderligt. Flere Gange vilde man om Aftenen seent have seet hende vandre i Maaneskin langs Aaens Bred og hørt hende synge en underlig klagende Sang, men i Toner saa deilige, som Ingen tilforn havde kjendt, Toner, som maatte have naaet Algers Øre; thi snart stod han ved hendes Side, og naar

Maanen blegnede for Morgenens Dæmring, kunde den endnu sende de Elskende sin Afskedshilsen.

Rygtet havde ikke løiet, og sandt var det ogsaa, hvad det fortalte om, at den gamle Terkild og hans Hustru ikke kunde lide Sønnens Kjærlighed til den fremmmede Qvinde, hvis underlige Væsen ikke behagede dem.

— Hun er ingen Kone for Dig, sagde Moderen en Dag, da Alger bestemt havde erklæret, at ville ægte hende; hun passer ikke for din Stand, hun tænker kun paa at sværme i Maaneskin eller sidde drømmende med Hænderne i Skjødet.

— Længselen efter hendes fraværende Kjære holder hende endnu fangen, men vil omsider slippe, sagde Alger.

— Jeg frygter for at hun vil bringe Dig Ulykke, at hun ikke er nogen naturlig Skabning; men et Væsen, som usynlige Magter har kastet paa din Vei for at bedaare og skade Dig.

— Hvad har Du at sige hende paa; er hun ikke blid og god som hun er smuk?

— Hun er hemmelighedsfuld og sky, og hendes Skjønhed forfærder mig; jeg frygter hende.

— Du er fordomsfuld og uretfærdig, Moder. Jeg elsker hende; jeg kan ikke leve uden hende; jeg maa have dit og Faders Samtykke til vort Ægteskab.

Kort Tid efter var der stor Stads hos den gamle Terkild Smed. Alger og Thora — saaledes var den Ubekjendte bleven kaldet — havde sluttet Ægteskabets Pagt. Bruden var smykket med en hvid Klædning, om sit Haar

havde hun vundet en Krands af smukke Sivblomster, hun havde plukket ved Aaens Bredder, og om sin Hals bar hun et Baand af røde Koraller, som Nogle sagde, at hendes Mand havde givet hende i Morgengave, Andre meente at hun havde baaret, da hun var bleven reddet fra Skibbruddet; men Ingen havde seet før.

Brudgommen straalede af Kjærlighed og Lykke; han havde kun Øie for sin unge Brud og saae ikke at Forældrene vare alvorlige og at en underlig trykket Stemning beherskede Gjæsterne. Skjøndt Thora allerede havde lært at gjøre sig forstaaelig ved Talen, var hun dog tavs, indesluttet og stille. Det hemmelighedsfulde Slør, som hvilede over hendes Herkomst, var selv ikke ved denne Leilighed blevet løftet. Kun Alger vidste, hvad der „af Familiehensyn" maatte være en Hemmelighed for alle Andre.

Musiken tonede vel og Dandsen gik; men uden Munterhed og Liv; hvert Øieblik indtraadte en Pause, som da kaldte Alger til sig selv.

— Munter, mine ærede Gjæster, raabte han ved en saadan Leilighed, et Glas for Kjærlighed og Lykke! Blæs, Musikanter, Eders lystigste Fanfare! og nu afsted igjen til Dands!

Han greb den nærmest staaende unge Pige og svingede hende ind i Hvirvelen; men strax efter var han atter forsvunden; han var hos sin unge Brud, der ikke dandsede, men sad tankefuld og stirrede gjennem det aabentstaaende Vindue efter Maanen, som seilede langsomt forbi.

Det var for Gjæsterne som om de befandt sig indenfor en uhyggelig Tryllekreds; først da Gildet var forbi og de

vare paa Veien til deres Hjem, syntes de atter at kunne aande frit.

En Tid var paany forløbet; i Algers Hjem var Forholdet uforandret; han elskede sin Hustru ømt; han fandt sig i hendes Drømmeri, thi han vidste jo, at hendes Natur ikke kunde være som andre Menneskers; og naar Moderen og Faderen bebreidede ham, at han ikke lærte sin Kone til Huuslighed og Arbeide, da svarede han:

— Hendes hemmelige Kummer er endnu ikke mildnet; men det vil skee og I skulle nok faae Glæde af Eders Datter.

Moderen rystede bekymret paa Hovedet. Ak, sagde hun, jeg frygter, at det vil aldrig skee!

Snart indtraf der en glædelig Begivenhed for Alger. Hans Hustru havde født ham en Søn. Den lykkelige Fader var henrykt over sit Barn, Moderens udtrykte Billede; det havde arvet hendes blaa og drømmende Øine. Han bøiede sig over hendes Leie og kyssede hende ømt.

— Alger, sagde hun, vor Slægt vil aldrig blive talrig; men den skal aldrig uddøe.

„Havde Drengen blot lignet sin Fader!" sagde Bedstemoderen, hovedrystende; men hun tog sig dog kjærligt af den lille Skabning, der blev hendes Hjertes Fryd, og det var vel; thi hvad skulde der ellers blevet af den, Moderen selv havde ingen Tid til at pleie sit Barn, hendes Tanker syntes dertil at være for langt borte og hvergang Maanen tændte sit Lys paany, saae man hende vandre ved Aaens Bred og man hørte af og til hendes melancholske Sang gjennem den stille Nat.

Dette blev omsider Alger formeget. Han bebreidede

hende i Forstningen i milde Ord, at hun ikke kunde lægge Baand paa sin underlige Tilbøielighed; men da det viste sig uden Virkning, talte han haardere til hende.

— Tilgiv mig, Alger! sagde hun, jeg kan ikke være anderledes. Jeg elsker Dig inderlig, jeg elsker ogsaa vort Barn; men jeg kan ikke være som andre Hustruer og Modre. See, nu vinker Maanen mig — lad mig fare!

— Nei! nu vil ieg, at Du skal blive. Jeg er kjed af dette Væsen; jeg er kjed af mine Forældres Bebreidelser og af hele Sognets Spot. Du skal erfare, at jeg er din Huusbond. Vov ikke paa at forlade Huset uden min Tilladelse!

— Jeg kan ikke blive, Alger! jeg maa gaae, sagde hun hændervridende og greb i Døren.

— Prøv derpaa og jeg vil bade Dig! min Moder har Ret, naar hun anseer Dig for et overnaturligt Væsen, der af onde Magter er stillet i Veien for mit Livs Lykke.

— Nu vinker Maanen atter; jeg gaaer, jeg gaaer!

— Fordømte Hex, der vover at trodse min Befaling; jeg hader Dig, jeg hader Dig! skreg Alger ude af sig selv.

En skingrende Latter, som af tusinde unge Piger, lod i det samme udenfor.

— Ha, hvad er det? man har beluret os; man spotter mig i min Ulykke! raabte Alger, idet han rasende rev Døren op.

Udenfor herskede Dødsstilhed, ikke et eneste levende Væsen var at see; men han hørte et dybt Suk igjennem Luften og segnede besvimet til Jorden.

Da han kom til sig selv, gik han ud for at opsøge

Thora; han hørte allerede i Afstand hendes Klagesang; den smeltede Isen, som havde leiret sig om hans Hjerte. Kom, sagde han mildt. Maanen sank i det samme bag Horizonten; hun fulgte ham rolig og der kom ingen Bebreidelse over hans Læber.

Nogle Uger forløb uden at Alger havde nogen særdeles Grund til Klage over sin Hustru; hun tog sig endog i denne Tid af Barnet og legede stundom med det, saa at et nyt Haab for Fremtiden var vakt i hans Sjæl; men da den mørke Nat var forbi og Nattens Lys atter stod glimrende paa Firmamentet, gjentog den tidligere Scene sig med endnu større Heftighed.

— Du har ingen Magt til at forbyde mig at gaae. Jeg vil det! raabte hun.

— Det ville vi faae at see!

Han tog den tykke Staalstang og satte den for Døren; men hun rev den bort, knækkede den i flere Stykker som var den af Glas, og forsvandt inden Alger fik Tid til at komme sig af sin Forbauselse.

Saasnart han havde fattet sig noget, ilede han efter hende. Hendes Vei havde en anden Retning end den sædvanlige; ved Maanens Lys kunde han følge hendes Skikkelse; hun ilede i nordlig Retning ad Uggerby til; ligesom han troede at være hende nær, saae han hende langt forud, og saaledes gik det, til hun omsider forsvandt i Klitterne. Han var lige bag efter og maatte snart kunne indhente hende, om et Øieblik vilde han have naaet hende ved Stranden; den kølige Aften havde ikke formaaet at svale hans Sind; han vilde alvorlig irettesætte hende for den udviste Trods, forbyde hendes Vandring ved Stranden og strax

føre hende med sig tilbage. Da han naaede den yderste Klitte, saae han hende ved Havet; han hørte hendes Sang, der lød mere smeltende, mere sørgmodig end den pleiede, den lød som han i sin Tid havde hørt den ved Aaen i Raabjerg Sogn.

— Nei, sagde han, det hjælper ikke, denne Gang skal hun ei bedaare mig! og hurtig skyndte han sig ned til Stranden for at gribe hende.

Hvad var det? hvor var hun bleven af? Hun var Intetsteds at see! Der ligger Noget! O Gud! det er hendes Klædning! Han vilde bøie sig ned imod den; men opdagede i det Samme en glimrende Gjenstand ved sin Fod. Uvilkaarlig greb han efter den; men blev betagen af en usigelig Rædsel; thi i Haanden holdt han sin Hustrues Ring.

Havet var stille; ingen Brænding forurolligede det, kun der hvor han stod slog noget hvidt Havskum op paa Stranden.

— Thora! Thora! raabte han. Kom, jeg tilgiver Dig! jeg elsker Dig!

Da lød der et dybt Suk igjennem den stille Luft og er skingrende Latterchor som af tusinde unge Piger gjenlød for hans Øre.

— Forskilde! forskilde! Jeg har hørt min Dom! raabte han og løb ilsomt tilbage ad den Vei, han var kommen.

Næste Dag var der Bekymring hos den gamle Terkild Smed. Et Bud havde bragt hans Svigerdatters Klædning, som var funden ved Uggerby Strand; man antog,

at hun havde villet bade sig, at hun havde vovet sig for langt ud og var forulykket. Men Bekymringen skulde blive til bitter Sorg: en Skare af Mænd bragte Algers afsjælede Legeme; det var om Morgenen tidlig fundet paa Ellehøi. Rimeligviis var han gaaet ud for at opsøge sin Kone og havde ved den hurtige Gang sprængt Noget inden i sig, der havde voldet ham Døden.

Den gamle Terkild og hans Hustru overlevede ikke længe Sønnen; men Sønnesønnen voxede til og hans Slægt lever endnu.

For kort siden var der kun en Broder og Søster tilbage; skjøndt Livets Vaartid var gaaet dem forbi, forbleve de dog begge ugifte; men, var det en Skjæbnens Tilskikkelse — jeg veed det ikke! — de fandt hver for sig den savnede Livsledsager. Endnu levede Havfruens Spaadom: Broderens Hustru fik en Søn og Søsteren en Datter; men saa kom Døden og hentede efterhaanden først de tvende sidste og saa den lille Dreng, det eneste Haab til dens Opfyldelse.

— Nu er det ude med den Spaadom, sagde Havfruens sidste Efterkommer. Rimeligviis var det Hele et Hjernespind af overtroiske Forfædre! Men senere, efterat Aar har lagt sig til Aar og han og Hustru vare komne saa langt hen ad Livets Bane, at de maatte vente at staae ene paa deres sidste Aften, nu har Hustruen født sin Mand en Søn, og nu tvivle de ikke længer paa Sagnets Rigtighed; nu hedder det igjen:

Havfruen holder Ord!

Nu har jeg fortalt det Sagn, som knytter sig til Stedet, hvor vi ere. Kommer Du nogensinde til Mygdal, vil man, til Bekræftelse paa Sagnets Rigtighed, endnu kunne paavise Dig Stedet, hvor Algers Smedie stod.

Jeg nægter ikke, at Phantasien, med Hensyn til Tildragelserne og deres Gang, har aabnet mit indre Øie for Adskilligt, som ellers vilde have været uopklaret.

Hvergang jeg har endt en Fortælling, synes jeg, at mit Stof er opbrugt; dette er ogsaa Tilfældet nu og jeg veed intet Andet at tale med Dig om, end Veiens Besværlighed. Sandet ligger jevnt og glat som sædvanlig, vi kjøre som paa „et Fløilstæppe", men Gud bedre for Fløilstæppe det er; spørg engang Hestene: Klip! klap! lyder det. Hvergang de sætte Foden i Sandet indesluttes endeel Luft i den Huulhed, som bliver tilbage mellem Skoen og Hoven, og hvergang Foden atter hæves, holder den sammenpræsjede Luft igjen, idet den formelig suger Vandet op i det efterladte Spor, dog kun for et Øieblik — see Tig tilbage: baade Vandet og Sporet ere forsvundne og Stranden ligger saa glat som om aldrig nogen Hest og Vogn var gaaet hen derover. Klip! klap! Den Kjørsel er „seig", kan Du troe; der kan næsten ikke være Tale om at kjøre stærkere end i Jodgong.

Hidtil har Du forgjæves vildet søge efter selv den mindste Rullesteen; intet andet end Sand, det reneste Sand, møder dit Øie. Tæt ved din høire Side fortsætter den uendelig Række af Klitter, der snart som smaa Bakker, snart som Bjerge (Miler) opfylder Landet bagved i dets

hele Bredde og strække sig lige til Skagen. Men — det var dog paafaldende! — paa det Sted, hvor vi nu befinde os, ere Klitterne borte. Have de maattet gjøre Plads for Fæstningsværker, eller hvad betyde de Bastioner, der med tilsyneladende stor Konstfærdighed ere anlagte her mellem Klitterne? Vi ville lidt nøiere betragte en af disse „Bastioner" — der ligge flere ved Siden af hinanden, kun adskilte ved enkeltstaaende Klitter, som maaskee skulle træde istedetfor Fæstningstaarne — den har en Høide af c. 20 Alen og skraaner jevnt, regelmæssig og glat ned imod Stranden; dens øverste Kant eller Rand løber horizontal og snorlige som om den var afsat med Vatterpas og Lineal, og hvad der er det Mærkværdigste: der er intet Sand at see paa den; ligestore Rullesteen danne dens Ydreside. Vi ville kravle op paa Volden; frygt ikke for at Du skal blive tilraabt af en tjenstivrig Skildvagt. Opstigningen er lidt besværlig; uagtet vi træde paa Steen, give disse efter ved hvert Fodtrin; men vær ikke bange for at Du skal ødelægge Voldens Profil, saasnart Du hæver Foden, er den opstaaede Fordybning igjen jevnet, nogle Rullesteen have skiftet Leie, det er det Hele, og Alt ligger jevnt og glat som om Ingen nogensinde havde været istand til at bringe dem i Ulave. Endelig er det lykkedes os at komme ovenpaa. See Dig nu selv om, her er Intet at beskrive og dog nyder man her et forbausende Skue, hvoraf man aldrig nogensinde forglemmer det første Indtryk.

Vi befinde os paa en stor **Steensletter**, den strækker sig langs Strandkanten i den angivne omtrentlige Høide af mindst en Snees Alen over Havfladen; til alle Sider, paa de omtalte korte „Bastion"strækninger nær, er den indfattet

af Sandklitter, og den bestaaer af lutter Rullesteen af eens Størrelse, omtrent som en knyttet Haand, der ligge saa jevnt ved Siden af hverandre, at de danne en aldeles vandret Flade. Du troer at befinde Dig paa et uhyre Torv af en uddød Stad, hvor Brolægningskonsten har indtaget et mærkværdigt høit Standpunkt; og hvilken Reenlighed og Orden maa ikke have herskет her? hele det umaadelige Torv er „som blæst“: dit Øie vil forgjæves søge efter en eneste forstyrrende Gjenstand, Du finder kun Steen ved Steen i en ængstende Eensformighed. Hvorledes disse Steensletter — thi der findes flere af mindre Udstrækning — ere fremkomne her, saa høit over Havfladen, som aldrig synes at kunne være naaet herop, er udentvivl en af Naturens store Gaader; ialtfald skal jeg vel vogte mig for at prøve paa dens Løsning.

Vi nærme os nu mere og mere til Skagen; endnu stedse ere vi indeklemte imellem Hav og Sandklitter; men Kjørselen er besværligere; den elastiske Rullesteenslægning strækker sig nu langs Havfladen, og Hestene kunne kun moisommelig og stønnende bevæge sig fremad.

Efter en 7 Miles Kjørsel og deraf de 4 langs Stranden, bøie vi nu omsider ind i Landet og befinde os i **Høien** eller Gammel-Skagen, hvorfra vi endnu have en Fjerdingvei til det egentlige **Skagen**. Skjøndt Vognhjulene synke i Sand til op imod Navene, pruste vore Heste af Glæde og tilkjendegive ved stærke Ryk samt korte og urolige Skridt, at de gjerne vilde fjerne sig hurtigere, dersom det blot var dem muligt „at sætte i Løb“ med den

tunge Sandploug; de nødes pænt til at give sig Tid, og det samme gjælder da os.

Vi have god Leilighed til at see os om; men her i Høien er intet Andet at iagttage end endeel i Flæng spredte smaa, sortladne, straatækte Træhuse, der ligge paa Sandforhøininger og søge Læ mod Storm og Sandflugt bag lave, tjærede Plankeværker. Træværket haves jo her rigeligt og for godt Kjøb; de hyppige Vrag og indstrandede Tømmerladninger ere en god Skov at fælde i. Ved hvert Huus findes flere galgeformede Stilladser, hvorfra de til Tørring ophængte Fisk, saasom Rokker, Skader, Haaer etc., sende os den ikke lifligste Duft imøde. Forbi Klitter og Hede, men ogsaa ret frodige Marker, komme vi da omsider til Skagens **Vesterby**; vi passere Plantagen og den **nye Kirke**. Seet fra Siden ligner denne Halvdelen af en høi Eenetages Bygning, hvis røde Tag paa den ene Ende — som man, for det rette Forholds Skyld, maa tænke sig bestemt til Husets Midte — er forsynet med en hvid, uhyre klodset Skorsteen, der ikkedesmindre skal gjælde for et Slags Taarn, paa sin normale Plads. „Naar det blæser stærkt“ — saaledes har jeg etsteds læst — „ryster hele den ulykkelige Kirke, og naar det regner staaer Gulvet under Vand.“ Indgangen er ved den ene Ende, under den omtalte brede Skorsteen, ligefor Indgangen er Alteret, over Alteret Prædikestolen og paa begge Sider Kirkestolene. Orgel skal først nu anbringes; men Skagboerne synge godt, saa Savnet har været mindre føleligt. I det Hele taget gaae Skagboerne flittigt i Kirke. Nytaarsmorgen 1845, just som Præsten havde begyndt sin Prædiken for den talrigt tilstedeværende Menighed, aabnedes Kirkedøren paa Klem, en Mand stak Hovedet

ind og raabte: „Der staaer 5!“ Et Øieblik efter var Menigheden forsvunden og Præst og Degn havde ikke Andet at bestille end ligeledes at gjøre sig usynlige.

Uden at Husene paa nogen Maade ere ordnede i hvad vi i daglig Tale forstaae ved „Gader“, — thi saadanne findes ikke i Skagen — antyder Sporet os dog den Vei, vi skulle følge; den gaaer forbi flere ret pyntelige Smaasteder med Haver, omgivne af Plankeværker; vi kigge ind over disse og finde allevegne Blomster, her saagar et Drivhuus. Endelig langt om længe naae vi Østerby, hvor Gjæstgivergaarden omsider tager imod os og vore Heste.

Efter en saa lang og trættende Kjørsel glæder man sig til at komme under et godt Tag, og i denne Henseende skuffes man her ikke i sine Forventninger.

— Maae vi bede om kogte Rødspætter med Kartofler, lille Madam.

— Der er ingen Rødspætter at faae.

— Ja saa ville vi have Torsk.

— Haves heller ikke! Jeg skal spørge mig for i Boutiken om der er ferst Fisk at faae.

Gjæstgiveren er ogsaa Kjøbmand, men jeg har en Slags Mistanke om, at hans Hovedhandel bestaaer i Øl og Snapse til de i Boden klyngeviis forsamlede skagenske og svenske Fiskere. Et Øieblik efter vender den venlige Vertinde tilbage.

— Det gjør mig ondt, mine Herrer, men der er ingen Slags Fisk at faae.

— Hvad behager? i Skagen og ingen Fisk! Hvorledes rimer man det sammen?

— Svenskerne have opkjøbt Alt.

— Svenskerne?

— Ja, de fiske ikke selv; men kjøbe herovre for at sælge naar de komme hjem.

— Men hvad kunne vi da faae at spise?

— Ønsker De Kyllingesteeg og Rødgrød?

— Lad gaae da! Vi ville, imedens Maden tilberedes, besee det nye Fyrtaarn. Hvorledes komme vi bedst den lange Vei?

— Jeg skal bestille Dem en Fiskerbaad. De kan godt strax begive Dem ned til Stranden; Fiskeren vil være der lige saa tidlig.

— Godt. Farvel!

Ti Minuter efter sidde vi i Fiskerbaaden og nu gaaer det for fulde Seil nordpaa, vel rigelig en Fjerdingvei, indtil vi lægge an ved Kysten udfor Fyrtaarnet og ride iland paa den brede Fiskerryg, med en tyk islandsk Nattrøie til Saddel.

Vi befinde os nu nedenfor det runde, kegleformede Taarn, der har en Høide af 140 Fod — det gamle 8-kantede Fyrtaarn, der endnu vedligeholdes som Sømærke, er kun 80 Fod høit. — Tæt ved Taarnet ligger Fyrinspecteurens Bolig, der, efter det Ydre at dømme, maa være herskabelig; i Vinduerne see vi blomstrende Potteplanter. Vi gaae ind i Gaarden, der er omgiven af en Muur, og finde her, foruden Kjørerummet, en nydelig lille Have; opad Muren voxer frodige Espaliertræer, behængte med Abricoser, Ferskner og Blommer, og fra Blomsterbedene sende Levkøier og Reseda os en yndig Duft imøde. Men er det ogsaa muligt, at vi befinde os paa Skagens Green? Ak, et Blik udenfor overbeviser os om Virkeligheden!

Med stor Forekommenhed tillades det os at bestige Taarnet, men skjøndt Trappen er magelig nok, er denne Opstigning meget trættende og besværlig, rundt og rundt og rundt og rundt gaaer det; Kredsen bliver snævrere og snævrere; men endelig ere vi deroppe, ja høit oppe i Løgten saagaar, Lyseapparaterne vises og forklares os, vi gaae endelig langs Jerngelænderet rundt paa den trange Omgang udenfor Løgten — og det er noget Andet end at gaae omkring Huset paa Rundetaarn — vi føle en underlig krildrende Fornemmelse i vore Been og en besynderlig Tyngde i vort Hoved, som om det kunde tage Overballancen fra vort Corpus og styrte os over Gelænderet ned i Afgrunden; med lettet Hjerte stige vi atter ind i Taarnet, indskrive vore Navne i Fyrmesterens Bog og foretage saa vore nedadgaaende Proptrækkersvingninger indtil vi atter fra den sikkre Grund kunne maale Høiden af den tilendebragte Himmelflugt.

Faa Minuter efter sidde vi atter i vor Baad, Seilene sættes til, i Fart gaaer det, Landridningen er overstaaet og nu traske vi i Sand til Anklerne for at naae tilbage til vort Asyl. Vor Vertinde har allerede længe iagttaget vort Komme og vi træffe Maden paa Bordet. En Overraskelse venter os: foruden de lovede Retter findes ogsaa stegte Makrel; Fisken er lige kommen af Havet. Da jeg har en Anelse om, at Kyllingerne ere komne lige fra Hønsegaarden, holder jeg mig til Makrellen, der smager fortræffelig.

Imidlertid er det blevet Aften. Gode Gjæstekamre anvises os. Godnat!

Vi faae nu at see hvad Udbytte den Dag imorgen vil bringe os.

Naturligviis ere vi tidlig paa Benene. Vor Fisker fra igaar har allerede bemærket vor Ankomst; vi ride ombord paa hans Ryg, sætte fra Land og afsted gaaer det, ud til den yderste Pynt af Skagens Green. Nu ere vi der; Havet har forlængst udvasket Sporene af den großmægtige General v. Falckensteins martialske Stormskridt, men vil aldrig kunne udtvætte den Skamplet, som er fremkommen ved at de preussiske Marodeurer saaledes, uden at der lagdes dem et Halmstraa i Veien, kunde lystfarte heelt herop og plante den preussiske Ørn paa Skagens Green. To smaa rustne og ubrugelige Kanoner, der herreløse laa henslængte etsteds i Sandet, førte Generalen med sig som Seirstrophæer. Lad ham have dem; maaskee vil han beltene sig af dem til en Æressalut for en vis General, saafremt denne engang, hvad rimeligt er, gjæster det kjære Berlin.

Der, hvor Skagerak og Kattegat „kysses og briste til Skum", tage vi os et særdeles forfriskende Bad. Vi ere rigtignok komne paa temmelig lavt Vande; men det er maaskee saaledes det Bedste; Vandet er her ligesaa vaadt som længere ude og her er Badningen forbunden med mindre Fare; thi skjøndt vi have en af de flinkeste Bjergere til Baadfører, er det dog vist, at hverken han eller overhovedet nogen af Skagens Fiskere kunne svømme.

Vi begive os tilfods paa Tilbageveien; vor Baad kan følge og tage os ombord naar vi kalde. Hist er man ifærd med at trække Baad iland; det maae vi tage i Øiesyn; Garnet begynder allerede at komme tilsyne derude; Een, to, tre! hiv op! hiv op! Nu ligger det paa Land; riig Fangst maa der være, saaledes som det sprælder og rumsterer nede i „Kalven". Indholdet tømmes paa Stranden

og Parthaverne ere alt ifærd med at sortere og tælle: 10 Haaer, 4 Skader, 6 Rokker, en Mængde Rødspætter, nogle Torsk og Hornfisk samt enkelte Makrel. Disse Havets Beboere, der for et Øieblik siden vare saa bevægelige og muntre, ligge nu døde eller dorske paa Stranden, kun Rødspætterne gjøre nogle voldsomme Krumspring i den sidste Dødskamp. Rokkerne og Skaderne, der for den Uindviede have næsten eens Udseende med deres flade og brede Krop og alenlange Hale, blive strax „flændsede", visse Fedtdele blive efterladte paa Stranden, Resten føres bort for at hænges op til Tørring. — Halloi! .... Nu tager Baaden os igjen ombord. Hver af os forsynes med en lang oprullet Fiskesnøre, der paa den nederste Ende, paa 2 a 3 Favne, er deelt i to Arme, hver forsynet med Krog og Maddding, hvilken sidste bestaaer af smaa i Fiskeform udskaarne Stykker Makrel; ovenfor Tvedelingen er en Blyklump af omtrent et Punds Vægt. Vi ere nu komne et godt Stykke fra Land og lade vore Snører rulle ud; Baaden gaaer for fulde Seil, saa at Snørerne strammes stærkt agterud; med den Haand, der holder Snøren, gjøres nu idelige smaa Ryk; igjennem den stramme Snor forplanter den mindste Berørelse ved samme sig ligesom en electrisk Strøm til Haanden; jeg kan tydelig mærke, at der er noget som pusler ved mig.

— Det er nok en næsviis Hornfisk, som gnaver Maddingen bort! mener Fiskeren.

— Saa, nu rykker det stærkt. Hiv!

En deilig feed Makrel hænger ved den ene Krog, og Maddingen er næsten borte fra den anden. Det varer kun et Øieblik at bringe Alt i Orden og Snøren sænkes paany.

— Der er atter Bid. Hiv!

Denne Gang er der 2 Makreller. Og nu gaaer det Slag i Slag, uden Standsning; et Øieblik efterat Snøren er sænket, maa den atter trækkes op, og hvergang hænger 2 Fisk paa Krogen. Det er rigtignok noget Andet end i flere Timer med stoisk Taalmod og under philosophiske Enebetragtninger at stirre fra Aabredden ud i Vandet for omsider, naar man har været ret heldig, at kunne glæde sig ved Fangsten af et Par jammerlige Gjeder eller af en ussel Aborre og nogle elendige Skaller. Vi have her det store Held, at befinde os lige over en Stime Makrel. En Mængde af disse skjønne Fisk, der straale i alle Regnbuens Farver, ligger allerede opdynget agter i Baaden; dog bestaaer vor Fangst ikke aldeles udelukkende af Makrel; vi faae ogsaa engang imellem Bid af en Loppe — jo, see ikke saa forbauset paa mig, gode Læser, jeg sagde Loppe; de ere yderst delicate, at sige naar de ere godt stegte; man kalder dem ogsaa Makrelstyrere; men det Navn er ikke saa gængse. Man siger at Fisken er stum; men det gjælder ialtfald ikke om de to Bredflabe, vi fangede der, de knurre lydeligt over deres Vanskjæbne; det er to Ulke eller som de her betegnende kaldes: Knurhaner.

Nu er det pludselig forbi med Herligheden; intet Bid mere; Stimen er løbet fra os, kun en enkelt næsviis Hornfisk piller i Maddingen, men er for udspeculeret til at bide paa Krogen.

Saa, nu have vi da været ude at dørge Makrel; det er mere end de Fleste kunne gjøre sig til af.

Medens vi nyde vor Frokost paa Gjæstgivergaarden — Kyllingestegen og Rødgrøden fra igaar komme os nu godt tilpas — vil jeg fortælle Dig

Lidt fra Stranden.

Jeg berørte før, at den Fisker, der nylig seilede med os, var en af Skagens flinkeste Bjergere. At jeg har talt Sandhed kan Du allerede slutte deraf, at da han for ikke længe siden blev roest i Bladene for den uforfærdede Rasskhed, han havde lagt for Dagen ved Redningen af et strandet Skibs Mandskab, tog Indenrigsministeren paa Forhaand og uden at afvente den officielle Indberetning selv Initiativet til at gjøre ham til Dannebrogsmand. Udnævne lsen stod at læse i „Berlingske Tidende"; men den djærve Redningsmand fik desuagtet aldrig Hæderstegnet; det strandede paa Underauthoriteterne. Sagen var simpelhen den, at han, paa Grund af laxe Begreber med Hensyn til sin egen og Statens Eiendomsret til indstrandet Gods, engang var geraadet i Conflict med den offentlige Moral. Da dette oplystes tog Ministeren Korset tilbage, men taug viselig stille med sin egen Fadaise.

Af denne Omstændighed skal Du nu ikke strax danne Dig noget overdrevent uforbeelagtigt Begreb om Manden; husk paa hvormeget der taler til hans Undskyldning i dette Stykke; troer Du, at det Exempel, han har taget i Arv, er bedre, og mener Du, at han er værre end andre Skagboere, fordi han har været saa uheldig at blive seet paa Fingrene? I hans Barndom fik Skolebørnene ingen Dada af Politimesteren fordi de bemægtigede sig en ilanddreven tom Flaske. Nei, dengang var Forholdet imellem Befolk-

ningen og Retsauthoriteterne langt anderledes patriarchalsk. „Derom kan jeg synge en Vise", vilde Hr. Grylle have sagt; jeg nøies med at sige: derom kan jeg fortælle en Historie.

For endeel Aar siden var Præsten paa Skagen en Dag til Frokost hos Byfogden — i den Tid var Hunde- og Katteforholdet mellem hiin Stads Embedsmænd ikke saa udviklet som nu —. Østersfadet var tømt, Skallerne havde indtaget pyramidalske Stillinger og en Flaske af „den ægte Slags", fra den store Viinkjælder derude, en, der var fuldkommen uhavareret — det Samme gjælder da ogsaa om de Flasker, der allerede vare tømte — stod paa Bordet med Resten af sit Indhold, da der kom Melding om en Stranding. Velærværdigheden og Retfærdigheden tøge hinanden under Armen for ved fælles Hjælp at naae Strandingsstedet. Efterhaanden som de nærmede sig dette, blev det dem mere og mere klart, at de ikke vilde blive de Første paa Pladsen: snart kom En, snart en Anden løbende dem forbi gjennem Kkitterne med Gjenstande, som tydeligt nok hidrørte fra det strandede Fartøi. Imidlertid syntes det dog ikke at være ganske tydeligt for Byfogden, der uden at see til Høire og Venstre vedblev at skride fremad. Omsider tabte Præsten Taalmodigheden:

— Men, Hr. Byfoged, seer De da slet ikke hvad her foregaaer?

— Jo vist seer jeg hvad jeg seer, lød det velvise Orakelsvar.

— Og foranlediger det, De seer, Dem da ikke til at skride ind?

— Om Forladelse, at jeg retter et theologisk Spørgs-

maal til Dem: Troer ikke Deres Velærværdighed, at Vorherre vil tilgive disse stakkels fattige Mennesker?

— Jo, derom er jeg overbeviist, svarede Præsten.

— Naa, De indseer da selv, at kan han tilgive, saa kan jeg ogsaa.

Og dermed var den Historie ude.

Saa galt gik det da ikke heller til ved slige Leiligheder, at der Intet skulde blive tilbage til en Auction; men naar der ved en saadan forekom Noget, som Byfogden selv havde Lyst til, saa sagde han blot: „Herren har det selv behov!" og saa blev vedkommende Gjenstand „taget ind" igjen.

(Man fortæller iøvrigt om samme Byfoged, at naar en Creditor — som oftest en eller anden Jøde, der kom langveis fra med en opkjøbt Fordring — indfandt sig, i Haab om endelig engang at blive betalt, blev han meget høflig bidet ind i Dagligstuen, hvor han rigtignok ikke traf Herren, men hvor Husets Tjener strax efter traadte ind, for, til Gjæstens Underholdning, med sand Virtuositet, at tractere den store Bytromme. Den ulykkelige Creditor vilde tale, men fik en alt overdøvende Hvirvel til Svar; han borede Fingrene i Ørene, men — Bom-bomme-lomme-lom! — om han saa havde opholdt sig 15 Alen under Jorden, vilde Larmen have naaet ham; han flygtede til den fjerneste Krog i Stuen, det hjalp Intet, Trommeskindet holdt, men Trommehinden var ved at sprænges; han skyndte sig ud paa Gangen, ud i Gaarden: Trommen fulgte ham, ud „paa Gaden", hvor en sidste Hvirvel forandrede hans hidtil modstræbende Skridt til en vild Flugt, hvorunder han teede sig som om han havde været Kat i en Fastelavns-

tonde. Ethvert gjentaget Besøg havde samme Resultat og Moses maatte omsider med uforrettet Sag vende tilbage til det Sted hvorfra han var draget ud.)

Jeg kan endnu fortælle et Par Anecdoter, der maaskee kunne characterisere ei alene de Paagjældende, men ogsaa Forholdene i Skagen, saaledes som de i flere Henseender vare for endeel Aar siden:

Engang var den omtalte Byfoged bleven — naturligviis lovlig — Eier af et meget stort Quantum Tjære, som var inddrevet fra et strandet Skib, og omtrent samtidig var han saa heldig ligeledes at blive Eier af et Skib, som vel havde været anseet for Vrag, men dog lykkelig var bleven bragt af Grunden. Hvad laae nærmere end at indlade Tjæren i Skibet og sende det til Kjøbenhavn for at saavel Sidstnævnte som Ladning kunde blive solgt? Nogle Søfolk bleve hyrede til Farten, Politifuldmægtigen gik ombord som Supercargo og bort droge de.

Efter rum Tids Forløb — dengang kjendte man Intet til Damp som Bevægkraft — vendte Mandskabet tilbage; men Fuldmægtigen var forbleven i Hovedstaden for at realisere.

Det lod imidlertid til, at denne Realiseren tog Tid; thi den ene Uge ja Maaned forløb efter den anden uden at Skibsrhederen hørte det Mindste til sit Factotum; han begyndte at længes meget stærkt efter ham — ikke just for den jukidiske Medhjælps Skyld; men for omsider at komme til Kundskab om Sendelsens Resultat, og han var allerede begyndt at tvivle om, at dette vilde komme til at lyde godt, da Hr. Fuldmægtigen endelig, efter henved et

Aars Fraværelse, en skjøn Dag igjen indfandt sig paa Skagen.

— Naa, det var da godt, at De endelig kunde vende Næsen hjem ad. Men hvor var De dog bleven af?

— Men, Hr. Byfoged, troer De virkelig, at man lige i en Haandevending kan tilendebringe saadan en Omsætning; jeg veed at jeg har skyndt mig saameget som muligt og varetaget Deres Tarv paa bedste Maade.

— Ja, ja — det tvivler jeg ikke om, vi ville altsaa ikke tale mere derom. Naa saa fik De da baade Tjæren og Skibet godt solgte.

— Aa ja, jeg troer nok, at jeg omsider var ret heldig.

— Bravo, min Ven, Bravo! det kan jeg lide at høre; jeg vidste nok hvad jeg gjorde, da jeg sendte Dem. Naa, lad os saa strax see Afregningen eller lad mig hellere strax faae Contanterne; saa kunne vi gjøre Afregningen en anden Gang.

— Contanterne?

— Ja vist ja! Skynd Dem at komme frem med dem, at jeg kan fryde mit Øie ved Skuet.

— Hvad er det for Contanter, Hr. Byfogden taler om?

— Ih, det er da let begribeligt, naturligviis dem, De har faaet ind ved Salget.

— Jeg har ingen Contanter.

— Av! saa har De maattet give Credit.

— Næ—æ!

— Hvad behager! hvorledes forstaaer jeg det?

— Maa jeg spørge, troer Hr. Byfogden, at jeg har

kunnet opholde mig og leve et heelt Aar i Kjøbenhavn uden Omkostninger.

— Nei, det kan jeg godt forstaae og villigt indrømme, jeg taler jo heller ikke om det, De har forbrugt, men kun om hvad De har tilbage.

— Ja men, jeg har Intet tilbage.

— Intet tilbage?!

— Nei, mine Udgifter har slugt hele Indtægten.

— Det er da vel Deres Spøg.

— Nei saagu! om det er Spøg; det er mit ramme Alvor og den rene Sandhed; imorgen skal jeg levere Hr. Byfogden Opgjørelsen.

— Ingen Penge? ikke en eneste Skilling?

— Nei!

— Ja saa blæser jeg ad Deres Opgjørelse. Ha, ha, ha! — tilføiede den godmodige Byfoged idet han venskabelig klappede sin Fuldmægtig paa Skulderen — Det har De min Sandten gjort godt; jeg tvivler om, at jeg selv kunde have gjort det bedre — Ha, ha, ha!

Denne Begivenhed bragte ikke den mindste Forstyrrelse i det tidligere gode Forhold imellem Principal og Fuldmægtig.

Jeg har Historien paa anden Haand fra en af de Paagjældende.

Det er ganske vist, at den private Eiendomssikkerhed næppe noget Steds er større end i Skagen, hvor man med fuldkommen Tryghed kan slaae sig til Ro for aabne eller uaflaasede Døre, og, da det er lige saa vist, at Strandtyverier i forrige Tider ikke bleve paaseete og straffede, er det ikke at

undres over, at Byen, endnu til for faa Aar siden, slet ikke var forsynet med noget Arrestlocale; et saadant var jo fuldkommen overflødigt. Man fortæller, for at anføre et Exempel, at da en Fisker engang for at tilfredsstille sin Ondskab og Hævngjærrighed, angav en anden Fisker for et Strandtyveri, svarede Politimesteren ham:

— Godt nok, min Ven; men saa husker Du vel ogsaa nok det Du selv stjal iffor?

Paa denne Tiltale taug Angiveren, dog havde han ikke behøvet at skynde sig saa stærkt med at komme bort; Ingen tænkte paa at forfølge ham.

Hermed skal dog ikke være sagt, at aldrig Nogen blev arresteret for Strandtyveri. Da Frederik den Sjette engang besøgte Skagen, var der sørget for at udfylde denne Lacune i Retsvæsenet.

— Har De mange Arrestanter, Hr. Byfoged? spurgte Kongen.

— Fortiden kun Een. Ønsker Deres Majestæt at see et ægte Strandrover-Physiognomi?

— Aa ja, svarede Kong Frederik. Hvor har De ham?

— Her i mit Huus, Deres Majestæt.

— Delinqventen blev da trukket frem og beseet; den betænksomme og godmodige Byfoged havde til denne Ceremoni opbevaret „Physiognomiet" — i sit Spisekammer.

Som et Beviis for at Skagens Fiskere ikke altid have havt det bedste Rygte hos andre Søfarende, kan jeg anføre Følgende, der er mig meddeelt fra et aldeles paalideligt Vidne:

For nogle Aar siden, da et Skib var grundstødt udfor

Skagen, begav Byfogden sig ombord med nogle Bjergere for at tilbyde Hjælp til om muligt at bringe Skibet flot. Capitainen, en gammel venlig Svensker, var meget modfalden over det tilstødte Uheld; men kunde desuagtet ikke skjule en vis Engstelse ved at see de fremmede Søfolk ombord i sit Fartøi; han fulgte deres Bevægelser med mistænksomme Øiekast. Da Byfogden bemærkede dette, vilde han berolige Capitainen, og forsikkrede ham til den Ende, at der ikke var mindste Anledning til Frygt; de hidbragte Folk vare alle paalidelige og kunde umulig gjøre sig skyldige i noget Tyveri.

Svenskeren rystede tvivlende paa Hovedet og svarede paa sit Maal, hvad jeg af en vis Grund nødes til at gjengive her i dansk Oversættelse:

— Jeg takker ydmygst Herren for Meddelelsen; jeg kjender disse Folk fra gammel Tid: for omtrent 40 Aar siden strandede jeg her paa Stedet og reddede med stort Besvær alene Livet. Da jeg sad paa Stranden, hvor jeg havde trukket Støvlerne af for at helde Vandet af dem, stjal man den ene Støvle fra mig, medens jeg trak den anden paa. Takker ydmygst! jeg kjender disse Folk.

Jeg kan fortælle et ret pudsigt Exempel paa, hvorlunde Skjæbnen engang spillede en Strandtyv et lille Puds.

Det kan vel omtrent være 50 Aar siden at Jens C. fra Gammel-Skagen en Nat var gaaet til Nordstranden for „at malke den blaa Ko". Det var meget mørkt og derhos Lavvande. Han var ikke gaaet ret længe førend han stødte imod Noget, der ved nærmere Undersøgelse viste sig at være en Tønde. Britboer og Pennepose ere ligesaa nød-

vendige Redskaber for en Strandtyv, som Dirke og Røgler ere det for ordinaire Type, og det varede derfor heller ikke længe førend Foustagens Indhold kunde undersøges.

Han havde indtaget sit Sæde à la Bachus og sugede den liflige St. Croix Rom i sig af alle Kræfter; han sugede som Maaren i Honsehuset, som Vampyren suger sit Offer, som Myggen, der svulmer og blodfarves under Nydelsen, men ender med at lade sin Braad og sit Liv: Jens sugede til han maatte lade sit Sugeredskab og sank dødbrukken ned ved Siden af Tønden.

En Stund var forløbet og Havet steget da Peder S., der ligeledes var ude paa Rov, kom til Stedet.

Et svagt Dagskjær var tændt i Østen, det lyste netop tilstrækkeligt til at vise ham et inddrevet Liig; det laae lige i Havstokken ved Siden af en Tønde. Her var Noget at tage vare; det Ene skulde gjøres, det Andet ikke forsømmes. Først bleve den Dødes Lommer undersøgte, de indeholdt Uhr, Kniv og Penge, hvilket Alt blev taget til Indtægt, og nu stod tilbage at undersøge Tønden, men forinden maatte Liget slæbes heelt op paa Stranden, at det ikke, som Overtroen mener, skulde „løbe efter."

Den formeentlige Døde, der naturligviis ikke var nogen Anden end den salige Jens C., hvilede saaledes, at Hovedet endnu laa tørt og Benene i Bølgeslaget; men ved at blive taget i Fødderne og svinget rundt, blev Forholdet det omvendte; et koldt Bad styrtede ham hen over Hovedet og vækkede den slumrende Livsaand. Den Døde føer tumlende op med et vildt Brøl, medens den Levende stivnede i stum Rædsel.

Den gjensidige Forfærdelse var paa sit Høieste da det

stærkere Dagskjær med Et opklarede to bekjendte Skikkelser for hinanden.

Efter Gjenkjendelsen fulgte Tilbagelevering af det Røvede og derpaa Forsoningens Sødme; siddende overskræves, hver paa sin Ende af den magiske Tønde, sugede de paa „et evigt Forlig."

Den gamle Talemaade: „At leve christeligt og ernære sig af Vrag" er vistnok anvendelig flere Steder paa vore Kyster, men passer neppe noget Sted bedre end paa Skagen, hvor Indvaanerne føre et gudfrygtigt og fædeligt Levnet og hvor, paa den anden Side, de hyppige Strandinger ere en god Kilde ei alene til Indtægt, men ogsaa til Velstand. „Ligesaa godt Kragen som Ravnen", er et andet Ordsprog, som ogsaa gjør sig gjældende hos Skagboen; thi han har Erfaring nok til at vide, at „hvor Aadslet er samles Ravnene", og at det stundom kan medføre sin Fordeel, at være først blandt saadanne. Det gjælder om at passe sit Snit; thi see hvor de allerede flokkes og sværme for at slaae ned: Herredsfoged, Toldvæsen, Commissionairer, Assurandeurers Befuldmægtigede, Befuldmægtigedes Befuldmægtigede, Synsmænd, Bjærgere og mange flere, som Alle speculere i en Part af Byttet.

Der falder mig en ret betegnende Historie ind, som jeg ved denne Leilighed vil fortælle. Den hører hjemme i et Fiskerhuus og handler om

Erik af Bunken.

Et Skib var strandet og meget Gods og Vrag ilandbrevet; Strandvagt og Toldembedsmænd var der nok af,

saa Tyvene skulle pænt holde deres Fingre borte. Omsider ankom ogsaa Byfogden; Strandingsforhøret var kort; thi det indstrandede Skib var „uden levende Folks Medfølge“: Havet havde mættet sin Graadighed.

Iblandt de inddrevne Gjenstande var et messingbeslaaet Skriin, hvis Ydre tydede paa, at det var bestemt til Penge og vigtige Papirer. Gisninger og Ahnelser havde allerede fyldt det med en stor Skat, og Byfogden brændte af Utaalmodighed efter at faae dets Indhold undersøgt.

Alle mulige Nøgler bleve provede i Laasen, men denne vøgtede godt for Helligdommen, ethvert Forsøg paa at trænge derind var forgjæves og den almindelige Spænding var steget til sit Høieste, da den tilkaldte Smed efter lang Dirken omsider fik den gjenstridige Laas til at give efter.

— Træng dog ikke saa forskrækkeligt paa, raabte den utaalmodige Byfoged til den nysgjærrige Hob, der havde flokket sig, — giv bare Tid, Indholdet skal snart komme for Dagen.

— Ah! sagde han derpaa idet han tog Plads med Skrinet tæt foran sig, — nu skulle vi faae at see. Ah!

Han slog Laaget tilbage og samtlige Omkringstaaende gjorde convulsiviske Anstrængelser for at opfange et Glimt af Indholdet, hvilket dog mislykkedes da Byfogden, efter først næsten at have dækket Aabningen med sit Ansigt, derpaa lod dette kun gjøre saamegen Plads, at han kunde sænke sin ene Haand i Dybet. Hans Mine udtrykte en ærgerlig Skuffelse, da han samtidig hævede Hovedet og Haanden.

— Hvad behager! raabte han. Her skulle I see — det er det Hele.

Han holdt en blaa, uldren Vante, af Størrelse som om den kunde være strikket til Holger Danskes Kæmpehaand, iveiret.

En Mumlen, der udtrykte Flauhed og Skuffelse lod sig høre, da Døren gik op og den store Erik af Bunken traadte ind.

— To, de' æ jo min Vaant'! raabte han, da han i det Samme opdagede den hævede Trophæ og i sin Uskyldighed fremviste Magen.

Tænk Dig en Snees, tæt til hinanden stillede, „lange" ærgerlige Guttapercha-Ansigter, der ved et pludseligt Tryk forvandles til sammenknebne, joviale Grinebiderphysiognomier, og Du er aldeles inde i Situationen.

Kun Byfogden bevarede sin alvorlige Ansigtsform; maaskee var denne endog blevet mere langagtig, da han udbrød:

— Din Handske, Erik! Vil man bare see! Hm! det var dog høist mærkeligt, at jeg ikke strax kunde gjenkjende den paa Størrelsen.

Erik, der opdagede at han havde gjort sig skyldig i en Dumhed, begyndte at trække i Land.

— Næ, to de' æ dog nok it' min Vaant'! sagde han med et forlegent Griin.

— Jo vist saa, Erik, see nøie efter. Hvor har Du Magen til den, Du holder der i Haanden? Du skulde da vel aldrig havt dine smaa Fingre indenfor dette Laag' førend jeg fik det lukket op?

— Næ, de' vaar da reen omoule, Hr. Byfo'! svarede den Spurgte.

— Og Du kan vel heller ikke tænke Dig hvorledes det er gaaet til?

— Næ, saa Mari om A ka'!

— Kan nogen af Jer andre forstaae det?

— Næ, svarede hele Hoben i Chor, medens Guttaperchaphysiognomierne modtoge et nyt Tryk og undergik en Forvandling, der skulde fremstille maalløs Forbauselse.

— Det kunde jeg nok tænke mig, sagde Byfogden. „Den ene Ravn hugger ikke Øiet ud paa den anden“. Og Du veed sagtens heller ikke, Erik, hvad der var i Skrinet førend det laante Huus til din lille uskyldige Vante?

— Næ-æ da!

— Lad mig see at Du anstrænger din Forstand, og naar Du opdager Noget, betroer mig det! tilføiede Byfogden.

Jeg for min Part behøver vel ikke at tilføie, at Gaaden aldrig blev løst, allermindst af Erik af Bunken.

Saadanne ubegribelige Tildragelser som den foran fortalte ere ikke saa ualmindelige som man skulde troe. En Retsbetjent har fortalt mig, at da han engang kom til Stranden for at undersøge en Skibskiste, som var ilanddreven og som i den Anledning maatte opbrydes, fandt han Indholdet bestaaende af lutter værdiløst Skramleri og deriblandt endeel Stilke (Rør) af Kridtpiber. Da Skagboerne kun bruge Kridtpibehovederne med saameget som en Tomme Stilk ved, ansaae min Hjemmelsmand det for utvivlsomt at Kisten kort iforveien havde været aabnet og at Hovederne vare fulgte med Hænderne.

Engang — saaledes lyder en anden Fortælling, om just ikke fra Skagen saa dog fra Raabjerg Sogn — var en Strandtyv gaaet til Stranden for at stjæle Jernbolte af et ovdrevet Skibsvrag; han havde allerede samlet sig et lille Forraad, da en Bolt viste sig gjenstridig og vilde ikke ud. Efter forgjæves at have hamret paa den vilde han kløve Træet for saaledes at befrie den; men ulykkeligviis blev Øxen siddende fast i den ovstaaede Spalte, saa at han hverken kunde faae den frem eller tilbage og pænt maatte lade den blive hvor den var. Øxen bar Fiskerens Ravnemærke, det var derfor ikke underligt, at der næste Dag udspandt sig følgende Samtale mellem Eiermanden og Strandfogden:

— Du var ved Stranden inat, sagde Strandfogden.

— Det var Du ogsaa.

— Men Du var der for at stjæle.

— Det var Du ogsaa.

— Ja men jeg har isinde at melde Dig.

— Og jeg har ogsaa isinde at melde Dig.

Man vil see at den ene Trumf var ligesaa god som den anden og følgelig kan man nok begribe, at der ikke fulgte nogen Melding.

Jeg har endnu en Anecdote ved Haanden. Den er faldet mig ind ved at omtale de mange forskjellige Personer, der komme sammen ved en Stranding.

Naar Ravnene flokkes.

I Efteraaret 1849 var paa Vestkysten, saavidt jeg veed sydligst i Skagens Jurisdiction, indstrandet et finsk Barkskib

fra Ulleaborg. En heel Sværm af Bestillingsmænd, der paa egne eller Andres Vegne vare interesserede i Affairen, vare komne tilstede; men da den korte Dag, af hvilken en Deel allerede var gaaet tilspilde ved Henreisen, deels nord- deels sydfra, ikke forslog synderlig, i Forhold til det Hverv enhver især havde at varetage, hvilket endog for de Flestes Vedkommende kunde medtage flere Dage, saa besluttede man sig til, saavidt muligt, at forblive Natten over i Nærheden af Strandingsstedet.

Hele Selskabet begav sig da til Vesterklit, hvor man ogsaa var saa heldig at finde det attraaede Asyl. Det vil da sige, man fik Tag over Hovedet, og da „fælles Skibbrud trøster", var man glad ved at kunne leire sig i et nogenlunde rummeligt Værelse, uden at det faldt nogen af „de Skibbrudne" ind, at stille Fordring til et ordentligt Natteleie.

Fra denne Regel var der dog een Undtagelse. Den hidrørte fra en Functionair, der rigtignok forud havde taget sine behørige Forholdsregler. Han havde saaledes for sig faaet anviist et lille Værelse med Sengested, hvortil han medbragte de fornødne Sengeklæder; og medens Selskabet nu i det fælles Værelse havde taget Plads i alle Kroge og langs Væggene paa hvilkensomhelst Gjenstand, der kunde omskabes til et Sæde, hvor de saa godt som muligt gjorde sig tilgode med deres medbragte tarvelige Mundforraad, bestaaende af Smørrebrød og dansk Brændeviin, havde vor „Undtagelse" vidst itide at bemægtige sig en ret magelig Armstol, i hvilken han ved den ene Bordende delicaterede sig med forskjellige Slags lækkre Sager, som hans velforsynede Madkasse indeholdt.

Denne Forsynlighed i alle Retninger ærgrede Flere af Selskabet og Stemningen mod ham blev ikke bedre, da man paa Etiketterne af de Flasker, han til sin Vederqvægelse af og til fremdrog af det rummelige Skjul, læste Ravnene **Old dry Madeira** og **Gl. Charante Cognac.** „Det var det, der drillede dem allermeest."

Havde den Forsynlige blot deelagtiggjort En eller Anden i sine Goder, vilde Ingen have misundt ham, men den Egenkjærlighed og Paaholdenhed, han lagde for Dagen under Forhold, hvor Alle burde befinde sig paa lige Fod, fremkaldte en almindelig Harme, og det var derfor intet Under, at Tanken om at spille ham et Puds opstod i mere end een Hjerne.

Naturligviis regnede det ned med Stiklerier og Spotteglosser, hvilke dog ingenlunde anfægtede vor Mand, der omsider med en Compliment til alle Sider, trak sig tilbage til „det indre Gemak", med samt sin Pandoras Æske.

Husets Vertinde havde havt meget travlt med at gjøre den Forsynliges Seng saa blød og magelig som mulig; men Ondskaben havde ogsaa havt travlt; et Par af Gjæsterne havde hemmeligt været inde i Gemaket, der, mellem os sagt, kun var en ganske lille Stue med Leergulv og klinede Vægge, hvor de havde bedrevet alle Slags Mørkets Gjærninger: Sengebunden var bleven løsnet, saaledes at den let kunde falde ned, Rivehoveder, Tørv og Skrimmelstrammel var anbragt under Hovedgjærde, Lændepude og Lagener, og flere lignende Geniestreger, der vare beregnede paa at drille den Forsynlige og forstyrre hans Nattero, vare foretagne.

Nu gik han og nu skulde Comedien begynde.

— God Nat, god Nat! Sov vel! lød det i Chor med betydelig Skadefryd.

— Stille, mine Herrer! sagde et af „Genierne"; vi bør ikke glemme, at vor gode Ven skal sove her ved Siden af, bag denne tynde Væg.

Den Talende holdt betydningsfuld sin høire Pegefinger op mellem Øiet og Øret og gav derved Selskabet Tegn til at tie og lytte. — Jo, ganske rigtig, Comedien var begyndt; man hørte hvorlunde den Forsynlige efter at have lagt sig i Sengen foer op, hvorledes han bandede, pustede og stønnede, medens han slyngede de forskjellige Gjenstande, som han havde fundet i høi Grad „anstødelige", til Høire og Venstre. Auditoriet var nærved at rævne af halvqvalt Latter, thi denne kom først til Udbrud, da Stilheden i den Forsynliges Kammer tilkjendegav at første Act var ude. — Mellemacten pleier man jo at udfylde med Musik og Genierne, der ogsaa vare musicalske Genier, fik nu i Hast arrangeret en lille Concert, hvori Alle og Enhver tog levende Deel. Instrumenterne bestode fornemmelig af Kasseroller, Tudehorn og Blikplader, som behørig betjente gave en meget lydelig om end ikke særdeles harmonisk Klang; Værten slap ikke for at være med, man nødte ham til at bearbeide Riflerne paa den gamle Bilægger-Kakkelovn med en Ildtang.

Omsider tauz Orchestret og en lydløs Stilhed indtraadte blandt Publicum; medens en vis Uro inde paa Theatret tilkjendegav, at 2den Act vilde tage sin Begyndelse.

Man hørte paany hvorledes den Forsynlige, bandende og stønnende, fortvivlet kastede sig paa Leiet.

— Skal da hele min Nattero forstyrres af den fordømte Kattemusik! hørte man ham raabe.

Bras! sagde det i det Samme, det var Sengebunden, der faldt ned og nu indtraadte en hemmelighedsfuld Stilhed indenfor — man formodede at den Forsynlige laa begravet paa Leergulvet mellem Halm og Dyner — og udenfor tilkjendegav en lystig Fanfare, ledsaget af Publicums Latter, at man ansaae Tragoedien for endt.

I Fællesværelset blev der nu ved Hjælp af Halmknipper, Hestedækner og Tæpper redet en stor Søsterseng; Lysene slukkedes og medens der endnu af og til lød Banden og Stønnen fra Sidekammeret, erfarede man af en stærk Snorken, der ikke var ulig Rifle-Concerten paa Bilæggerer, at Søvnens Gud gjorde sin Ret gjældende.

Foruden de forenforte Spilopper, havde et af „Genierne" gjort Forsøg paa, at spille Helten i min Fortælling et andet Puds. Han havde om Aftenen, ved Hjælp af en Retourvogn, i den Forsynliges Navn givet dennes Hustru Ordre til at sende sin Mand med første Leilighed 2 Flasker Cognac og 4 Flasker Madeira af bedste Slags, og disse Varer lode heller ikke vente længe paa sig; thi allerede den næste Morgen, da samtlige Strandingsgjæster netop vare komne paa Benene, havde de Leilighed til at gotte sig ved den Forsynliges Overraskelse, da en Mand fra Skagen bragte ham 6 Flasker med de bekjendte tillokkende Etiketter, tilligemed en venlig Hilsen fra Hustruen. Den Overraskelse, der i Førstningen stod udtrykt paa hans Ansigt, havde forandret sig til Ængstelse, da han med et Sideblik til de andre Gjæster forføiede sig med Flaskerne ind i Kammeret, hvor han gjemte dem i Sengehalmen i den Tro, at her var den hellige Grav vel forvaret.

Jeg vil forskaane Dig for en vidtløftig Beskrivelse af,

hvorledes Sengen senere blev gjennemrodet, hvorledes man tømte Flaskerne paa den Forsynliges og dennes Hustrues Velgaaende, hvorledes man atter fyldte dem med Vand og forvarede dem paa det Sted, hvor de vare tagne, samt hvorledes den Forsynlige teede sig, da han længere op ad Dagen i et Anfald af Flothed vilde tractere og fandt Vand istedetfor Viin. Alt dette kan Du tænke Dig ligesaa levende som jeg kan beskrive det. Derimod vil jeg slutte min Beretning med en anden Episode fra samme Strandingsaffaire:

Madvarerne vare slupne op og Gjæsterne sultne. En af dem havde faaet fat i en Bøsse og var ogsaa saa heldig at skyde en Hare. Huusmoderen blev sat i Activitet med at stege den. En stor Gryde fuld af Byggrynsvelling var paa Ilden og Retterne vare omsider færdige til at nydes. Gjæsterne havde allerede leiret sig om Bordet, da Værtinden henvendte det Spørgsmaal til dem, om de ønskede Stegen eller Vellingen først.

— Lad os faa begge Dele paaengang, lød Svaret.

Det skete som de bad. En uhyre stor Gryde blev sat paa Bordet; den liflige Velling flød lige til Randen.

— Ah, det var deiligt! kom saa med Haren!

Haren? Hvad meente de med det? Man havde jo forlangt Vellingen og Stegen paa eengang og her vare begge Dele:

Haren svømmede paa Bunden af det hvide Hav. —

See saaledes gik det til Anno 1849 ved Vesterklit. Beretningen indeholder intet Mærkeligt; men den giver dog

formeentlig et ret characteristisk Billede af, hvorledes det stundom gaaer til naar Ravnene flokkes.

„At bedrøve en Sømand" betyder i Skagboens Sprog, at berøve en skibbrudden Sømand Livet. At saadanne gruelige Handlinger i ældre Tider ere begaaede her ved vore Kyster, er jo desvære Noget, man veed; men lige saa vist som det er, at der gives slette Mennesker allevegne, saa vist er det ogsaa, at vore Kystboere ved Mod og Dødsforagt, naar det gjaldt om Menneskelivs Frelse, stedse have godtgjort, at de bære Hjertet paa rette Sted og at den Enkeltes Forbrydelse ligesaalidt kan falde dem som nogen af os Andre til Last.

Ogsaa i Skagen er opbevaret Mindet om slige Begivenheder, og er det een af disse, om hvilken man veed at den er sandfærdig i Hovedsagen, jeg her skal meddele.

Simon Knar

boede med sin Familie, Hustru og Søn, i en Hytte, der i ingen Henseende adskilte sig fra de fleste andre fattige Fiskerboliger i Skagen. Den havde klinede Vægge — et Slags Luxus paa et Sted, hvortil Leeret maa hentes langveis fra — men disse vare udvendig bepantsrede med Fjel. Indvendig var Huset deelt i tre Rum, hvoraf det største, Steigerset, var forsynet med et rummeligt Arne- eller Fyrsted, dog uden Skorsteen; Røgen skulde bane sig Vei gjennem en Aabning i Taget, den saakaldte Lyre, hvoraf Følgen var, at hele det Indvendige af Huset var overtrukket med et tykt Lag Sod, der naturligviis udbredte en gjen-

nemtrængende Lugt. Af de mindre Rum var det ene forsynet med et lille Vindue, hvis Form og tykke Glasruder tydede paa, at det var bestemt til Udkig over Vandets, men ikke Sandets Bølger. Værelset var indrettet til Familiens Opholdssted; mod den ene Væg var over hinanden anbragt et Par brede Hylder, der tjente til Sengesteder, et Hængeskab, hvis konstige Snitværk og forgyldte Zirater tilkjendegave, at det tidligere havde været til Nytte og Pryd i en pyntelig Kahyt, et Bord, hvis simple Fyrretræes Plade slet passede til de buede Mahognitræes Been, en halt Træbænk og en stor Skibskiste, der endvidere gjorde Tjeneste som Sæde, dannede Bohavet. Det tredie og mindste Rum var et Slags Oplags- og Forraadskammer; de her meest iøinefaldende Gjenstande vare Fiskeriredskaber og Tørfisk, der laae imellem hverandre; men der fandtes ogsaa her en stor tilaaset Skibskiste, og hvad den indeholdt forblev en Hemmelighed for alle Andre end for Simon Knar, der selv bevarede Nøglen.

Huset laae paa en lille Sandforhøining, tæt bevoxet med frodigt Klittag og Marehalm, hvis Toppe næsten naaede heelt til Tagskjægget og tildeels skjulte baade Vægge og Vinduer; ved dette „levende Hegn" fik det fattige Huus ligesom et hyggeligt og venligt Udseende.

Jeg har været saa udførlig i min Beskrivelse af Simon Knar's Bolig, ikke fordi det har nogen særdeles Betydning med Hensyn til den Begivenhed, jeg agter at fortælle, men fordi jeg derved med det Samme har leveret en meer eller mindre nøiagtig Beskrivelse af Skagens Fiskerhuse i Almindelighed, saaledes som de dengang fandtes og tildeels findes endnu.

Simon var en lille blond og bredskuldret Mand paa et halvthundrede Aar. Som rask Sømand og munter Kammerat ved et Drikkelag nød han en vis Anseelse i sin Kreds; men Ingen kunde ret lide ham, uden at dog Nogen kunde sige hvorfor. At han aldrig saae Nogen lige i Øinene stammede fra den Omstændighed, at han af Naturen skelede stærkt. Han var bekjendt som en heldig Strandtyv, der var paafærde ved Stranden tidlig og sildig, men dette kan neppe have nedsat ham i hans Medborgeres Agtelse, ihvorvel Misundelsen nok kan have lagt ham for Had hos en eller anden mindre Heldig.

Hans Kaar havde altid været ansete for gode, men i den senere Tid havde Anskaffelsen af en ny Fiskerbaad med dertil hørende Redskaber m. m., bragt Folk til at udtale Formodningen om, at Simon maatte have været mere end almindelig heldig ved sit Strandfiskeri. Der var en Tid iforveien, paa een Nat, forliist flere Skibe paa Nordstranden. Mandskaberne havde fundet deres Død i Bølgerne; men en stor Deel Vrag og meget Gods var inddrevet. Formodentlig havde Simon ved denne Leilighed gjort en god Fangst.

Han maatte i denne Anledning høre mange Stiklerier og Hentydninger. I Begyndelsen syntes han ikke at bryde sig derom; men det blev dog snart tydeligt, at den Opmærksomhed, man skjænkede hans Person, var ham ubehagelig; han blev mere og mere mut og indesluttet, han skyede Kammeraternes Selskab og holdt tilsidst ganske op med at tage Deel i deres Sammenkomster.

Snart efter foregik der en endnu større Forandring med hans Færd og Væsen, og Folketalen tog en endnu værre

Retning end hidtil. Hvorfor skyede han alle Mennesker og hvorfor lagde han sin Baad afsides fra de andre Fiskeres? Havde de Ret, som meente, at han leed under den onde Samvittigheds Forfølgelse, og at han hiin Uveirsnat havde „bedrøvet en Sømand"?

Var det Himlens Straf, at al Lykke og Velsignelse i den senere Tid syntes at have forladt Simon Knar? Hans Baad kæntrede i en stærk Søgang og hans 16aarige Søn, som han havde med sig paa Fiskeri, druknede; ved denne Leilighed mistede han baade Fartøi og Fiskeredskaber og reddede selv kun med Nød og neppe Livet; kort efter døde hans Hustru pludselig af en hidsig Feber. Fra den Tid saae man ham ikke mere, og kun Den, der færdedes om Natten ved Nordstranden, kunde stundom opdage Simons snigende Skikkelse.

En Morgen tidlig fandt man ham som død ved Foden af en Klitbakke, tæt ved Stranden. Ved Siden laae det i enhver Strandtyvs Besiddelse mistænkelige Redskab, en Spade. Efterat han var bleven bragt til sit Hjem, kom han dog atter til sig selv; han stirrede omkring sig med et vildt og ængsteligt Blik som om han han havde ventet sin Opvaagnen paa et andet, gyseligt Sted.

— Jeg er altsaa ikke død endnu, sagde han; jeg er i mit Hjem, seer jeg. Men Døden vil snart komme igjen; nylig stødte den mig ned fra den rædselsfulde Skrænt, men saa maa den have betænkt sig; den er kun veget et Øieblik for at give mig saa megen Tid, at jeg kan bekjende mine Synder.

— Vil Du, at jeg skal løbe efter Præsten? spurgte den ene Fisker.

— Nei, han vilde komme forsilde, og hvad vilde han vel ogsaa kunne udrette for min stakkels syndige og fortabte Sjel?

Han vred sine Hænder i Fortvivlelse.

— Beed til Gud om hans Barmhjertighed, Simon, sagde den gamle Fisker.

— Troer Du, at de Ulykker, der i den sidste Tid have hjemsøgt mig og den qvalfulde Anger, jeg har følt, vil blive mig regnet noget tilgode naar jeg staaer for Guds Domstol?

— Jeg troer, svarede Fiskeren, at han har hjemsøgt Dig her, for at Du ved oprigtig Anger kan fortjene hans Naade.

— Tak, Rasmus, Du taler mildt og trøstende, Du har altid været en gudfrygtig, brav og retskaffen Mand; maatte Tu blot kunne gjentage dine Trøstensord naar Du har hørt min Bekjendelse, saa vil jeg døe roligere.

— Let da dit Sind ved at betroe os, hvad Du har forbrudt.

Simon reiste sig overende paa Leiet, han stirrede ud for sig med et halv brustent Blik og fortalte med mat og bævende Stemme:

— Det var om Morgenen tidlig, den 19de October 17.., at jeg var gaaet til Nordstranden. Som I ville erindre havde det stormet stærkt den foregaaende Dag og Nat, og der maatte være Formodning om — hvad ogsaa ovad Dagen viste sig — at der var foregaaet Strandinger ved Kysten. Jeg var lige ankommen til Stranden, og skjøndt det endnu ikke var Dag, fik jeg Øie paa en mørk Gjenstand, der sloges frem og tilbage i Brændingen, hvor-

for jeg skyndte mig derud med min Baadshage for at trække den i Land. Det var et Vragstykke, til hvilket et Menneske havde surret sig fast. Jeg trak ham op paa Stranden i den Formening, at han var død; men mærkede snart, at dette ikke var Tilfældet. Det var, som den grynende Morgen viste, en velklædt ældre Sømand. Saasnart han var kommen lidt til sig selv, var hans første Bevægelse, at gribe sig til den indvendige Brystlomme som for at føle efter, om det, han gjemte der, var i Behold; den Tanke, at det maatte være Penge, opstod strax hos mig. Om Livet havde han bundet Noget, som jeg ligeledes antog for et Gjemmested for Penge. Rovbegjærlighedens Djævel havde ført mig til Stranden; den hviskede til mig, at den Skibbrudnes Eiendom tilhørte mig som god Prise. Men hvorledes skulde jeg faae den fat? — Jeg løste ham fra Vragstykket og vilde reise ham op; men han var aldeles forkommen og kunde ikke støtte paa Benene.

— Hvor er jeg? stønnede han paa Tydsk.

— Ved Skogen, svarede jeg ham saa godt, jeg kunde i samme Sprog.

Han syntes at blive ængstlig ved denne Oplysning.

— Jeg har hørt, hviskede han, at man paa Skagen berøver den Skibbrudne Livet for at plyndre ham.

— Det kan hænde, svarede jeg, idet der pludselig opsteeg en frygtelig Tanke hos mig. Men vær kun uden Frygt, nu er Du i gode Hænder.

— Tys! sagde han ængstelig lyttende, hvad er det for en Klokkelyd, jeg hører her tæt ved?

Det var et Klokkefaar han hørte; men jeg svarede:

— Det er en Strandrøver, der oppe i Klitten giver Signal til sine Kammerater, at der er Noget at fange.

— Forlad mig ikke, beskyt mig! bønfaldt Tydskeren.

— Vær kun ganske rolig, Du har Intet at frygte; men her kan Du ikke blive; jeg maa skjule Dig oppe ved Klitskrænten indtil jeg kan faae hentet Hjælp og en Vogn til at transportere Dig paa.

— Men, hvis man finder mig!

— Det skader Intet. Naar Du blot ingen Penge eller værdifulde Sager har hos Dig, vil man ikke gjøre Dig Fortræd.

Jeg havde imidlertid slæbt ham op til den steile Klitskrænt og anbragt ham i en Fordybning under Brinken.

— Her, sagde jeg, vil Du kunne forblive uopdaget til jeg kommer tilbage med Hjælp. Skulde man ogsaa finde Dig, har Du som sagt Intet at frygte.

— Men jeg har baade Penge og Værdisager, stønnede han.

— Det var det Værste, svarede jeg. Tor Du betroe mig disse Sager, saa gjør Du vel deri for din egen Sikkerheds Skyld.

Han syntes at være tvivlraadig.

— Skynd Dig, sagde jeg, hører Du Klokken oven over os? Vil man ransage Dig medens jeg er her, skal jeg naturligviis søge at forsvare Dig; men hvad kan jeg udrette mod Overmagten? Mit Liv vil i saa Fald være ligesaa faretruet som dit.

Stakkelen rystede over alle Lemmer af Feberkulde og Angst. Han fremtog nølende og med Besvær en dyngvaad Tegnebog og løsnede det om Livet fastgjorte Belte, som han

begge Dele rakte mig med Anmodning, at jeg maatte passe vel derpaa, da de indeholdt en ikke ubetydelig Sum foruden Breve og Papirer, der vare ham af Vigtighed; dernæst rakte han mig sit Uhr og sagde, at han nu havde leveret mig Alt, hvad han havde.

— Vent uden Frygt og med Taalmodighed, jeg skal snart være her tilbage, raabte jeg og ilede bort; men — istedetfor at hente Hjælp, gik jeg ovenpaa Skrænten, hvorunder han sad; jeg vidste, at det yderste, fremspringende Stykke var løst, og, o Rædsel! jeg gav det et Stød saa at det styrtede ned og begravede den Ulykkelige.

Efter denne Bekjendelse sank Simon afmægtig tilbage paa Leiet; men lidt efter hævede han sig igjen og sagde:

— Pengene bragte mig intet Held, men Modgang og Ulykke. Jeg vidste, at Han, for hvem Intet er skjult, havde været Vidne til min gruelige Daad, og den onde Samvittigheds Qvaler grebe og forfulgte mig. Hver Nat maatte jeg ud at styrte Sand ned paa mit Offer, at det ikke skulde komme tilsyne.

— Skrækkeligt! raabte de forfærdede Fiskere.

— Der, Rasmus, sagde den Døende, tag denne Nøgle, den hører til Kisten derinde; Du vil finde en Tegnebog med Breve og Papirer, det er hans, samt endeel Penge, Størstedelen af dem, jeg berøvede ham, og som jeg i lang Tid ikke har turdet røre. Drag Omsorg for, at de kunne komme i rette Eiermands Hænder.

Han trak Veiret tungt og rallende.

— Nu er det forbi, sagde han endelig, nu gaaer jeg for min Dommer. O, siig det igjen, Rasmus, at Du troer der kan vente mig Naade.

— Gud er barmhjertig, han er den angerfulde Synders Ven, svarede den Tiltalte med dyb Røst og foldede Hænder.

— Tak! Nu venter jeg Døden; den kan komme.

Og Døden lod ikke vente paa sig. Da Simon i nogen Tid hverken havde talt eller rørt sig, traadte Rasmus tæt hen til Leiet; han løftede en af de udstrakte Hænder; den var kold og faldt tung tilbage.

— Han er død, sagde han. Vorherre være hans syndige Sjel naadig!

Amen! sagde de andre Fiskere.

Vil Du spørge en eller anden gammel Skagbo om denne Historie, vil han fortælle Dig den paa lignende Maade, men under et andet Navn; jeg nægter ikke, at han i denne Henseende kan have Ret; men Navnet gjør Intet til Sagen, og jeg har ogsaa Ret, naar jeg har kaldt min Fortælling: Simon Knar.

For at vi ikke skulle tabe Traaden, nødes jeg vel til at minde om, at det er ved Frokostbordet paa Skagens Gjæstgivergaard, at jeg har søgt at gjøre mig interessant. Nu siger jeg: tag tiltakke og velbekomme, idet jeg forresten indbyder Dig til med mig at tage Byens vidtberømte Plantage i Diesyn. Vi have en god halv Fjerdingvei at ælte igjennem Sandet. Naar vi have prøvet denne Marsch og Du er dygtig træt, vil det maaske være Dig klart, hvoraf det kommer, at de Indfødte alle ere krogede over Lænderne. Underveis vil jeg fortælle Dig lidt af Sandflugtens og Træ-

culturens Historie, hvilken jeg mener nok kan have sin Interesse paa Grund af Forholdene.

Det er muligt, at Du af og til har gjort Dig det Spørgsmaal: hvorfra er den forfærdelige Sandflugt dog kommen? og at Du har svaret Dig selv: naturligviis er det opskyllet Sand, som først har ophobet sig og senere er ført videre og spredt af Stormen, og forsaavidt har Du ogsaa ganske Ret; men det er ikke destomindre ved troværdige Beretninger stadfæstet, ligesom det af endeel Kjendetegn og Minder fra Fortiden kan sluttes, at Skagens Sogn, og fornemmelig selve Byen, i længst forsvundne Tider har været temmelig godt beskyttet mod Stormens Magt og Overlast. Det er høist rimeligt at antage, at Indvaanerne, deels af Trang, deels af Mangel paa tilbørlig Eftertanke, ved at rydde af Træerne til Ildebrændsel og derved ligesom tilintetgjøre Formuren imod Havet, selv have befordret Ødelæggelsen eller ialtfald, ved at forsømme den nødvendige Fredning, bidraget til Egnens Undergang. Det er derhos rimeligt, at Skagen og Høien i forrige Tider have været langt anseeligere end nu; thi udfor Skagens By, et godt Stykke ud i Havet, findes endnu stundom Spor af gamle Brøndsteder og Levninger af Huse, ligesom Sagnet fortæller, at Husene i Høien have ligget meget længere i Vest, langt ude hvor Havets Bølger nu rulle. Beretningerne om, hvorledes de, der boede nærmest Havet, vare nødsagede til hvert tredie Aar at flytte deres Huse længere ind i Landet for at undgaae Havets Overlast, ere altfor nøiagtigt opbevarede til at der kan tvivles om deres Sandhed. I 1785 og 86 ødelagde Sandet to smukke Haver foruden flere mindre, der tilhørte Fiskere. I disse Aar var det først at

Sandflugten ret begyndte at tage Overhaand i Byen; Aarr og Bække kunde ikke længer finde Afløb, Vandet trængte ind i Husene, sprængte Gulvene og forvoldte mange andre Ødelæggelser. I lang Tid vedblev man baade Nat og Dag at kaste Sand fra Husene for at skaffe Vandet Afløb, men hvad hjalp det? Formuren var brudt, og saasnart Vinden rørte sig, var Alting opfyldt som før. En Mand, som 1787 levede i Høien og dengang var 95 Aar gammel, kunde tydelig mindes, at den første Raadmand der i Byen (han heed Madsen) havde havt Bolig saa langt ude, som man nu (i 1787) satte Torskeliner; hvilket kan tjene til Beviis paa, hvorledes Landet i kort Tid var aftagen. — Da jeg har talt om den første Raadmand, saa vil jeg ogsaa — skjøndt det egentlig ikke hører hjemme her — tale om den sidste; han heed Anders Jensen; uagtet Raadmandsværdigheden maatte han ernære sig ved Fiskeri indtil han gik under med sit Fartøi paa en Reise til Lübeck. Baade Byfogder, Borgermestere og Raadmænd have nok forøvrigt tilhobe været Fiskere; man veed saaledes, at Byfogderne Inger (det lyder noget fruentimmeragtigt) og Jacob Picher, der vare Borgemester Merchor's Eftermænd, den ene Dag fiskede paa Havet og den næste beklædte Dommersædet, maaskee for at afsige Bloddom over en af deres Kammerater. Naar dette Forhold blev forandret, vide vi ikke, dog erfarer man af en Indberetning fra Stiftamtmand Bilde til Regjeringen (altsaa før 1736) at Byfogden i Skagen var en reduceret Lieutenant. Retstilstanden har dog neppe vundet synderlig derved; thi det hedder om ham i bemeldte Indberetning: „han er uvittig og ulovkyndig; han og Tol-

deren coujonere Indbyggerne, de ere derfore halv oprørske, som erfares af deres Klagemaal."

Ved Forordn. af 28. Januar 1682 fik Skagen Lov til at beholde 1 Borgermester og 2 Raadmænd, medens Øvrighederne i flere nørrejydske Kjøbstæder, saasom Hjørring, Thisted og Nykjøbing, indskrænkedes til en Byfoged.

Men det var Sandflugten vi her skulde tale om. Den største Ødelæggelse ved denne fandt Sted paa almindelig Bededag 1775, da den gamle St. Laurentii Kirke blev heelt tilspærret, saaledes at Menigheden ikke mere kunde komme til den. Heldigviis havde Byen endnu to Capeller til Gudstjeneste, det ene i den østlige By, det andet i Høien, hvor den residerende Capellan, som tillige var Latinskolens Rector, holdt Maanedsprædiken; men i sin Beskrivelse af Skagen (1787) omtaler Olavius begge disse Capeller som „saa brøstfældige og forfaldne, at Folk under Tjenesten neppe uden Helbreds Tab kunne være derinde, og er intet vissere, end at de inden kort Tid falde ned." Capellet i Skagen var allerede i 1717 stærkt udsat for at styrte ned; thi nævnte Aars Julenat og Juledag var det et saadant Høivande paa Østsiden, at Havet naaede heelt op dertil, saa at endeel af de nærmest boende Indvaanere, Mænd, Qvinder og Børn, maatte redde sig i Baade. Et saadant Høivande har man paa denne Side af Landet ikke senere oplevet Mage til. At det har anrettet ubodelig Skade paa Mark, Eng og Træer er rimeligt at antage.

Endnu vil jeg kun omtale at Sandet har ødelagt den befæstede Borg Lundholm, der laae i Nærheden af Kirken. Denne Borg havde tilhørt Niels Bugge, af hvis Arvinger Dronning Margrethe kjøbe den 1396. I 1667

var den endnu en Ladegaard „med 3 Porte", som tilligemed Bondegaarden Klaa-Rumpe af Frederik den Tredie blev tilskjødet Borgemester Fædder Hansen.

Hvorom Alting er, saa begyndte Træculturens nye Ærn først igjen for 50—60 Aar siden; den skriver sig fra daværende Byfoged, Cancelliraad Lund, der i denne Henseende har gjort sig overordentlig fortjent. Han lod sig ikke afskrække af de fjendtlige Naturforhold, han plantede, plantede og plantede igjen, og Plantagen, hvori jeg nu fører Dig ind, staaer som et Vidnesbyrd om, at Træer, selv under de ugunstigste Forhold, kunne fremelskes.

See Dig om. Du opdager slet intet Ualmindeligt; Træerne have samme Udseende som i andre Plantager af samme Alder, den eneste Forskjel skulde da være, at de mod Vest i en høiere Grad end sædvanligt ere afsvedne af Vinden, saa at Plantagen, naar man i nogen Afstand betragter den fra denne Side, ligner en jevnt skraanende Lyngbakke.

Ved nærmere Eftersyn og Eftertanke viser det sig imidlertid snart, at Plantagen paa Skagen har kostet langt mere Flid og Udholdenhed at frembringe, end Tilfældet kan have været med nogen anden Plantage. Jordbunden er oprindeligt Sand og Intet uden Sand. Tre Qvarteer under det faste Sand er Qvicksand og to Spadestik ere tilstrækkelige til at naae det. Stikker man en Stok i Jorden, fyldes Hullet strax med Vand. Qvicksandet er ufrugtbart, og Træer med Pælerødder kunne derfor ikke trives; saasnart disse have naaet „Qvæget", gaae de ud.

Denne Jordens Beskaffenhed i Forbindelse med Mangelen paa Læ og det skarpe Klima, maa gjøre det indlysende,

hvor store Vanskeligheder, der har været at overvinde ved det første Anlæg.

Oprindeligt skete Anlæget for Cancelliraad Lunds private Regning, men allerede i Aaret 1827 erholdt han Understøttelse af Statskassen til Anbringelse af et Hegn omkring hele Plantagen og senere, ved Cancelliraad Lunds Død, blev hele Eiendommen overtagen af Statskassen, der paa samme har ladet opføre den smukke Bygning, der benyttes af Sandflugtscommissairen som Embedsbolig.

Det allerførste Anlæg har kostet betydelige Pengesummer, idet Klitterne bleve sløifede og Jorden derefter kulegravet, hvornæst Plantningen udførtes; ofte var det nødvendigt at beklæde de beplantede Arealer med Grøntørv. De Træer, der oprindelig bleve plantede, vare Popler, Elle og Birketræer. Undertiden mislykkedes hele Aars Plantninger og i Almindelighed lykkedes ikkun Halvdelen af Planterne. Cancelliraad Lund lod sig imidlertid ikke afskrække, men fortsatte ufortrøden sine Anstrængelser, og ved hans Død var et stort Areal i frodig Fremvæxt.

Hans Eftermænd i Byfoged- og Sandflugtscommissairembedet fortsatte det begyndte Værk og vedbleve at bruge den samme besværlige Fremgangsmaade med Klitternes Sløifning og Jordens Kulegravning. Saavel den endnu levende Cancelliraad v. Bergen som afdøde Byfoged Hoffmeyer have efterladt sig hver et Qvarteer af Plantagen, der er i smuk og stadig Fremvæxt. Forsøg har været gjort med Bøg, Eeg, Lind og mange flere Træsorter og Alt er lykkedes, kun ikke Naaletræer. I 1859 lod Byfoged Erichsen anstille et Forsøg med Naaletræer, der udplantedes paa Klitterne, uden at disse bleve sløifede; dette Forsøg mislykkedes

næsten aldeles; men den Omstændighed, at dog enkelte Træer holdt Liv og kom i Vækst, bevirkede, at den nuværende Sandflugtscommissair Exam. jur. Hoffmeyer gjentog Forsøgene og man maa i høi Grad forundres over at see de høie Klitter beklædte med Gran og Fyr i den frodigste Fremvækst. Planterne fra 1860 ere fra 1 indtil 2 Alen høie og have et ligesaa kraftigt Udseende som Træer, plantede i den bedste Jordbund. I Løbet af de sidste 6 Aar ere næsten alle Klitterne udenfor Plantagens Indhegning beplantede og der synes ikke at være Tvivl om, at dette Foretagende vil krones med Held.

I Midten af Plantagen ligger en fortrinlig Mark, der vil være udmærket anvendelig for en stor Planteskole, naar man engang kommer saa vidt, at lade den nuværende Plantage danne Udgangspunktet for en større Beplantning af de store Klitstrækninger, der henligge nøgne imellem Skagens By og Raabjerg Sogn.

For endeel Aar tilbage blev der i Skagen gjort adskillige Forsøg paa Anlæget af mindre Plantninger omkring Husene i Byen. Dette Foretagende opmuntredes ved Præmier af det kgl. Landhuusholdningsselskab, og har navnlig Etatsraad, Amtsforvalter Juel, der som yngre Mand en Tid var constitueret Sandflugtscommissar, megen Fortjeneste af at have opmuntret til disse Anlæg. Plantningerne lykkedes og gave Byen et smukt og livligt Udseende, men desværre har den sædvanlige Vandalisme ogsaa her gjort sig gjældende: da Træerne bleve store puttedes de i Kakkelovnen; nu findes der kun ganske enkelte Levninger tilbage og selv disse forsvinde Aar for Aar mere og mere.

Vi begive os nu igjennem et Slags Portal ind paa Sandflugtscommissairens Grund og overraskes uvilkaarlig; thi det er snarere som om vi gik ind til en Skovriderbolig end til den Mand, der med sin hæmmende Haand skal dæmpe det flygtige Sand, der raser rundt om til alle Sider. Den store Gaardsplads optages af en med Stakit indhegnet Græsplaine, der fylder hele Rummet med Undtagelse af den brede Kjørevei, der løber rundt om den. Foran os have vi Vaaningshuset for den nævnte Embedsmand, paa venstre Side lukkes Pladsen tæt af Plantagens høie Træer og paa høire Side have vi en lang Fløibygning, hvori Byfogden fortiden, nu da hans Embede er skilt fra Sandflugtscommissairens, maa finde sig i at boe tilleie. Bag ved Sidefløien ligger Haven med en Mængde anseelige Træer. Midt paa Græsplainen, til hvis Blomsterpartier vi ikke med Grund kunne stille Fordringer, da vi ere sidst i August, findes en Mistbænk af allerfimpleste Construction; men desmere overraskes vi ved i den at opdage omtrent en halv Snees kæmpestore, duftende Meloner. Vi kunne for den Sags Skyld gjerne troe os henflyttede under Sydfrankrigs Sol.

Med Undtagelse af Hovedbygningens Forside, der som meldt vender ud til den foranbeskrevne rummelige Plads, er Vaaningshuset tæt omsluttet af høie og ranke Træer. Skyggen fra disse fordeler sig naturligviis til nogle af Værelserne; men den Tanke, at man befinder sig i den meest nøgne Flyvesands-Egn, gjør det netop lyst og hyggeligt herinde; det er en forfriskende og behagelig Modsætning til det hvide Sand, som saa længe har blændet og trættet vort Øie.

Vært og Værtinde tage gjæstfrit imod os; først maae vi drikke paa et Velkommen af den ægte, bordeaux-aftappede gamle Muskateller af „Skagens egen Avl" og dernæst skulle vi „lade os nøie med hvad Huset formaaer". Kraftig Kjødsuppe, udmærket Oxesteeg med de mageløse, næsten gjennemsigtige skagenske Kartofler og de her hjemmehørende aromatiske Tranebær, udgjøre Hovedretterne, og atter maae vi ligesom Jeppe føle paa vor hule Tand for at overbevise os om, at det egfaa virkelig er os selv, som ere paa Skagen — paa Skagen, hvor man jo ikke kjender anden Variation paa Mad end Fisk efter Fisk, ja hvor man saagar istedetfor Brød spiser Torfisk til Ferskfisk — saaledes fortæller Traditionen.

Kaffen, Mokkaen, der ogsaa smager en heel Deel af den directe Import, er nu drukket i den aabne Havedør, under den tanse Skygge; thi Træerne her ere stumme, at sige naar ikke Stormen giver dem Røst; ikke en eneste lille Sangfugl tilqvidrer os sit Velbekomme.

Jan.

Vi byde nu det gjæstfrie Tag Farvel og lægge Veien igjennem Plantagen, hvor vor Cicerone fortæller os dens Historie, den samme, Du allerede kjender, Læser!

— Det er Altsammen baade vidunderligt og vakkert, min kjære Fører; men knytter der sig ingen specielle Erindringer til dette Anlæg?

— Tys! Seer De Kløften i denne Sandklitte, som nu er bevoxet med Træer?

— Ja vel seer jeg den.

— Der satte de ham, da han var død.

— Hvem?

— Jan.

— Jan? Hvad var det for en Størrelse?

— Naa, det veed De ikke, ja saa skal jeg fortælle Dem det. Jan var en Neger fra de nordamerikanske Sydstater.

— Ja saa!

— For omtrent et halvt Aarhundrede siden var han en af Skagens største Mærkværdigheder.

— Det kan jeg tænke mig. Altsaa et Stykke strandet Jbenholt.

— Strandet? Paa det Lav! Nei han blev sendt fra Syd-Carolina directe hertil som en Foræring.

— Virkelig?

— Ja! Et amerikansk Skib, ladet med Riis, Honning og Bomuld var forliist her ved Kysten; Capitainen var en beleven Mand, som under sit Ophold paa Skagen nød en særdeles gjæstfri Behandling i Byfogdens Huus. Capitain og Byfoged fandt Behag i hinandens Selskab: paa den ene Side var Levemaaden god og paa den anden vidste Amerikaneren at fortælle saa mange interessante Historier fra de nordamerikanske Slavestater, at det blev regnet som fuldgyldigt Æqvivalent for Kost og Tæring.

— Jeg vilde ønske, at jeg var Eier af en Plantage i Syd-Carolina, istedetfor den, der her synes at spotte mine Anstrængelser, sagde Byfogden en Dag under en Samtale; jeg skulde nok forstaae at tumle mine Slaver ordentlig.

— Tro ikke det; De vilde være altfor god og overbærende og kun høste Skam til Tak; De vilde komme til at kæmpe imod en ligesaa gjenstridig Natur, som den, der

her byder Dem Trods. Slaverne maae behandles som villieløse Kreaturer, hvis der skal komme noget Godt ud af dem.

— Det kan desværre gjerne være, at De har Ret; men jeg synes dog, at det kunde være ret interessant at vide sig Eier, saadan rigtig Eier af en Flok Mennesker, der hver for sig repræsenterer en Pengeværdi.

— De vilde have mere end nok af een, endsige mange.

Nogen Tid efter denne Samtale skulde Capitainen reise hjem.

— Hjertelig Tak for al Deres Godhed og Gjæstfrihed, der meget har forsonet mig med det Bittre og Smertelige i mit Uheld, sagde han til sin Vært ved Afskeden. — Med Guds Hjælp kommer jeg vel snart igjen til at pløie Havet paa den gamle Route; Gjensynet vil stedse fornye baade sørgelige og glade Minder hos mig. De sidste skylder jeg alene Dem; modtag min hjertelige Tak.

— De har Intet at takke for; jeg vil længe komme til at savne Deres behagelige Omgang.

— Er der ikke nogen Maade, hvorpaa jeg kan vise Dem min Erkjendtlighed? Er der intet Specielt, De kunde ønske at jeg skulde have med til Dem, naar jeg kommer her forbi?

— Jeg er Dem meget forbunden; men der falder mig i dette Øieblik slet ikke Noget ind, som kunde være Gjenstand for et saadant Ønske. Dog jo, bi lidt! Ha, ha, ha! Det Eneste skulde være, om De vilde kjøbe og forære mig saadan en rigtig fuldblods Slave, En som tilgavns har staaet under sin hvide Herres Pidsk.

— Det skal jeg erindre mig. Lev vel!

— Lev vel!

Et Aarstid eller to vare forløbne siden denne Samtale. Paa Skagen stod Alt ved det Gamle; forskjellige nye Strandinger havde tildeels udslettet Mindet om de tidligere, og i Udøvelsen af sin vante Gjæstfrihed havde vor Byfoged ganske glemt den amerikanske Capitain og den Anmodning, han for Spøg havde rettet til ham.

En skjøn Dag saae man paa Skagen et stort tremastet Skib, der tonede det amerikanske Flag, at kaste Anker udfor Grenen. Fra Byen, hvor man iagttog dette, bemærkede man tillige, at der fra Skibet blev firet en Jolle ned, at fire Mand satte sig ved Aarerne og at en Femte, der lod til at være Passageer, ligeledes tog Plads.

Baaden styrede ind mod den nordligste Pynt af Grenen, hvor, saasnart den havde naaet Grund, Passageren sprang ud og vadede i Land, hvorefter Baaden vendte tilbage til Skibet, som strax lettede Anker og fortsatte sin Cours sydpaa.

At en Person var landsat vidste man allerede over hele Skagens By og et Par Fiskerbaade kappedes uopholdelig for at komme først til Maalet og faae Fortjenesten af at føre den Reisende og hans Gods ned til Byen.

Det vilde være aldeles umuligt at skildre den Rædsel, der greb de stakkels Fiskere da de kom til Stedet og saae, at den Reisende ikke kunde være nogen Anden end Hs. satanske Majestæt i egen høie Person.

En Fisker fra den først ankomne Baad var sprungen i Land og havde allerede hivet Fartøiet saa nær som mulig til, da han, ved at vende sig om, stod ligeoverfor et In-

divid, der var iført en simpel Matrosdragt, men havde et Ansigt saa sort, at det kun kunde være sværtet af Helvedes Røg; Ansigtet fremviste derhos en bred fladtrykt Næse mellem to fremstaaende Kindbeen samt en uhyre, halv aabentstaaende Mund med to Rader store, kridhvide Tænder, der syntes at være Redskabet for en Appetit, som strax søgte Tilfredsstillelse.

Fiskeren foer forfærdet tilbage; han gav Baaden et kraftigt Stød udefter, saa at den blev flot, og i samme Nu var han inden Borde. Hans Kammerat, der havde været Vidne til det Hele, havde allerede sat Seil til, og nu gik det i strygende Fart tilbage til Skagens By, medens „den Skinbarlige" udstødte nogle forfærdelige Hyl, ledsaget af alle Slags Gebærder, for at formaae dem til at blive.

Fiskerne i den anden Baad, der havde bemærket saavel den beskrevne Manoeuvre som dennes Aarsag, vendte ligeledes om, og snart vidste man i hele Skagen, hvad det var for en uhyggelig Gjæst, der var kommen dertil.

Fyrmesteren, der allerede dengang indtog et høiere og mere oplyst Standpunkt end Skagens Indvaanere i Almindelighed, havde fra sit ophøiede Stade bemærket hvad der var foregaaet; han ilede til for at undersøge Sagen i Nærheden og komme den Reisende til Hjælp. Hans Forundring var imidlertid ikke ringe, da han i den Landsatte fandt en hæslig gammel Neger, der kom ham hylende imøde med et Brev i Haanden.

Paa Brevets Udskrift, der var i det engelske Sprog og affattet som paa et almindeligt Fragtbrev, læste han: „Her-

med følger Slaven Jan fra Sydcarolina i de nordamerikanske Fristater."

— Naa saaledes! Det var en levende Colly, som skulde afleveres af Ihændehaveren efter Adresse. Denne lød paa Hr. Cancelliraad, Byfoged N. N. i Skagen.

Stakkels Jan saae noget forknyt ud da han fulgte Fyrmesteren for at blive „afleveret". Udentvivl tænkte han paa de forskjellige Chancer, han havde været underkastet hvergang han skiftede Herre, men at disse stedse vare faldne ud til det selvsamme Resultat: Pidsk.

Vi kunne ikke gjøre Rede for Byfogdens Tanker og Følelser, da han havde læst den yderst venlige Skrivelse fra hans tidligere Bekjendt, den strandede amerikanske Capitain, der, som det fremgik af Brevet, med Glæde og Taknemmelighed mindedes den Gjæstfrihed, han havde nydt i Skagen. Det var ham kjært endelig at kunne gjøre et lille Afdrag paa sin Erkjendtligheds-Gjæld ved, efter Ønske, at sende Hr. Cancelliraaden en ægte Negerslave. Til Beviis for Ægtheden lod han medfølge den af ham og Sir Harry undertegnede Slutseddel paa Kjøbet af Plantagenegeren Jan, hvis Signalement og Alder deri nøiagtig var opgivet. Brevskriveren sluttede med Ønsket om, at Modtageren maatte finde Glæde i sin Eiendom, idet han dog mindede ham om, at ligesom en Top ophører at svinge sig rundt naar man ikke længer anvender Pidsken paa den, saaledes vilde ogsaa Master Jan ophøre at gjøre mindste Gavn, hvis man undlod at bringe det Middel i stadig Anvendelse, der hele hans Liv igjennem havde været Drivkraften for hans Virksomhed, nemlig Pidsken. „Hvis det kan foraarsage Dem Fornøielse, og ønsker De det" — saaledes lød et Post scrip-

tum — „da skal det være mig kjært til næste Aar at bringe Dem et nyt Exemplar, f. Ex. Onkel Jan's Kone, der nu sagtens begræder sin Mands Tab; det vilde være et betydeligt Hjælpemiddel til med Tiden at organisere et ordentligt Slavesystem ved Skagens Plantage."

Skulde vor Byfoged lee eller græde? Han gjorde gode Miner til slet Spil og valgte det Første.

— Ha, ha, ha! Det var, min Tro, et rart Stykke Inventarium, jeg der fik. Han repræsenterer, efter hvad Slutsedlen siger mig, den fabelagtige Værdi i levende Vægt af 1000 Dollars. Kunde jeg blot sætte ham til Auction og strax gjøre ham i Skillingen, om det saa kun var til halv Priis, vilde det endda være godt; nu frygter jeg derimod for, at han vil komme til at smage af Skillingen paa en anden Maade.

Kort at fortælle: Jan forblev i Byfogdens Huus som et Stykke ufrugtbringende Besætning lige til sin Død, der først indtraf adskillige Aar senere, efterat han forlængst havde lært at brække paa Skagboens Maal. At drikke det danske Brændeviin faldt ham dog betydelig lettere, ja han drev det endog til en vis Fuldkommenhed i denne Lærdom, hvilket ikke er saa underligt paa Grund af de medbragte Forkundskaber. Endnu en Dygtighed besad han, nemlig i at røge Tobak, to Pund om Ugen var hans bestemte Quantum og Piben var ham aldrig af Munden, ei engang naar han udførte det eneste Hverv, der var ham overdraget, at opvarte sin Herre. Denne havde fattet en saa besynderlig Godhed for sin sorte Slave, at han, langtfra at anvende Pidsken, næsten lod ham gjøre og lade hvad han selv vilde og i det Hele behandlede ham som et kjært Barn. Denne

Godhed lønnede Jan paa sin Side med en inderlig Hengivenhed og Kjærlighed, der ofte lagde sig for Dagen paa en rørende Maade, naar Leiligheden til at vise det rette Sindelag var tilstede. Han var som den tro Hund, der vogtede og gjerne var gaaet i Døden for sin Herre.

Desværre kan jeg ikke oplyse dette med noget bestemt Exempel, derimod kan jeg fortælle en lille Anecdote, som ret godt betegner Forholdet mellem begge Parter.

Jan var af sin Herre sendt i Byen for at afhente og betale en iforveien kjøbt Gjenstand, men kom underveis i godt Selskab, anvendte Pengene til Brændeviin og kom om Aftenen beruset hjem, uden at have udrettet sit Ærinde. — Næste Morgen begyndte Forhøret.

— Hvor har Du det, jeg sendte Dig efter igaar.

— Canc'lirod int' vær' vre', Jan druk' Peng' op met Fiskern'.

— Saa din Slyngel nøies ikke med at tomme min Kjælder herhjemme, Du tracterer ovenikjøbet for mine Penge naar Du kommer i Byen.

— Fy! Canc'lirod int' vær' urim'le! sagde Jan med et fortrydeligt Skuldertræk.

— Hvad behager? Er jeg urimelig fordi jeg ikke vil, at Du drikker Dig selv og Andre fuld for mine Penge?

Mod denne Indvending satte Jan begge Hænder i Siderne, rullede med Øinene og fremviste sine hvide Tandrækker.

— Vil Canc'lirod alvorle forlang', at A immer skal lat mæ tractier', maa da A aldre tractier' igjen?

Dette argumentum ad hominem slog hans Herre, som ikke kunde bare sig for at lee.

— Naa, det kan Skam gjerne være, at Du paa 'en Maade har Ret, sagde han, kom saa hen og kys mig, saa er det glemt.

Jan bøiede det ene Knæ og rakte Munden til sin Herre, der saaledes fik Sort paa Svidt for Forsoningens Oprigtighed.

Uagtet Fiskerne, som meldt, ikke forsmaaede Negerens Selskab ved Brændeviinsflasken, især naar han tracterede, indskrænkede hans daglige Omgang sig dog fordetmeste til en stor brasilianst Abekat.

Imellem Jan og Jocko, der ellers var et meget ondskabsfuldt Dyr, fandt et meget fortroligt Forhold Sted, de sov sammen, de spiste sammen og, hvad der lyder utroligere, de drak ofte sammen af det Brændeviin, Jan havde gjort til Bytte i Kjælder eller Spisekammer. Ved saadanne Leiligheder skar de rigtignok stundom Tænder og snærede ad hinanden; men det var aldeles forbigaaende og Venskabet blev strax igjen bragt tilveie.

Det gode Forhold var ikke saa underligt endda, naar man tager i Betragtning, at de stode i samme Classe som Parias, at de i Virkeligheden vare et Slags Landsmænd og begge under lignende Omstændigheder, nemlig som Foræringer til deres fælles Herre, hidbragte af strandede Capitainer.

At imidlertid ingen af dem stode synderlig høit i Skagboernes Gunst, fremgaaer af den factiske Omstændighed, at da Frederik den 6tes Besøg i Skagen var bebudet, blev det, muligviis i et Communalraad, besluttet, at Jan og Jocko skulde skaffes tilside for ikke at saare Majestætens

Skjønhedssands, og virkelig bleve de begge sendte til Raabjerg Sogn og forvarede der under Kongebesøget

Af Jocko's Levnetsløb maa det forresten være mig tilladt at fortælle en lille Episode: Engang var Biskop Jantzen til Visitats paa Skagen. Efter endt Frokost hos Byfogden, begav Hs. Høiærværdighed sig i Ornat paa Veien til Kirken; men ude i Gaarden traf han Jocko, der gjorde alle Slags Abekatstreger paa en høi, fritstaaende Stang. Biskoppen blev staaende og gottede sig over Abens sære Fagter; men dette tog Monsieur Jocko ilde op, han foer i eet Sæt fra Stangen hen paa Prælaten, satte Tænderne til og sønderrev hans sorte Talar fra Øverst til Nederst.

— Nei, nei, søde Bro'er, sagde Biskoppen, idet han brugte sit sædvanlige Mundheld, nu gaaer det min Tro, en Smule for vidt!

Dette Mundheld blev siden til en Talemaade for Mange.

Senere blev Aben kjøbt til Sæby af en Degn, som nylig var bleven skilt fra sin arrige Kone. I Bispens „søde Bro'er" fik han en værre Trold end den, han var bleven af med.

Vi skulle Alle dø og Jan maatte ogsaa omsider afsted; følgelig skulde han tilbage til Jorden, hvorfra han var kommen. Men det var ikke saa let gjort som sagt.

Skjøndt han havde sat sig selv i Spiritus, gik hans Legeme i den Grad hurtig sin Opløsning imøde, at en Balsamering, hvis nogen havde tænkt paa en saadan, vilde have været umulig allerede Dagen efter hans dødelige Afgang. Den deraf opstaaede Ulempe forstørredes ved, at

Præsten i orthodox Iver — maaskee bevarede han endnu Skagboernes første Fordom — nægtede ham Jordspaakastelse i „christen Jord".

— Følgen heraf var, vedblev min Meddeler, at man maatte føre Jan ud her hvor vi nu staae, og sætte ham ind i denne Kløft. I den forblev han da ogsaa medens Stridsspørgsmaalet stod paa, ja dette blev egentlig aldrig tilendebragt, thi den pestagtige Stank, Liget udbredte, gjorde forsaavidt Ende paa Trætten, at „Eiermanden" nødsagedes til at grave det ned, som Aadslet af en død Hund, henne mellem hine Kljtbakker.

— Betragt engang den smukke Fordybning, jeg nu fører Dem til, og sig mig saa:

Troer De, at Jan vilde have sovet bedre i den indviede Jord paa den nu undergaaede Kirkegaard eller i en Magnolielund ved Savannah's Bredder end her under disse skyggefulde, smukke Træer „mellem Skagens nøgne Banker?"

Vi „tage nu Benene med os" saa godt vi kunne — denne Talemaade er bestemt opfunden i Skagen! — og gaae videre for at tage andre af Byens Seeværdigheder i Øiesyn.

— Der ligger Skolen.

Fra dens Ydre skal man ikke kunne slutte sig til Stort, det er et tarveligt Bindingsværkshuus; desuden er det ikke vor Sag at behandle Skolespørgsmaalet, forsaavidt det angaaer Nutiden. Derimod vide vi, at Skagen, ligesom andre Smaakjøbstæder i Landet har havt sin Latinskole, som

blev nedlagt 1739; men at det ikke har været videre godt bevendt med denne Skole — endskjøndt Skagboerne endnu den Dag idag gjøre sig til af, at den lærde Biskop Scavenius, født 1589 og Søn af en fattig Skagens Fisker, havde gaaet i denne Skole — fremgaaer bl. A. af Biskop Bircherods Dagb., hvori det hedder: „Den 12te Juli 1694 visiterede jeg Skagens Kirke og om Eftermiddagen Skolen, og fandt jeg Alting der, efter denne Steds ringe Leilighed, udi ganske slet Constitution." Rigtignok lader det til, at der har fundet nogen Fremgang Sted; thi da Biskoppen den 30. August 1702 atter besøgte Skolen (1696 blev Capellanen i Skagen, Ernst Ramel, tillige beskikket til latinsk Skolemester dersteds) fandt han baade Disciplenes Antal og Fremgang „udi nogenledes bedre Tilstand end tilforn." Om sin Modtagelse i Skagen ved denne Leilighed, meddeler Biskoppen selv i sine Dagbøger: „Mig vederfores større Ære end jeg kunde tilkomme, idet Borgemester Merchor lod af 3 Stykker, som han havde liggende ved sin Gaard, give trende Gange Løsen ved min Ankomst til Staden, og ligesaa næstfølgende Morgen, da jeg drog derfra." — Efter Maaltidet holdt Biskoppen Visitats „i det Capel, som staaer midt i Byen", hvor saa mange Mennesker samledes, at han maatte lade to Vinduer udtage, for at faae Luft. „Fra Borgemester Merchor, som mig og begge Byens Præster læte Flaute tracterede, kom jeg ikke" — tilføier han — „førend ganske sildig om Aftenen". Heraf lærer man da for det Første at man allerede paa den Tid havde god Levemaade paa Skagen; dernæst, at den tidtnævnte Borgemester Merchor har været noget mere

end en Fisker og endelig at Byen har havt to hele Præster paa engang.

Skjøndt den latinske Skole blev nedlagt, følger det dog af sig selv, at der alligevel maatte drages Omsorg for, at de stakkels Kjøbstadbørn ikke oppvoxede i Vankundighed. Der var følgelig ansat en Skoleholder, men Gud naade os for Underviisningen, den har sagtens svaret til Lønnen, og hvorledes denne var for omtrent 100 Aar siden skulle vi meddele. Skoleholderen fik i fast Løn 14, siger og skriver fjorten Rigsdaler om Aaret; hans uvisse Indtægter androge omtrent en lignende Sum, og disse uvisse Indtægter fremkom ved, at hvert af de skolesøgende Børn, som alene undervistes i Læsning, maatte betale 2 ß om Ugen og de, der tillige lærte at skrive, andre 2 ß; men de Sidstnævnte vare kun meget faa, saa at Lønnen i det Hele — de allerfattigste Børn var Skoleholderen forpligtet til at undervise gratis — neppe androg 28 Rd. om Aaret; men selv om den stakkels Skolemester vilde lade sig nøie med lutter Tørfisk, kunde han ikke spise sig mæt ved en saadan Fortjeneste. Følgen var da ogsaa, at Sulten snart drev ham til at søge et andet Erhverv, og medens saa Skolen stod tom indtil en ny Lærer fandtes, der vilde underkaste sig Sultekuren, var Skolehuset nær ved at falde sammen; thi vel heed det, at Capellet skulde holde det vedlige; men det var nok det stakkels Capel fritaget for efterdi det ikke kunde staae paa sine egne Been af bare Armod.

Vi gaae videre.

— Hvor er Raad- og Domhuset?

— Jeg veed ikke om det storartede Navn kan passe, svarer vor Fører, men vi ere netop lige udenfor Raadstuen.

— Lige udenfor? Jeg seer den ikke.

— Men Gud, da synes jeg den ligger tydelig nok.

— Hvor?

— Der.

— Ah! naa saa det er Raadhuset? ja det er en anden Sag.

Den omspurgte Bygning viser sig at være en forholdsviis lang og lav Bindingsværks Rønne, der ligger paa en temmelig høi Sandterrasse, som paa Siderne er begroet med det tjavsede Marehalm; en steil og brøstfældig Trætrappe paa 10 til 12 Trin fører derop. Vi bestige den, gaae ind ad Døren ligefor og befinde os i en lille Forstue, hvorfra atter to Døre, en tilvenstre og en tilhøire, anviser os Veien til det Indre. Vor Fører har allerede aabnet os det sidstnævnte Indpas og vi ere i Thingsalen. Denne har en Længde af circa 20 Alen og indtager hele Husets Bredde, c. 12 Alen; paalangs er den deelt af en gjennemløbende Skranke, indenfor hvilken befinder sig et et langt Bord. Omkring Bordet ere Bænke, men for dets ene Ende staaer en gammel, ormstukken, læderbetrukken Stol, i hvilken vi ane Dommersædet.

Hvorlænge Retten har været beklædt fra dette Sæde, er det os umuligt at erfare; men Du kan trøstig stole paa, Læser, at mere end eet Aarhundrede er forløbet siden det første Gang blev indtaget. Maaskee Bordet i denne Henseende kunne yde nogen Oplysning, hvis vi havde Tid til

nærmere at undersøge de mangfoldige Indskjæringer og Inscriptioner hvormed det er forsynet.

— Veed De intet Interessant at fortælle, der fra gammel Tid knytter sig til dette Sted? spørger jeg vor Fører.

— Nei, slet Intet.

— Heller ikke fra Nutiden?

— Nei! Og dog — seer De det Hul i Loftet, der hvor den splintrede Brædtstump hænger ned over Byfogdens Stol?

— Gud forbarme sig! Man har da ikke derigjennem gjort Attentat paa hans Liv?

— Aa nei, langt fra! Men for en Tid siden, midt under en Procedure, kom Arrestforvarerens Kone, der foretog sig en livsfarlig Vandring paa Loftet, til at træde for haardt, saa at hun jog sit ene Been heelt igjennem og var nærved at træde Byfogden paa Nakken. Da Hullet endnu ikke er lappet, formoder jeg at det conserveres til en Erindring om denne respectstridige Handling, der ogsaa i en anden Henseende skal have naaet Sømmelighedens yderste Grændse — sat sapienti!

— Jeg antager altsaa, at der ikke var tilsigtet nogen Forbrydelse. Men kan De ikke fortælle os en interessant Begivenhed, ved hvilken f. Ex. Borgemester og Raad, der jo maa have sit Samlingssted her, har spillet en Rolle.

— Jo—o saamæn. Jeg veed rigtignok ikke hvad De forstaaer ved „interessant", og min Historie er da ogsaa passeret i dette Aarhundrede.

— Det faaer at være. Lad os kun faae den aligevel.

— For endeel Aar siden valgtes her i denne Sal Handelsmand J. O. B. til Borgerrepræsentant; men Valget

blev ikke approberet fordi B. var Svigersøn af en Mand, som allerede var Borgerrepræsentant. Et nyt Valg blev derfor foretaget og hele 2 Borgere mødte for at afgive Stemmer. Den første af disse stemte atter paa J. O. B., idet han forlangte Protocollen tilført, at der efter hans Overbeviisning ikke i Byen fandtes nogen Anden, der var skikket til dette Hverv. Dernæst fremstod den anden Vælger, en djærv Mand ved Navn Søren Smed, som paa sin Side forlangte Protocollen tilført, at naar det virkelig var saaledes bevendt med Byen, at der blandt alle dens Borgere kun fandtes 4, der vare skikkede til Borgerrepræsentanter, saa stemte han for, at hele Borgerskabet skulde gaae overstyr.

— Har De Lyst, kan De faae Forhandlingsprotocollen at see.

— Nei Tak! jeg troer Dem nok; Historien var der da heller ikke meget ved. Kjender De ikke en anden som knytter sig her til Stedet, og som omhandler et Mord, et storartet Bedrageri eller saadan Noget?

— Her til Stedet? Aa jo — paa en Maade; Byfogden og Borgerrepræsentationen har jo maattet holde for, lad da Touren ogsaa komme til Fattigcommissionen.

Saa hør da:

— Den gamle Doctor M. havde aldrig studeret, han var oprindelig tydsk Barbeer og var, efter hvad der fortælles, ved en Navneforverling befordret til Districtslægeembedet i Skagen.

En Dag faaer Doctor M. Besøg af en Tilreisende, der fremstiller sig som en anseet Læge fra Aalborg; han vilde hilse paa sin kjære skagenske Collega. Denne følte sig uhyre smigret ved Besøget og Modtagelsen var hjertelig.

Naturligviis dreiede Samtalen sig hovedsagelig om den Videnskab, de dyrkede i Forening, og M. betroede sin Gjæst, at han havde en Fattigpatient med en meget farlig Benskade, hvorom han gjerne vilde erfare hans gode Mening.

— Naturligviis er det mig umuligt, sagde den Fremmede, bestemt at udtale en saadan, forinden jeg selv har taget Skaden i Øiesyn; men efter den Beskrivelse, De der har givet mig, forekommer det mig nødvendigt, at Benet maa sættes af.

— Accurat min Mening, Hr. Doctor.

— Naa-saa maa den vel være ufeilbarlig og saa bør De heller ikke opsætte Handlingen.

— Ja, men —

— Jeg forstaaer meget vel Deres Betænkelighed; det er en egen Sag at forberede den stakkels Patient paa den forestaaende smertefulde Operation; men naar De ret klart forestiller ham Nødvendigheden —

— Det er ikke det, jeg mener; i den Henseende gaaer det nok; — men, seer De, jeg er ikke vant til den Slags Forretninger og da De nu netop er tilstede —

— Saa ønsker De at jeg skal foretage Amputationen?

— Ja, det var rigtignok mit inderligste Ønske.

— Vi ville faae at see; jeg vil hjertelig gjerne være Dem til Tjeneste.

Efterat have tilbragt en meget behagelig Aften hos sin Collega fulgte den fremmede Læge næste Dag med ham til Patienten, hvor Amputationens Nødvendighed blev constateret. Han gjentog sit Løfte om at ville sætte Benet af; men da en Arbeider er sin Løn værd, vil Ingen forundre

sig over, at han kunde ønske at blive betalt for en Uleilighed, der kom hele Communen tilgode.

Fattigcommissionen blev ihast trommet sammen til et Møde her paa Raadhuset og man blev uden Vanskelighed enig om et Honorar af 30 Rd., der strax udbetaltes Lægen, eftersom denne agtede at reise næste Formiddag saasnart Amputationen var fuldført.

Ved et Gilde, som Commissionens Formand, Hs. Velærværdighed Præsten, om Aftenen gjorde for den Fremmede, blev denne Hædersgjæsts Skaal udbragt og tømt med stor Acclamation af de glade Skagboere, der betragtede hans Ankomst i et saa nødvendigt Øieblik som en Himlens Tilskikkelse.

Den følgende Morgen begav, efter Aftale, den gamle Doctor sig til sin lærde Collega for at afhente ham til Forretningen; men der ventede ham en aldeles uforklarlig Overraskelse:

Hr. Collegaen var ikke i sit Logie og havde heller ikke været der om Natten, dog antog man, at han snart vilde komme, eftersom han endnu Intet havde betalt for sit Ophold. Bagage havde han rigtignok ingen af, men man kunde dog umulig troe noget Slet om en saa anseet Mand. Blot der ikke var tilstødt ham et Uheld.

Man gjættede og gjæitede for at udfinde Aarsagen til denne besynderlige Udebliven, man ventede og ventede paa at han skulde komme igjen eller paa at finde Gaadens Opløsning: Doctoren ventede og gjættede, Fattigcommissionen ventede og gjættede, hele Skagen ventede og gjættede; men Ingemeget hjalp det; Benet blev siddende hvor det sad, og de 30 Rd. lod til at være sløitne.

Først lang Tid efter modtog Skagens Politi en Skrivelse fra Byfoged, Justitsraad Gad i Sæby, hvoraf fremgik, at den foregivne Læge havde været en forløben Bagersvend fra Aalborg. Da Personen var taget ved Vingebenet for en Mængde Bedragerier og Plattenslagerier, ønskede Justitsraaden gjerne at erfare Noget om hans Forhold i Skagen.

— Hvorvidt de herfra meddeelte Oplysninger har været Vedkommende behagelige, veed jeg ikke — saaledes end'e vor Cicerone —, men det veed jeg, at aldrig har Nogen forstaaet bedre at tage en heel Commission og mange Andre ved Næsen end Bagersvenden fra Aalborg.

Med dette ringe Udbytte forlade vi nu Raadhuussalen for igjennem Forstuen at passere den Dør, som fører tilvenstre.

— Men Du milde Skaber! hvor ere vi bragte hen? Hu, ha! Existerer der endnu Tortur paa Skagen eller hvad betyder de Redskaber, man vel har søgt at skjule her langs Væggene, men hvoraf dog saa meget titter frem, at man faaer Indtrykket af at befinde sig i et Martrekammer, et Indtryk, der ikke svækkes ved, at to aabentstaaende Siddøre tillade os at see heelt ind i et Par skumle, ubeboede Fangeceller. Man kommer uvilkaarlig til at tænke paa Titelvignetten til Sanson's „Pariserskafottets Historie", naar man her i dette Kammer seer en blodfarvet Spand, af hvilken nogle ubrgribelige Instrumenter rage frem og ved Siden af en større, af et Lagen eller Stykke Seildug ophyllet Gjenstand. En lang gaffelformet Jernstang stiker som en truende Arm ud fra denne Gjenstand og holder Lagenet saa meget oppe, at vi skimte et stort Kar af

samme Farve som Spanden. Rundt om paa Væggene viser sig andre mystiske Instrumenter.

— Min Gud, hvad betyder dog alt dette! Er den strænge Justits paa Skagen i den Grad blodtørstig? ligger der maaskee endnu et gispende Legeme — saaledes som paa Billedet — skjult under dette Lagen? Maaskee har det sidste Offer været en Strandtyv eller Arrestforvarerens ulykkelige Kone? — Mine Nærver angribes — jeg vil ud!

— Men hvad i al Verden gaaer der af Dem? Hvad er det for en blodtørstig Justits, De taler om og hvad mener De med det gispende Offer, som skal ligge under dette Lagen?

— Saa sig mig da, hvad betyder disse blodrøde Redskaber og hvorfor dækker man dem til, naar de ikke skjule noget Skrækkeligt?

— Jeg troer De vil! maae vi da ikke beskytte Byens Sprøite ved at tildække den, og har vi ikke her Lov til, som andre Steder, at male vore Brandreqvisiter røde?

— Sprøite! Brandreqvisiter! Er det sandt? — ja! Det forandrer Sagen; det kunde De have sagt straa. — Men De kan dog ikke nægte, at Omgivelserne og det Meget, man hører, nok kunde bringe En paa de værste Tanker. Det kunde da heller ikke falde nogen Fornuftig ind at antage, at Sprøiten, med hvad dertil hører, opbevares paa et Sted, hvor det maa være et yderst vanskeligt og langvarigt Stykke Arbeide, at faae den ud og ind, op og ned.

— Ja, hvad veed jeg, det maa De tale med Magistraten om.

— Godt Ord igjen!

Da mit Sind nu er bragt til Roligheed, vil jeg dog kaste et Blik ind i Arrestlocalerne. Fy! Er det muligt, at en Dommer kan være berettiget til at spærre en Varetægtsarrestant ind i et saadant afskyeligt Hul, 3 Alen i Bredden, 4 i Længden, med et Vindue, der er 8 Tommer paa den ene Kant og 4 paa den anden, med Fyrretræes umalede, og, som Følge deraf, i høi Grad tilsølede og malpropre Vægge? En smal Brix, et fastnaglet Bord og, for den ene Celles Vedkommende, en Garnvinde, danner Bohavet.

— Sidder her ofte Arrestanter?

— Det er sjeldent; men det kan træffe. Folk ere her skikkelige.

— Skikkelige! ja det maae de være, ellers vilde de vistnok ikke behøve mere end et godt Spark for at sprænge disse Vægge.

— Deri har De Ret; de ere ikke meget stærke. Det er heller ikke nødvendigt.

— For Øieblikket er her altsaa ingen Arrestanter?

— Jo — een.

— Hvor er da han?

— Gud maa vide det! Han gaaer ude omkring, hvor han selv lyster.

— Ah! nu kan jeg forstaae hvorfor Arrestanterne ikke gaae igjennem Væggene.

— Naa, kan De begribe det; det var endda godt!

Jeg frygter for, at vor Fører har noget med Politi- eller Communalvæsenet at gjøre; thi han forekommer mig noget kort for Hovedet paa dette Terrain. Lad os der-

for gaae videre, maaskee bliver han mildere naar vi komme udenfor.

Fra Raadhuset begive vi os nu paa Veien til den gamle Kirke. Skjøndt vor Fører ikke kan være med, men først lover at slutte sig til os naar vi ere derude, kunne vi dog ikke fare vild, Kirketaarnet, der vedligeholdes som Sømærke, rager høit op af Sandet og viser os den Retning, vi skulle tage.

Det er en eiendommelig pompeiansk Tanke, at vide saadan en heel stor Kirke begravet og det kan ikke nægtes, at det vilde være høist interessant, hvis man kunde ligge ned igjennem Sandet og see hvorledes der saae ud paa den Tid, Ødelæggelsen fandt Sted.

— Nu vel, det lader sig gjøre; medens vi ere underveis skal jeg ved Hjælp af Hr. Tolder Olaus Olavius beskrive Dig St. Laurentii Kirkes Indre; desto mere levende vil din Phantasie være, naar vi have Overbeviisningen om, at den ligger under os. Følg nu med:

Kirken er af imposant Størrelse (den skal være den længste Kirke i hele Vendsyssel) og er efter Sagnet opført af Skotter og Hollændere, som fordum fiskede under Kysterne. Bygningsmaaden er gammel-gothisk. Den er solid bygget, men desuagtet forfalden; hvorfra skal vel Pengene tages til dens Vedligeholdelse? Kirken selv eier Intet og Indvaanerne, de stakkels Fiskere, ere ved deres Markers Tilintetgjørelse af Sandflugten geraadede i stor Nød og Fattigdom; heller ikke indkommer Synderligt i det Bækken, som til Fordeel for denne Kirke er udstillet paa Bryggen i

Helsingør, og hvori de Søfarende, der heldigt have passeret Skagen, kunne nedlægge en Pengegave efter Behag.

Vær nu saa god at gaae med indenfor, saa ville vi læse Gravskrifterne, der rigtignok ere temmelig trivielle. Vi staae foran en Liigsteen med følgende Inscription: „Her ligger begrafet Erlig og gudfrygtige Pige Maren Michelsdatter, som døde her i Schagen Aar 1625 den 27de Octbr. Gud gifve hende en glædelig Opstandelse med alle guds udvalgte paa den Øderste Dag." En anden Gravskrift lyder saaledes: „Peder Thomes latinsk Skolemeester. Item Elle Nielsdatter oc II B. (skal nok betyde 2 Børn). Her er den Mærkværdighed at iagttage, at den latinske Skolemester vender anderledes i Kicken end de andre Døde; paa Væggen ovenover hænger en Tavle, hvorpaa Du kan læse følgende Indskrift: „Her nedenfor ligger begrafvet, hederlig og vellærde Peder Thomsen, latinsk Skolemester i Schagen, fød i Hjørring, som død: 1655 den 7de August med sin K. Hustru Elle Nielsdatter, fød her i Præstegaarden og døde Aar 16— den— og deres K. Børn. Gud gifve dennem en glædelig Opstandelse."

Vi komme nu henimod Alteret og læse Følgende paa en Liigsteen: „Her hviler hæderlig og vellærde Mand H. Chr. Petersen Alb, fordum Sognepræst her i Schagen i 16 Aar, som hensov i Herren den 16de Octbr. 1646 i sit Alder 43 med sin K. Hustru, ærlig og gudfrygtig Qvinde Anne Nielsdatter, som Herren bortkaldede den 16. og ligger her under 3 af deres Børn, som ere døde i Herren". Ved Siden af ligger en Gravsteen med en lang Inscription, der lyder saaledes: „Under denne Steen er nedlagt den der var Jord og kunde blive til Muld af Vel-

ærværdige og nu sal. Mathias Hemmer, der selv var o; lærde andre at være af de levende Stene som opbygges til det Aandelige, 1 P. 2, 5. Han som var den Hellige Aands Tempel og en redelig Lærere udi Guds Tempel. En Søn af sal. Raadmand Christopher Hemmer og sal. Søster Foß, fød udi Aalborg Ao. 1700, 2. Apriil, blev Student og Hører i Aalborg Skole Ao. 1715. Af 4de Lectie Hører, Sognepræst paa Schagen 1721, givt første Gang med nu sal. Jomfru Magdalene Bugge Ao. 1723, ved hende Fader til en Datter (den nu salige Jomfru hande altsaa Børn), som 8 Aar efter Moderen, 21 Aar før Faderen, er indgangen i Evigheden. Givt anden Gang med Jfr. Anna Maria Sørensdatter Ao. 1727, nu hans sørgende Enke; blev beskikket til Provst over Hornsherred Ao. 1742, døde 17. Juni 1753.

Midt i Kirken støde vi paa en Tavle med latinsk Indskrift over Provst i Skagen Povel Nicolai, som døde 1601; ovenover Inscriptionen staaer afmalet nogle grædende Figurer i Sørgedragt.

Herfra komme vi ind i Sacristiet, hvor vi finde henslængt en gammel forraadnet og forreven dansk Bibel, paa hvis bageste Side læses Følgende: „Ingen skal tænche, at denne Kirkens Bibel er saaledes lacereret under min Tilsiun, men saaledes fandt jeg den for mig, da jeg antoeg Ministerium, og maae være skred af min saltg Formands smaae Børn, som løb her i Huset, da jeg hidkom selvraadige Ao. 1619. **Idus Junii Paulus Henningiades Kyng.**"

Vi standse nu foran Prædikestolen og læse paa den i forgyldte Bogstaver bl. A.: „**Niels Larsen**, Boremester" og „**Niels Thomsen**, Boremester" med vedføiede Bomærker.

Nu træde vi ind i Choret og finde her ophængt Portraiter af de fornævnte Borgemestere, ligesom ogsaa Portrait af Byfoged **Mathias Brandi**, hvert af dem forsynet med Vedkommendes Bomærke. 1586 blev Choret bygget, og Prædikestolen skjænket til Kirken (formodentlig af de fornævnte Borgemestere) 1583, hvilket staaer angivet paa Prædikestolen. Paa en af Klokkerne staaer Aarstallet 1579 og under Hvælvingen over Alteret staaer malet Kong Christian den Sjettes Navnetræk, men heraf kan ikke med Vished udledes Kirkens Alde, der vist ligger meget længere tilbage i Tiden. Dobefonden er udhuggen i en Graasteen, Dækselen er pyramideformet og forfalden. Altertavlen er meget smuk og zierlig; den er af Billedhuggerarbeide og fremstiller flere Scener af den bibelske Historie; deriblandt Christus paa Korset midt imellem de to Røvere; men disse sidste fremstilles her korsfæstede med begge Hænder bag over Træet og med Benene løst hængende. Ovenover Altertavlen findes et Billede forestillende Maria med Barnet, som skal være et antikt Mesterværk. Paa Alteret staaer to Lysestager, skjænkede til Kirken af den tidligere Præst Hr. Povel; paa hver af disse Stager er indgraveret paa Latin følgende Indskrift: „Forbandet være den Tyv, som stjæler denne Lysestage."

Vi forlade nu igjen Kirken og komme ud paa Kirkegaarden, hvor vi læse Gravskrifter over Niels Jensen, Borgemester i Schagen, død den 10de Juni 1621. Søren Nielsen Brandi, fordum Borgemester, død 1630, og Anders Nielsen, død 1630. Fremdeles læses paa en Liigsteen Følgende: „Her hviler S. L. **Christen Løkesen Søyenmand** af viid og Hjerne, I Trondhjem blev han født, i Trond-

hjem blev Student, paa Schagen nød han Byfoged Brød, paa Schagen er han død, Aar 1710. Naar vi endelig have læst et eenslydende Vers over to Skippere fra Aabenraa, Jørgen Rolufsen, forulykket ved Skagen 1760 og Frees, forulykket 1763, forlade vi dette Sted og begive os udenfor Kirkemuren.

Dog førend Flyvesandet igjen lukker sig vil jeg bede Dig standse og see Dig om; Du finder da her imellem Kirken og Vesterby en heel lille Ferskvandssø, dens Navn er Hofsø; den er 100 Favne i Bredden, $^1/_{16}$ Miil lang og er overalt 5 a 6 Favne dyb. Enhver, uden Forskjel, er det tilladt at trække sit Garn her og det lønner nok Umagen; thi der er Skaller, Gjeder og Karusser, baade fede og velsmagende, i Overflødighed. Men nu fyger Sandene, vi ere i Aaret 1789 og af Seen er der kun to smaa runde Huller tilbage; sex forsultne Skaller findes endnu deri, de sidste af den talrige Befolkning; de ere uspiselige, det ubarmhjertige Flyvesand er endogsaa trængt ind i de ulykkelige Fiskes Maver; Sandet fyger bestandig og det sidste Spor af Hofsø er forsvunden; endnu pibler Vandet frem i Nærheden af den sidste Kirkeluge og de Syge vandre St. Hans Aften derhen for at toe sig deri og kaste Smaasiilinger i „Helle Kjaalen" for derved at komme til Helbred; men selv denne „hellige Kilde" er nu tilstoppet af Sandet. Den Sidste, der vaskede sig deri var Johanne Michelsdatter, som døde Nytaarsdag 1780, men først opgrov hun alle de nedkastede Mønter.

Om bemeldte Hofsø haves forøvrigt følgende Sagn: Førend Seen blev til, stod der paa Stedet en Gaard, som var beboet af en gammel Mand, der forstod noget mere

end sit Fadervor. En Dag, da den gamle Bonde blev syg, sendte han Bud efter Præsten; denne indfandt sig, men forfærdedes meget ved istedetfor den Syge at finde en So i Sygesengen, hvorfor han tog Flugten saa hurtig Benene kunde bære ham. I Hastværket forglemte han at medtage Alterbogen, som han havde lagt fra sig paa en Stol, og sendte ved sin Hjemkomst Degnen efter den. Da denne kort derpaa ankom til Stedet, var den Naturbegivenhed foregaaet, at Jorden havde aabnet sig og opslugt Gaarden med alt Levende og Dødt, efterladende et stort ferskt Vand, hvorfra senere endeel Huustømmer og andre Sager, bemeldte Gaard tilhørende, ere opdrevne; men Stolen med Alterbogen fandt Degnen staaende uskadt paa Bredden.

Men tilbage til Nutiden!

Det er en overmaade besværlig Vandring, Klitte op og Klitte ned, altid gjennem det dybe Sand, hvis lette og vilde Flugt dog mere og mere standses og kues ved nidkjære Bestræbelser af den Mand, til hvem dette Hverv er betroet. Endelig ere vi ved Maalet og der kommer vor fortræffelige Fører.

En underlig Følelse griber os paa dette Sted; thi — som H. C. Andersen har sagt i „en Historie fra Klitterne" — „Sandflugten har dækket de mægtige Hvælvinger. Klittjørn og vilde Roser voxe hen over Kirken, hvor Vandreren nu skrider hen til dens Taarn, der peger op af Sandet". Det er smukt og det er sandt: hist rager et betydeligt Stykke af Taarnet tilveirs, her groe Tjørn og vilde Roser — av! det maa vore Been bekjende og — dybt under os ligge „de mægtige Hvælvinger."

— Det gjør mig ondt, siger vor Fører i en spottende og drilagtig Tone, der aabenbart viser, at hans gode Lune endnu ikke er vendt tilbage —, det gjør mig ondt, at jeg skal rive Dem ud af Deres poetiske Illusion; men Andersen har bundet Dem Noget paa Ærmet.

— Nei, nei, min gode Fører! her skorter nok Deres Viden; her lader det til, at jeg veed lidt bedre Besked end De.

— Og hvor har De da ellers faaet Deres udmærkede Besked fra?

— Fra en Kilde, hvis Rigtighed De nok skal lade være at bestride; jeg har den — bliv nu bare ikke flau, min gode Fører — jeg har den fra Trap's Beskrivelse af Kongeriget Danmark, i hvilket ufeilbare Værk det hedder: Skagens Kirke „blev paa Grund af Sandflugten nedlagt 1795 og er senere aldeles tilføiet". Stik mig den, om De kan!

— I Sandhed, Intet er lettere! Behag engang at sammenligne dette firkantede Taarn med andre Kirketaarne af samme Construction, og sig mig saa: hvormeget antager De, efter Forholdet, at der deraf stikker under Sandet?

— Omtrent en Tredievart.

— Rigtig. Men hvis nu hele den store Kirke med Tag og Hvælvinger ligger tildækket herunder, hvormeget af Taarnet maa saa være begravet?

— Lad mig engang see — mindst Totredievart.

— Rigtig; det antager jeg ogsaa. Og hvor høit maatte saa Taarnet være?

— Det er ikke saa let at sige; men det maatte da idetmindste være som Rundetaarn.

— Jeg kan see, De har et godt Øiemaal. — Troer De nu virkelig, at man har givet Kirken et saa uhyre Taarn, og staaer en saadan Høide i Forhold til dets Omfang og Murens Tykkelse?

— Ja det maa det vel; her er sagtens Syn for Sagen.

— Følg mig saa her hen til Taarnet. Seer De de Muurkramper eller Jernankere, som sidde fast deri og i Forbindelse med hverandre danne en spids Vinkel?

— Jo, dem seer jeg meget godt.

— Naa, hvis De saa forstaaer Dem Noget paa Bygningskonsten, saa vil De deraf kunne see, at ved disse Jernkramper har Sparværket af Kirkens Tag været befæstet til Taarnet og følgelig vil det Ene med det Andet tilstrækkelig kunne overbevise Dem om, at hverken Tag eller Hvælvinger ere der mere.

— Men hvad er det, De paastaaer?

— Sandheden. Kirken er i Slutningen af forrige Aarhundrede nedreven; Muurstenene ere solgte ved offentlig Auction. Der lever endnu gamle Folk i Skagen, som kunne stadfæste mine Ord. See engang den Mængde Muurbrokker, her ligge spredte; hvorfra troer De at de hidrøre?

— Skulde det virkelig være saaledes?

— Saaledes er det. Naar vi komme tilbage til Byen skal jeg udvege Dem flere Huse, som beviislig ere opførte af Steen fra Skagens gamle Kirke.

— Og Borgemestrene og Raadmændene med samt deres Bomærker, hvor ere de blevne af?

— Mærkeligt nok — Ingen veed Noget derom.

— Naa saaledes! Ja da synes det mig ikke saa mærkeligt endda.

— Saa? Nu er De vist klog igjen. Hvor ere de da blevne af?

— De hænge utvivlsomt paa deres oprindelige Plads; thi vel tør jeg ikke bestride, at Tag og Hvælvinger ere nedbrudte og bortførte; men længe forinden har Kirken været halv fyldt med Flyvesand og man har følgelig været nødt til at lade Inventar og Konstsager blive hvor de vare.

— De siger Noget. Det er saamæn aldrig før faldet mig ind.

— Der kan De see, og Tak skal De ha'e, min gode Skagbo, fordi De dog tillader mig at beholde noget af min „poetiske Illusion".

— Vær saa artig! De kan saamæn gjerne have Ret; det er høist rimeligt, at De har Ret. Aa, vær saa god at formelde min Compliment til Professor Andersen.

Seet fra en af de høie Klitbakker østen for den gamle Kirke, tager Skagen sig storartet og malerisk ud. Med sine for Størstedelen teglhængte Huse, strækker den sig i en Vinkel af henved en halv Miil fra Plantagen til det nye Fyrtaarn. Ogsaa Kirken og det gamle ottekantede Fyrtaarn bidrage til at gjøre Illusionen levende. Det er som man overskuede en stor Stad og Øiet fryder sig ved det bevægelige Billede af store og smaa Seilere, med og uden Damp,

der uophørlig fare forbi paa den store bølgende Verdens-route.

Jeg har imidlertid været saa vidtløftig i min Beskrivelse af Detaillen, at man nok vil tilgive mig, naar jeg gaaer let hen over Totalindtrykket; det er desuden paa høie Tid, at vi komme hjem paa Gjæstgivergaarden og anvende vore bedste Bestræbelser paa at forsone vor gode Værtinde, der nok kan have Grund til at være lidt ærgerlig paa den Slags Reisende, som nyde deres Maaltider ude i Byen. Heldigviis har den lange Spadseretour givet os Appetit og Tørst.

Kort Tid efter sidde vi ved det appetitlige Aftensbord, og denne Gang er der Fisk, kan Du troe, kogte Rødspætter, som Du neppe i dit Liv har smagt Mage til. „Fisken vil svømme" siger en bekjendt Spiseqvarteers Vittighed; vi lade det derfor heller ikke mangle paa det behørige Flydende, hvorved dog ingenlunde maa forstaaes det brakkede Drikkevand, der i Udseendet ligner tyndt Øl.

Stemningen er fortræffelig; Spillebordet bliver sat frem og L'homberen gaaer sin Gang til Søvnen endelig kræver sin Ret.

Vor Kudsk har faaet Ordre til at holde sig færdig til Reisen næste Morgen. Intet er hidtil forsømt — God Nat!

Vor Tid er udløben; enten vi ville eller ei, maae vi for denne Gang byde Farvel til Skagen, det lykkelige Skagen, som idetmindste to Gange i dette Aarhundrede har vundet det store Lod.

Du seer tvivlende paa mig, idet Du spørgende gjentager: to Gange?

Ja vist, to Gange! jeg veed nok hvad jeg siger. Den ene Gang mindes Du nok, det var da de 5 skagenske Fiskere vandt de 50,000 Rd. i Classelotteriet og den anden Gang var i November 1838, da „de rige Strandinger" indtraf.

Hvad vil det sige, „de rige Strandinger", spørger Du.

Naa saa det veed Du ikke? ja, ja — kom bare tilvogns, saa skal jeg deelagtiggjøre Dig i min Viden, medens vi ere underveis. Husk paa, Vognen rumler ikke paa Skagens Gader, saa der er Intet iveien for at Passiaren kan gaae. — Kjør Kudsk.

Det var altsaa om den store Gevindst, Skagboerne fik i 1838, jeg skulde fortælle: Det behagede et stort amerikansk Skib — Brig, Bark eller Lignende — at rende mod det Karpe Hjørne og sætte sig fast ret udfor den gamle Fyrbakke. Veiret har sandsynligviis været strængt, jeg veed det ikke, nok er det, at Skibet stod der og at baade Capitain og Besætning kom lykkelige i Land. Skibets Navn var Marschal, det kom fra St. Petersborg. Samme Aften eller Nat passerede et andet amerikansk Barkskib Veien; det blev vildledet af Lanternen fra Marschals Dæk og rendte sig fast et godt Stykke nordligere paa Grenen, omtrent udfor hvor nu det nye Fyr har sin Plads. Ogsaa Mandskabet fra dette Skib, ialt 24, foruden Capitainen, fik lykkelig og vel fast Fodfæste. Skibets Navn var Orinocco, det kom fra Sverrig.

Naa, jeg skal love for det, de følgende Dage bleve travle i Skagen: der var Noget at hjærge. — Marschal

var fornemmelig ladet med: Dreiler, Munderingslærreder, Sengefjær, præparerede Penneposer og Krølhaar, og Orinocco med Jernskinner og Rundjern i alle mulige Dimensioner.

Efterat der var bjærget en Ubetydelighed af Ladningen forlangte Capitainerne Resten solgt ved Auction. Forlangendet var en Lov og begge Skibe med iværende Ladning tilsloges et Interessentskab for en ubetydelig Sum i Forhold til de uhyre Værdier, der vare Gjenstand for Hammerslagne.

Interessentskabet lod nu bjærge hvad det kunde, og reddede for store Summer. En Actie i Interessentskabet kostede for Marschals Vedkommende c. 72 Rd. og for Orinoccos 100 Rd. At opnaae en eller flere saadanne Actier betragtedes som en stor Lykke; allerede Dagen efter at Actieselskabet var dannet, blev der givet Ihændehaverne betydelig Avance paa saadanne Actier, de bleve betalte med indtil 600 Rd.; men det var endda ikke for dyrt kjøbt, idet enhver Actie gav et Udbytte af mindst 1100 Rd.

Da Alt var bjærget blev der berammet Auction og fra hele Landet strømmede Liebhavere til. Auctionen varede i flere Uger. Een Dags Auction krævede i Regelen flere Dage til Udlevering, og man kan gjøre sig et Begreb om de Værdier, der her var Tale om, naar det som en Kjendsgjerning kan anføres, at hvergang Hammeren faldt, gjaldt det en Sum af fra 500 til 1500 Rd. og at den daglige Salgssum udgjorde fra 10,000—60,000 Rd.

For blot at nævne det tilsyneladende mindst Værdifulde, Penneposerne, af hvilke der var bjærget c. 400 Baller, vil jeg anføre, at hver især af disse indbragte en Sum af 350 à 400 Rd., der dog var langt under den virkelige

Værdi. Af Sengefjærene skal der have været ikke mindre end 4000 Baller à 12 Lpd., der betaltes fra 5 indtil 16 Rigsdaler pr. Lpd. Krølhaarene vare opsamlede i høie Stakke og indtoge et betydeligt Areal, den ene tæt ved Siden af den anden.

Hvad Orinoccos Jernladning angaaer, da har Øienvidner fortalt mig, at man umulig kan gjøre sig noget klart Begreb om de uhyre Stabler af Stænger, der laae ophobede paa Stranden. Ved ethvert Bud kunde man bestemme sig fra 20 indtil 100 saadanne Stænger. — Alene Provianten fra dette Skib skal have fyldt betydelige Pakhuusrum. Skibet selv var splinternyt og paa sin allerførste Reise; indvendig var det heelt igjennem beklædt med tykke Mahogni Planker.

Auctionen havde, som meldt, allevegne fra hidkaldt en Mængde Handlende og deriblandt et overveiende Antal Jøder. Om Dagen var man til Auction og om Natten laae man i store Søsterfenge paa Gulvene og holdt Børs, idet der blev handlet om Dagens Kjøb.

Som sagt, det er det største Lod, der i Mands Minde er tilfaldet Skagen og vist er det, at flere betydelige Formuer hidrøre fra denne Affaire.

Efter Rygte gik det Marschals Capitain ilde ved Hjemkomsten; det hedder at han blev dragen til Ansvar for sin uforsvarlige Handlemaade, ja det fortælles endog at han blev hængt; men det er sagtens en Fabel, hentet fra Skagboernes egen Phantasie.

Orinoccos Capitain skal selv have været Eier af Skib og Ladning; men formodentlig have begge Dele været godt assurerede.

Gud bevares hvor det gaaer besværligt og langsomt fremad; endelig kjøre vi dog ned til den østre Strand, hvor Havkanten, som vi skulle følge, idag da det er temmelig Høivande, skraaner brat og stærkt og gjør Passagen næsten livsfarlig. Det er fast ubegribeligt, at Vognen ikke vippes over og kaster os ud i Kattegattet; den ene Bølge efter den anden slaaer hen under os, som om det var deres fælles Ønske, at „skyde til Vognen, medens den hælder".

— Holdt, holdt, Kudsk! For Gud i Himlens Skyld, hvor vil Du hen? Du dreier jo vore Heste, som om Du vilde stikke af med os lige lukt over til Sverrig.

— Vi maae lidt længere ud.

— Længere ud! er Du gal? Vil Du drukne os?

— Nei, bevares! Vi maae længere ud i Vandet for ikke at blive stikkende i „Qvæget".

En tille Bæk kommer paa dette Sted rislende ud fra Klitterne paa vor høire Side, den har hulet sig et Leie som en dyb Grøft, tæt ned til Stranden, hvor vi kjøre.

— Aa, Du med dit „Qvæg!" Stranden er jo fast og sikker; kjør kun lige ud, her er ikke mindste Fare.

Istedetfor at svare leverer Kudsken mig Tømmen og springer af Vognen. Han træder hen paa det „faste og sikkre" Sand, som jeg vilde at han skulde kjøre over, og det gynger under ham som om han stod paa et i Luften udspændt Lagen; men dette varer kun et Øieblik; thi han begynder allerede at synke og maa anstrænge sig betydelig for at komme op igjen.

— Saa vil Herren nu tro mig?

— Jo, Svoger! jeg erkjender din Overlegenhed i Qvægforstand.

Tømmen tilbageleveres i de rette Hænder, Bølgerne slaae heelt op over Vognfadningen, men det varer kun et Øieblik og vi ere atter i Havkanten.

Gjennem Vand, Sand og Forhindringer gaaer det saaledes fremad en god Timestid. Vore Heste trænge til at faae lidt Brød og vi gjøre Holdt.

— Jeg gaaer lidt iforveien, Kudsk! Pas paa, at Du faaer mig op igjen.

En Fodvandrer har omtrent holdt Skridt med os lige siden vi forlode Skagen. Efter Udseendet at dømme er det en gammel Fisker.

— God Dag, min gode Mand! De hører hjemme i Skagen?

— Ja vel, Herre!

— Og hvor agter De Dem hen?

— Til Aalbæk. Vil Herren ogsaa gaae.

— Blot et lille Stykke; vi kunne følges ad.

Vi have neppe tilbagelagt et halvthundrede Skridt før vi standses af en Grøvt; den er udhulet af en Bæk, som kommer frem fra Klitten.

— Nei, ikke springe over, min gode Skagbo; jeg har nok Lyst til at følge Aaen et lille Stykke ind imellem Klitterne. Vil De være med?

— Gjerne.

Saa vandre vi da langs Bredden ind imellem de nogne Sandklitter; men her træde vi ikke længere paa det hvide

Sand; nei langtfra! vi vandre paa et Tæppe af Bær og kunne ikke flytte Foden, uden at knuse dem tusindeviis, saaledes at Sandet, for hvert Trin, farves af deres blaa-røde Saft.

— Hvad kalder De disse mageløse, yppige Bær?

— Rævlinger.

Istedetfor at følge Aaløbet tilvenstre, bliver jeg staaende foran en høi Sandbanke, der er beplantet med Marehalm.

— Der maae vi op.

— Tør inte.

— Hvorfor!

— Fordi det koster en stor Mulct, hvis Sandflugtscommissairen seer det.

— Er der intet Andet iveien; Sandflugtscommissairen er for Øieblikket langt borte — derop maa jeg; følg mig.

Et Øieblik efter er jeg paa Toppen og Skagboen kommer kravlende efter.

Jeg har i min Levetid været underkastet adskillige Overraskelser; men aldrig nogen som denne. Min Forventning gik ud paa her bagved at finde sammenhængende Rækker af Sandbjærge, og jeg finder tvertimod en yndig grøn og frodig Dal med græssende Hjorder og oversaaet af smaa nydelige Avlsgaarde.

— Men hvor i al Verden er jeg kommen hen. Hvad er dette?

— Det? Det er Skagsogn.

— Skagsogn? Vil det sige det samme som Skagens Landsogn?

— Javel. Skjøndt de dernede boe indklemte imellem Sandklitter, staae de sig godt, maa De troe; inde bag

Sandklitterne findes mange smaa frodige Engstrækninger, der i de senere Aar ere fremstaaede efterat Klitterne ere beplantede, saa de indseer selv, at vi ikke burde gaae her og træde Plantningen ned. Skagsogns Beboere have et betydeligt Opdræt af Ungqvæg, og forresten ernære de sig ved Fiskeri.

— Har man da Intet mere at befrygte af Sandflugten? det forekommer mig dog, at Naboskabet er uhyggeligt nok.

— Naar De kommer til Landsognet fra Skagen og kjører op fra Stranden længere nordpaa, kommer De over en jevn Sandflade, hvorpaa der ikke findes grønt Straa. Her har det gamle Tranested ligget; det er gaaet under af Sandflugten i Løbet af de sidste 16 Aar; den samme Skjæbne truede de nærmeste Eiendomme, Jens Chr. Madsens og Thomas Tranes, da vor nuværende Sandflugtscommissair, ham jeg nødig vilde fornærme ved at gaae her, fik Embedet. Sandmiler af betydelig Høide, saaledes som De selv kan overtyde Dem om, ved at kaste Blikket i nordvestlig og vestlig Retning, laae tæt op til disse Eiendomme; de vare aldeles ubeplantede og beredte til at flytte sig og sluge Alt; men, uagtet det tidligere og indtil da havde været anseet for en Umulighed at redde disse Eiendomme, paa Grund af de uhyre Sandmasser, der væltede sig frem imod dem, saa tog vor dygtige Sandflugtsmand dog i 1860 fat paa Arbeidet og dette er nu ved ham udført saaledes, at de nævnte Eiendomme kunne ansees for sikkrede.

Den for 5 Aar siden aldeles ubeplantede Tornbakke-Rimme — saaledes fortsatte Skagboen, der var kommen aldeles i Extase ved at omtale Sandflugtens Dæmpning —

staaer nu ifort et smukt lysegrønt Klittagstæppe, og jeg erklærer dristig denne Plantning for den største og smukkeste, der nogensinde er udført paa eet Sted i saa kort Tid. Jens Chr. Madsen og Thomas Trane kunne nu trygt beboe og drive deres Eiendomme og den Sidste, der før var belavet paa at komme til at fraflytte sit Sted, har for 2 Aar siden opført sig den smukke nye „Rolling" med de malede Bindingsværks Stolper, De seer hist henne; var ikke Sandflugten saa kraftig bleven dæmpet paa dette Sted skulde han nok have ladet det være.

Min Kudsk venter, det er det Bedste, at vi komme tilbage til Vognen. Vi følge en anden Arm af Aaen end den vi kom ad og ere atter ved Stranden.

Jeg har underveis yderligere lagt Mærke til, at min Følgesvend er godt bekjendt med Forholdene her, saavel hvad Nutid som Fortid angaaer; men mine Forsøg paa at pumpe ham ere hidtil strandede.

— Naa, min gode Mand, nu skal De ret have Tak for hvad De har fortalt mig. Maa jeg til Gjengjæld indbyde Dem til at nyde en Snaps og en Bid Brød med mig her ved Vognen.

Det var Noget for den Gamle; han tager med god Appetit Deel i Maaltidet. Pumpen vil dog ikke ret gaae endnu, jeg vedbliver derfor at spæde den op med Flasken.

Endelig erfarede jeg Følgende, som jeg nok har fundet det værd at optegne, især da jeg senere har indhentet Oplysninger, der i det Væsentlige har stadfæstet Rigtigheden.

— Natten før Lille-Juleaften 1825 under en voldsom Storm af N. O. strandede paa Skagens Rev en saadan

Mængde af Skibe, at Revet om Morgenen var besat med en Mastesskov, accurat som om man kunde see en tæt tilpakket Havn.

Fra alle disse Skibe reddedes kun to Besætninger, nemlig fra et meget stort finsk Skib, kaldet „Fædrenelandet", ladet med Stokke og Planker og fra et lybecker Skib, ladet med Hørfrø og ført af en Capitain ved Navn Høst. Disse tvende Skibe strandede ikke paa Revet.

Dagen efter den ulykkelige Katastrophe, henimod Aften, da Veiret var faldet af, blev der anstillet Forsøg paa at komme ud til Skibene for om muligt at redde de Ulykkelige, som endnu maatte være ilive; men alle Anstrængelser i denne Henseende vare forgjæves, ikke paa Grund af Storm og Sø; men Havet var saa opfyldt af Kasser, Kister, Foustøger, Tønder og Vragstykker, at det var umuligt for nogen Baad at klare sig; det vilde sagtens ogsaa allerede have været forsilde; thi inden Mørket indtraadte var der neppe Spor tilbage af den hele Flaade, hvis Tal angives til over 50 Seilere, hvorfra altsaa ikke et eneste levende Væsen blev frelst.

Med Nordøst Vinden drev alt Godset op i Aalbæksbugten; Stranden udfor Skagens Landsogn og heelt op i Bugten var opfyldt med de kostbareste Varer.

Lille-Juleaften kom Skagsognsmændene til Stranden med Vogne „for at hente deres Fiskeredskaber" hjem. Jeg beskylder Ingen; men De kan selv tænke Dem, af hvad Beskaffenhed disse Redskaber vare, eller rettere, De kan umulig gjøre Dem nogen rigtig Forestilling derom: de havde antaget alle mulige heterogene Former. En Gjenstand havde saaledes antaget Form af „et Spilleværk" og det indskræn-

kede sig ikke til Formen alene; thi da man af Nysgjærrighed i nogen Tid havde pirret ved det, begyndte det at spille de yndigste Musikstykker; neppe var den ene Melodi tilende, saa begyndte den anden; det var noget sandt Kogleri. I sin Angstelse greb man Monsieur Urian og begravede ham i Møddingen. Jeg kan dog ligesaagodt strax fortælle, at da nogle behjertede Mænd efter en Tids Forløb atter droge Spilleværket frem for Dagens Lys, viste det sig, trods alle Anstrængelser, saa stumt, som om det aldrig havde havt Tone i Livet.

Nogle Gjenstande havde mangfoldiggjort sig til en umaadelig Masse af fine franske Galanterivarer; ja, vilde man troe hvad der fortælles, saa lever der endnu Rester i Skikkelse af Shawler, Tørklæder og deslige, som Tidens Tand ikke har formaaet at sønderslide.

Hvad der er endnu mærkeligere, ifald man bare kan troe Alt hvad der fortælles, er, at nogle af de hjembragte Fiskeriredskaber havde forvandlet sig til 12 Apostle af puurt og massivt Sølv; de bleve strax, saaledes fortæller Historien, nedgravede i Klitten; formodentlig ere de gaaede nedenom og hjem; thi man har siden, trods idelig og gjentagen Søgen, aldrig kundet finde dem.

— Hvad sjer De? Det forekommer mig dunkelt, at jeg etsteds har læst, at 12 Sølvapostle engang vare bestilte i Paris til en af St. Petersborgs største Kirker, men at de efter Aftendelsen aldrig kom tilstede, og at der ingensinde indløb Efterretning om Skibet, som havde havt dem med. Det vilde være i høi Grad interessant at vide, om der skulde være nogen Sandhed i Beretningen om denne Metamorphose.

En Mand havde faaet fat i en kostbar Kam, et Haarsmykke af puurt Guld, besat med Ædelstene; han var klog nok til at ansee det for Hexeri og turde i mange Aar ikke lade Smykket komme for Lyset; men omsider tog han Mod til sig og reiste med det til Aalborg, hvor han falbød det til en Jøde. Denne var snild nok, fortæller man, til at give Manden Valget imellem at sælge Smykket for en Bagatel eller at følge med til Politimesteren for at give nærmere Forklaring. Af to Onder foretrækker man i Reglen det mindste, hvad Under da, at Jøden beholdt Kammen og at Falbyderen maatte lade sig nøie med en Betaling, der ikke stod i fjerneste Forhold til det solgte Smykkes Værdi.

Efter den Tid gik det heller „ikke rigtigt til" i Skagens Landsogn og i Raabjerg og Mange ville have seet, at der ved Nattetid brændte Lys over flere af Gaardene; ja over en Mands Mødding brændte der saagar „Riis af blaa Ild." Hos Erik af Bunken skal det især have været galt fat; der havde man hverken Ro ved Dag eller ved Nat.

For Raabjerg Sogns Vedkommende fik dog den gamle Præst M. omsider Magt over Kogleriet; medens en klog Mand fra Maastrup, Andreas af Rosenhuset, gjorde sit Bedste i Skagsogn; men det kneb, han maatte opholde sig der i lang Tid og Beboerne maatte betale ham godt for Uleiligheden.

Naar Hexelysene brændte, vidste man, at det næste Dag skulde blive Blæst af Nordost.

— Men hvorledes er det dog muligt, at slige Forvandlinger og Spøgerier har kundet foregaae paa den Tid?

— Naa, Herregud, hvad vil De? Øvrigheden tænkte

som saa: „jeg skal leve og Du skal leve og jeg skal leve igjen!"

— Men naar nu Fiskeriredskaberne saaledes vare blevne forvandlede, hvorledes kunde saa hver især komme til sin rette Part?

— Det gik da ogsaa som det kunde; jeg veed saaledes, at En beklagede sig høit og lydeligt over, at der kun var tilfaldet ham nogle gamle Klæder.

— Men, Gudbevares, blev da hele Stranden priisgiven, saaledes at Enhver kunde tage hvad han fik fat i?

— Paa ingen Maade; men da en samlet Bjærgning var anseet for en Umulighed, saa blev Stranden solgt favneviis ved Auction, saaledes at hver Kjøber havde Lov til at tage det Gods, der indrev paa det af ham kjøbte Stykke. Denne Trafik gav det Udbytte, at, for at nævne et Exempel, en Mand i Raabjerg Aaret efter kunde kjøbe en god Bondegaard for den Fortjeneste, han havde havt ved at erhverve Forstrandsretten til 50 Favne.

I Skagens Landsogn og i Raabjerg kalder man endnu Aaret 1826, i hvilket der var stor Misvæxt „det bitte Aar", i Modsætning til 1825, da Stranden var saa god.

See det var jo en meget interessant Meddelelse. Vil De nu ikke sætte Dem op hos mig og være min Reisefælle for Resten af Veien?

— Nei Tak, min Vei gaaer først tilhøire; jeg har et Ærinde i Bunken.